

Auditikompendium

Reageerimine COVID-19-le

Ajavahemikus juuni – detsember 2020
avaldatud auditiaruanded

Euroopa Liidu kõrgeimate kontrolliasutuste kontaktkomitee on foorum ELi avaliku sektori audititega seotud küsimuste arutamiseks ning nendega tegelemiseks. Komitee aitab dialoogi ja koostöö suurendamise kaudu liikmete seas muuta ELi poliitikavaldkondade ja programmide välisauditid tõhusamaks. Komitee aitab ka suurendada vastutust, tõhustada ELi finantsjuhtimist ning tugevdada häid valitsemistavasid kõigi ELi kodanike hüvanguks.

Kontakt: www.contactcommittee.eu

© Euroopa Liit, 2021.

Reprodutseerimine on lubatud tingimusel, et allikale on viidatud.

Allikas: Euroopa Liidu kõrgeimate kontrolliasutuste kontaktkomitee.

	Lehekülg
Eessõna	6
Kokkuvõte	8
Sissejuhatus	10
I OSA. COVID-19 mõju ELile ja liikmesriikidele	12
Kolm lainet paiskavad segi kogu harjumuspärase elu	12
Mitmemõõtmelise kriisi esimesse lainesse	14
Lootuste suvest teise lainesse	18
Vaktsiinilootustest kolmandasse lainesse	20
Mõju valitud poliitikavaldkondadele (hetkeseisu näitavad graafikud)	21
Graafik 1: mõju rahvatervisele	22
Graafik 2: mõju majandusele	23
Graafik 3: mõju tööturule	24
Graafik 4: mõju leibkondadele ja üksikisikutele	25
Graafik 5: mõju riikide rahandusele	26
COVID-19-le reageerimise kujundamine	27
Rahvatervis	27
Majandus ja riigi rahandus	32
Muud valdkonnad	38
II OSA. Ülevaade kõrgeimate kontrolliasutuste tööst	40
Prioriteetne valdkond: rahvatervis	42
Riigi tervishoiusüsteem	43
Portugal – <i>Tribunal de Contas</i>	43
Seadusjärgne ravikindlustus	45
Saksamaa – <i>Bundesrechnungshof</i>	45

Riigihanked	48
Belgia – <i>Rekenhof</i>	48
Küpros – <i>Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας</i>	50
Meditiinivarustuse varud	53
Slovakkia – <i>Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky</i>	53
Avalik teave	56
Läti – <i>Valsts kontrole</i>	56
Prioriteetne valdkond: digitaliseerimine	59
Haridussüsteem	60
Läti – <i>Valsts kontrole</i>	60
Riigivalitsemine	63
Madalmaad – <i>Algemene Rekenkamer</i>	63
Prioriteetne valdkond: sotsiaal-majanduslik reageerimine	66
Äriühingud	67
Madalmaad – <i>Algemene Rekenkamer</i>	67
Sundpuhkuse kavad	69
Läti – <i>Valsts kontrole</i>	69
Kriiside ja eriolukordade juhtimine	72
Leedu – <i>Valstybės kontrolė</i>	72
ELi majanduslikud meetmed	74
Euroopa Liit – <i>Euroopa Kontrollikoda</i>	74
Prioriteetne valdkond: riigi rahandus ja sellega seotud riskid	77
Riigi rahandus ja seotud riskid	78
Madalmaad – <i>Algemene Rekenkamer</i>	78
Rootsi – <i>Riksrevisionen</i>	80
Riskid eelarve täitmisel	82
Portugal – <i>Tribunal de Contas</i>	82

Prioriteetne valdkond: üldine reageerimine erinevatel valitsemistasanditel	84
Kõik valitsemistasandid	85
Rumeenia – <i>Curtea de Conturi a Romaniei</i>	85
Kohalik omavalitsus	88
Portugal – <i>Tribunal de Contas</i>	88
Lisa. ELi kõrgeimate kontrolliasutuste COVIDiga seotud publikatsioonide täielik loetelu 2020. aastal	91
Lühendid	98
Sõnastik	100

Eessõna

2020. aasta oli äärmiselt ebatavaline, tagasihoidlikult öeldes. Ülemaailmne COVID-19 pandeemia kutsus esile ennenägematu tervise- ja majanduskriisi. Muude mõjude seas on kriis oluliselt mõjutanud kõrgeimate kontrolliasutuste (KKAd) tööd kogu maailmas, ja kontaktkomitee liikmetest KKAd pole olnud erandiks. ELi kõrgeimad kontrolliasutused reageerisid kriisile kiiresti ja otsustasid eraldada märkimisväärsed ressursid – nii kohe kui ka järgnevatel aastatel – COVID-19-le reageerimise hindamisele ning auditeerimisele. See auditikompendium annab ülevaate 2020. aastal avaldatud asjakohastest kõrgeimate kontrolliasutuste publikatsioonidest, kajastades nõnda ELi KKAd vahetut reageerimist kriisile.

Kompendium on sündinud ka esimese *ELi võrgustiku auditi* tulemusena, tegu on ELi kõrgeimate kontrolliasutuste vahelise auditeerimisalase koostöö uue vormiga, mis keskendub strateegiliselt valitud poliitikavaldkondadele või erandlikele sündmustele, mis avaldavad või hakkavad suure tõenäosusega avaldama meie ühiskonnale olulist mõju.

Rahvusvahelise auditeerimisalase koostöö traditsiooniliseks tüübiks on paralleelne audit, mis eeldab hoolikalt kooskõlastatud auditi lähenemisviise. *ELi võrgustiku auditi* suureks eeliseks on asjaolu, et see võimaldab paindlikumat kooskõlastamist osalejate vahel, mis omakorda tähendab seda, et nad saavad paremini keskenduda konkreetsetele (riigisisestele) olukordadele ning vajadustele. Pandeemia on niisuguse uut tüüpi koostöö ilmselgeks teemaks, võttes arvesse sellest põhjustatud segadust ja selle ettenähtavat mõju ELile ning liikmesriikidele keskpikas ja pikas perspektiivis.

Minu arvates on see katseprojekt saanud väga palju kasu pandeemiast tingitud uute väljakutsete teemalise professionaalse mõttevahetuse laiemast edendamisest kohta. Näiteks on EUROSAI COVID-19 projektirühm¹ töötanud Soome ja Ühendkuningriigi KKAd eestvõttel välja arvukalt tegevusi teabe jagamise ning vastastikuse toetuse edendamiseks asjakohaste auditialaste ideede, lähenemisviiside ja kogemustega seoses.

Käesolev kompendium algab üldise käsitlusega pandeemiast ning kokkuvõttega selle mõjust ELile ja liikmesriikidele, sealhulgas pandeemiale reageerimiseks võetud meetmetest. Sellele järgneb ülevaade 2020. aastal üheteistkümne ELi KKA läbiviidud ja avaldatud audititööst viies prioriteetses valdkonnas: rahvatervis, digiteerimine, sotsiaal-majanduslik reageerimine, riigi rahandus ja riskid ning üldine reageerimine valitsemise eri tasanditel.

¹ [EUROSAI Project Group on Auditing the Response to the COVID-19 Pandemic](#)

Loodame, et meie töö ja pühendumus avaliku sektori tegevuse ning vastutuse parandamisele kogu ELis aitab kaasa parandada avalike teenuste osutamise parandamisele kõigi ELi kodanike hüvanguks.

Klaus-Heiner Lehne

Euroopa Kontrollikoja president
Kontaktkomitee esimees

Kokkuvõte

I COVID-19 pandeemia on üks keerulisematest tervishoiukriisidest, mida maailm on eales näinud, sest see on avaldanud kõikjal suurt mõju ühiskonnale, majandusele ja inimestele. Hinnangud pandeemia mõju kohta ELile ja liikmesriikidele saavad praegusel etapil olla parimal juhul esialgsed, kuid mõningad eripärad on juba nüüd väga selgelt näha:

- o kriisi mitmemõõtmeline olemus;
- o selle oluline ja häiriv mõju ELile tervikuna;
- o selle asümmeetriline mõju erinevatele liikmesriikidele, kuid ka piirkondlikul või isegi kohalikul tasandil, olgu see ajaline, kvantitatiivne või kvalitatiivne.

II Enamikus pandeemiast tõsiselt mõjutatud valdkondades on ELil vaid piiratud tegutsemisvõimused. Osaliselt seetõttu, et rahvatervise valdkonnas ei ole ELil ainupädevust, kuid ka seetõttu, et liikmesriikidel puudusid koos reageerimiseks nii valmisolek kui ühine arusaam. Kriisi algse asümmeetrilisuse ja koordineeritud lähenemisviisi puudumise tõttu tegutsesid liikmesriikide ning piirkondade valitsused omapäi. See puudutas ennetus- ja ohjeldamismeetmete kehtestamist, isikukaitsevahendite hankimist ning sotsiaal-majanduslike tagajärgede leevendamiseks taastamispakettide ja töökohtade säilitamise kavade loomist.

III Kõigest hoolimata tundub, et pärast keerulist algust on EL ja liikmesriigid parandanud oma tegevuste kooskõlastatust, toetades üksteist tõhusamalt kriisi mõju leevendamisel. Selle parimaks tõestuseks on kokkulepe kõigi aegade suurima ja silmapaistvaima taasterahastu (*Euroopa taasterahastu*) kohta, millega EL astus julgelt tundmatusse, et tulla toime pandeemiaga seotud probleemide ja selle pikaajaliste tagajärgedega.

IV Käesolev kompendium näitab, et liikmesriikide kõrgeimad kontrolliasutused ja Euroopa Kontrollikoda reageerisid kiiresti praegusele kriisile ning on nüüdseks teinud palju auditi- ja seiretööd. Lisaks 2020. aastal lõpule viidud 48-le on veel pooleli või kavandatud üle 200 muu audititegevuse, mis viiakse lõpule 2021. või 2022. aastal.

V Kompendium sisaldab kokkuvõtet üheteistkümne ELi kõrgeima kontrolliasutuse² 2020. aastal avaldatud 17 aruandest, mis hõlmavad viit prioriteetset valdkonda: rahvatervis, digiteerimine, sotsiaal-majanduslik reageerimine, riigi rahandus ja riskid ning üldine reageerimine valitsemise eri tasanditel.

² Belgia, Küprose, Saksamaa, Läti, Leedu, Madalmaade, Portugali, Rumeenia, Slovakkia ja Rootsi kõrgeimad kontrolliasutused ning Euroopa Kontrollikoda.

Sissejuhatus

1 COVID-19 pandeemia on üks keerulisematest tervishoiukriisidest, mida maailm on eales näinud, sest see on avaldanud kõikjal suurt mõju ühiskonnale, majandusele ja inimestele. See ohustab ELi kodanike elusid ja on suurendanud ka meie rahvatervise süsteemide koormust ning pööranud majanduskasvu järsku languseks.

Majandustegevus aeglustus 2020. aasta keskpaigaks järsult, millega kaasnes töötuse hüppeline tõus. Kooskõlas Euroopa Ülemkogu kehtestatud algsete prioriteetidega on COVID-19 mõju leevendamiseks võetud ELi meetmed keskendunud viiruse leviku piiramisele, meditsiinivarustuse tarnimise tagamisele, teadlaste abistamisele vaktsiini kiire väljatöötamise huvides ning liikmesriikide aitamisele nende sotsiaalsete ja majanduslike raskustega toimetulekul³.

2 Muuhulgas tulenevalt asjaolust, et viirus levis erinevates riikides erineva kiirusega, on selle mõju ELis olnud asümmeetriline. Ühes ELi koordineeritud lähenemisviisi puudumisega pandeemia alguses ajendas see riikide valitsusi võtma vastu mitmesuguseid meetmeid ja lähenemisviise viiruse kontrolli all hoidmiseks ning rahvatervise süsteemide ja elanike kaitsmiseks. Vastav reageerimine hõlmas piiride sulgemist, täielikke ja osalisi liikumispiiranguid ning rangeid hügieeni- ja ohutusmeetmeid. Sotsiaal-majanduslikul rindel toodi välja ulatuslik rahaline toetus ohustatud ettevõtete, kodumajapidamiste ja üksikisikute kaitsmiseks.

3 Samal ajal rakendasid liikmesriigid meetmeid kohaliku ja piirkondliku rahanduse tugevdamiseks ning leevendasid eelarvereegeid. Võimaluste piires kuulutasid riikide valitsused välja ka investeringute taastepaketid, mis koosvõetult on juba praegu märksa suuremad 2008. aasta finantskriisis rakendatutega võrreldes⁴. Nende riiklike investeringute eesmärk on leevendada liikumispiirangute negatiivset mõju ja pakkuda kiiret majanduslikku stiimulit, et säilitada ning mõnes poliitikavaldkonnas isegi parandada kriisieelset olukorda. Enamik taastamiskulutusi seab esikohale rahvatervise, digitaliseerimise, sotsiaalse kaitse ning – mõnikord valimatult, mõnikord rohepöörde hõlbustamiseks – majanduse laiemas mõttes.

³ Euroopa Ülemkogu, *Euroopa Ülemkogu eesistuja järelused pärast COVID-19 teemal peetud videokonverentsi*, 10. märts 2020.

⁴ Euroopa Komisjon, *Questions and answers: Communication on fiscal policy response to coronavirus pandemic*, 3. märts 2021.

4 Käesoleva ülevaate eesmärk ei ole kirjeldada kõiki koroonaviiruse tekke ja leviku aspekte ega käsitleda laiahaardeliselt selle mõju ELile ning liikmesriikidele, sealhulgas nende reageerimist⁵, vaid pigem aidata mõista üldist konteksti ja tingimusi, milles kõrgeimad kontrolliasutused on oma tööd teinud. Seetõttu keskendub **I OSA. COVID-19 mõju ELile ja liikmesriikidele** pandeemia mõjule valitud valdkondades üle kogu ELi ning peamiselt ELi tasandil võetud meetmetele tervishoiu-, sotsiaal-majanduslike ja rahanduslike probleemide lahendamiseks. Lisaks, olles teadlik asjaolust, et praktiliselt iga mõjuhindang saab hetkeseisuga olla parimal juhul esialgne, koostasime rea hetkeseisuga näitavaid graafikuid, et illustreerida kriisi mitmemõõtmelist olemust, kuid ka selle märkimisväärsust, ehkki asümmeetrilist mõju ELile ja selle liikmesriikidele. Kuna liikmesriikide meetmed on riigiti suuresti erinevad ja olemasolevate andmete kvaliteet ning hulk ei võimalda sisulisi võrdlusi, kirjeldame vaid mõningaid riikide meetmed valdkondades, mida üksikud kõrgeimad kontrolliasutused on auditeerinud.

5 2020. aastal avaldas üksteist ELi kõrgeimat kontrolliasutust⁶ 48 aruannet mitmesuguste erinevate meetmete kohta, mida rakendati riigisisesele ja riikideülele tasandil vastuseks COVID-19-le. **II OSA. Ülevaade kõrgeimate kontrolliasutuste tööst** sisaldab seitsmeteistkümne aruande kokkuvõtteid viide prioriteetsesse valdkonda rühmitatult. Igas kokkuvõttes esitatakse audititegevuse konteksti ja põhjused, nagu ka mõningad peamised leiud ning järeldused. Kompendiumi pikkuse ohjes hoidmiseks esitas iga kõrgeim kontrolliasutus vaid ühe aruande andmed prioriteetse valdkonna kohta ja kokku mitte enam kui kolme valdkonna kohta. **Lisa. ELi kõrgeimate kontrolliasutuste COVIDiga seotud publikatsioonide täielik loetelu 2020. aastal** esitatakse kõigi vastavate kõrgeimate kontrolliasutuste publikatsioonide loetelu 2020. aastal.

6 Käesolev kompendium näitab, et liikmesriikide kõrgeimad kontrolliasutused ja Euroopa Kontrollikoda reageerisid kiiresti praegusele kriisile. Nad on teinud palju äärmiselt asjakohast auditi- ja seiretööd alates ajast, mil pandeemia mandrit tabas. Lisaks 2020. aastal lõpule viidutele on veel pooleli või kavandatud üle 200 muu audititegevuse, mis viiakse lõpule 2021. või 2022. aasta jooksul.

⁵ Kuna auditikompendium on digitaalne väljaanne ja teema areneb pidevalt, pakume lisalugemiseks linke kõige asjakohasematele veebiallikatele, millega seda väljaannet koostades töötasime. On tõenäoline, et teavet nende linkide taga värskendatakse pidevalt.

⁶ Belgia, Küprose, Saksamaa, Läti, Leedu, Madalmaade, Portugali, Rumeenia, Slovakkia ja Rootsi kõrgeimad kontrolliasutused ning Euroopa Kontrollikoda.

I OSA. COVID-19 mõju ELile ja liikmesriikidele

Kolm lainet paiskavad segi kogu harjumuspärase elu

7 2019. aasta lõpul teatasid Wuhani (Hiina) kohalikud tervishoiuasutused reast kopsupõletikujuhtumitest. Teadlased selgitasid välja, et põhjuseks on uudne koroonaviirus, mille ametlikuks nimeks sai „raskekujulise ägeda respiratoorse sündroomi koroonaviirus-2“ (SARS-CoV-2). Selleks, et vältida segiajamist algupärase SARS-viirusega, mis levis esmakordselt Hiinas ja neljas muus riigis 2003. aastal, kuulutas Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) uue haiguse nimeks „COVID-19“. Kuna viirus levib kergesti inimeselt inimesele, kandus see maailmas kiiresti laiali. 30. jaanuaril 2020 kuulutas WHO puhangu „rahvusvahelise tähtsusega rahvatervisealaseks hädaolukorraks“, tunnistades selle 11. märtsil pandeemiaks. Teadlased on üldiselt ühel nõul selles, et COVID-19 on ühtaegu nii kergemini nakkav kui ka surmavam võrdluses näiteks muude SARS-viiruste või hooajalise gripiga⁷.

8 2020. aasta märtsist 2021. aasta aprillini tabas pandeemia maailma kolmes laines, põhjustades ainuüksi ELis üle 30 miljoni juhtumi ja 712 000 surma⁸ (vt [Graafik 1: mõju rahvatervisele](#)). 2020. aasta aprillis, esimese laine tipu paiku, olid sellest enim mõjutatud liikmesriigid Lääne-Euroopas. Samas mõjutasid teine ja kolmas laine (2020. aasta novembris ja 2021. aasta jaanuaris) kõige rohkem Kesk- ja Ida-Euroopa riike, mis olid esimesest lainest valdavalt pääsenud ning seisis nüüd silmitsi kasvava nakatumismääraga⁹.

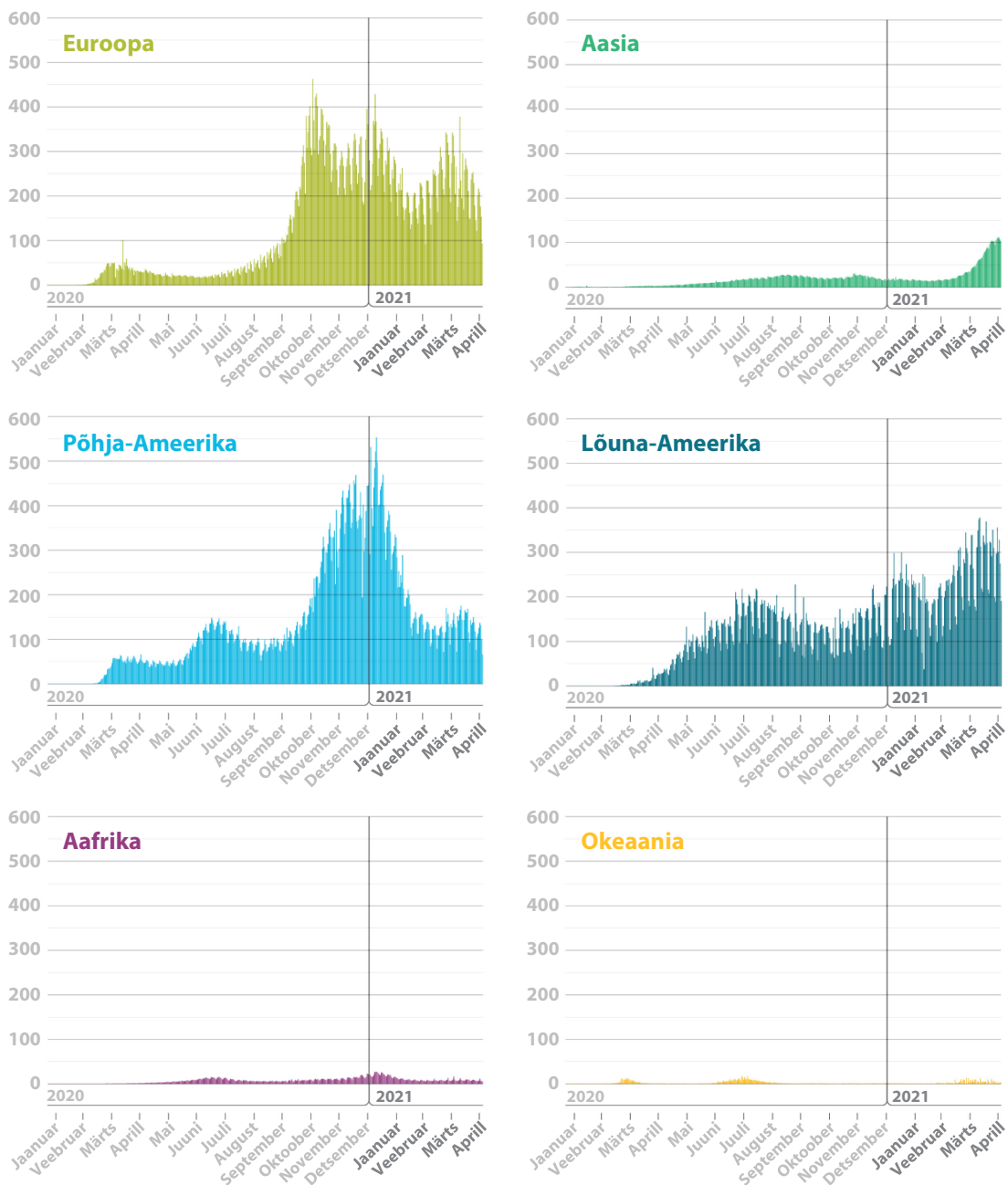
Klõpsake lingil lisateabe saamiseks üleilmsete arengute kohta seoses [COVID-19-ga](#).

⁷ WHO, *Coronavirus disease (COVID-19): Similarities and differences with influenza*, 17. märts 2020.

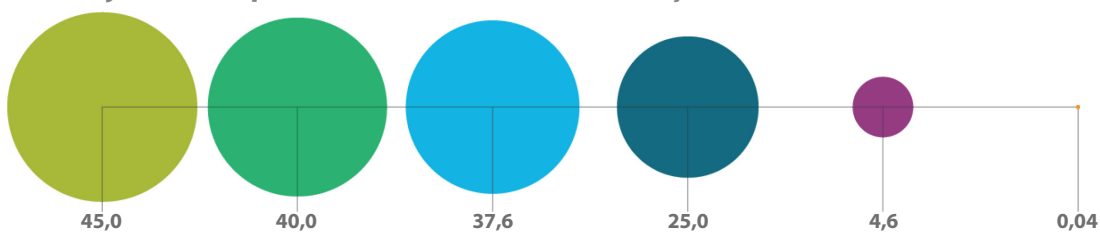
⁸ ECDC, *COVID-19 situation update for the EU/EEA*, 26. mai 2021.

⁹ LSE, *Incorporating complexity into policy learning: The case of Covid-19 in Europe*, 22. veebruar 2021.

Joonis 1 – COVID-19 juhtumid maailmajagude kohta

Kokku juhtumeid piirkonna kohta 2. mail 2021 (miljonites)

Allikas: Euroopa Kontrollikoda, andmete põhjal allikast *Our World in Data*.

Mitmemõõtmelise kriisi esimesse lainesse

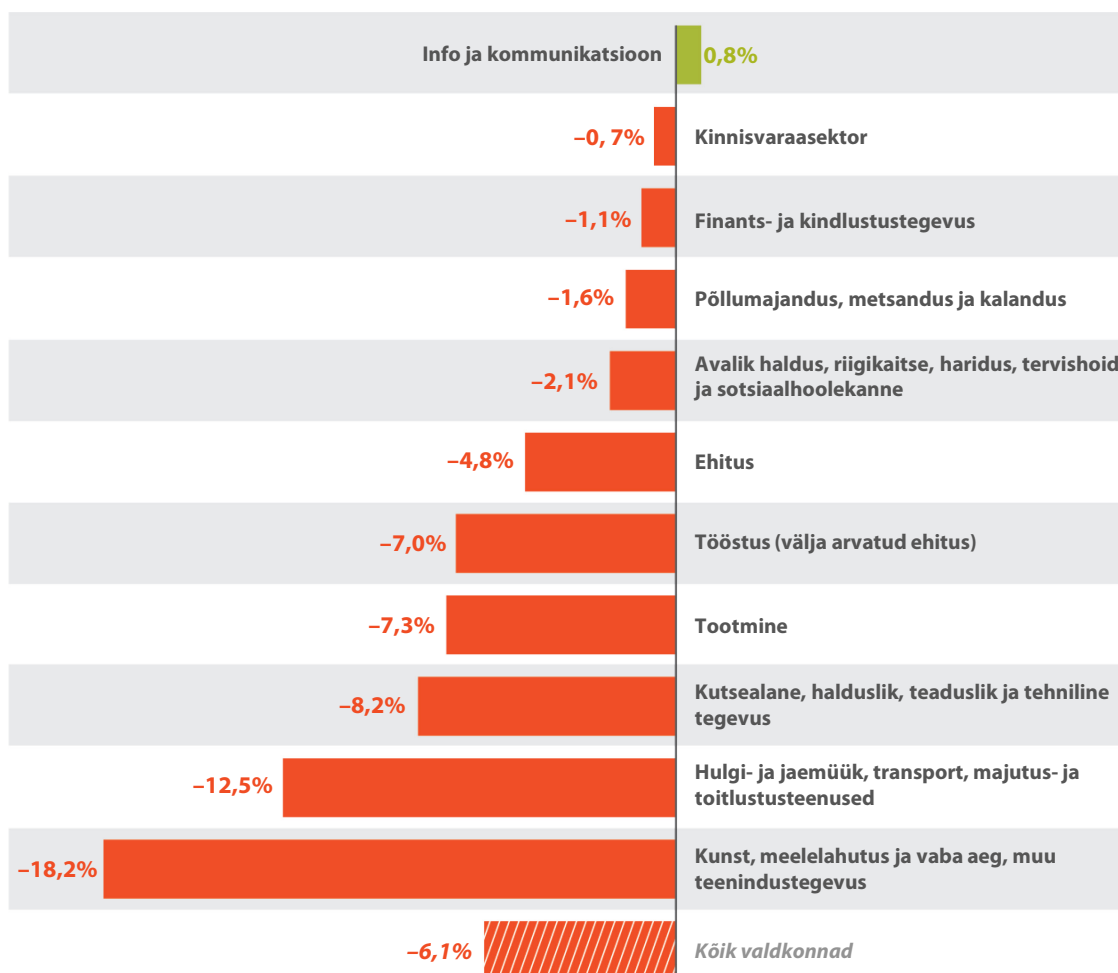
9 Algne tervisekriis läks kiiresti üle sotsiaal-majanduslikuks kriisiks, mille kutsusid esile jõupingutused pandeemia leviku ohjeldamiseks ja elude säästmiseks. Reaktsioonina esimesele lainele ja ELi koordineeritud lähenemisviisi puudumisel võtsid liikmesriikide valitsused ning ametiasutused vahetuid ühepoolseid meetmeid, näiteks sulgedes omal äranägemisel riigipiire või soetades kaitse- ja meditsiinivahendeid ainult oma elanikkonna tarbeks. Leviku edasise piiramise nimel võeti kasutusele mitmesuguseid ennetus- ja ohjeldusmeetmeid, nagu suhtlemisdistantsi hoidmine, kaitsvate näomaskide kohustuslik kasutamine ning kõikjale paigutatud käte desinfitseerimisvahendid. Liikumispiirangud – alates valikulistest meetmetest kuni täielike lukkupanekuteni – avaldasid tohutut mõju inimeste elule ja majandustegevusele. Samas oli kõigi nende meetmete ranguses ja ulatuses olulisi erinevusi liikmesriigiti ning isegi piirkonniti.

10 2020. aasta alguses olid mõjutatud praktiliselt kõik majandusharud (vt [Joonis 2](#)), sest ettevõtted ja tehased, restoranid ja baarid, teatrid ning spordirajatised suleti käsu korras. Teenindussektor, iseäranis transport, jaemüük, kaubandus, vaba aeg ja majutusteenused (vt [Selgitus 1](#)), kandis suurt rahalist kahju. EL 27 SKP langes 11,2%¹⁰, andes tunnistust tõsisest majanduskriisist pärast Teist maailmasõda (vt [Graafik 2: mõju majandusele](#)).

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks COVID-19 mõju kohta [ELi tööstusharudele](#).

¹⁰ Eurostat, [Euroindicators 53/2021](#), 30. aprill 2021.

Joonis 2 – Kogulisandväärtuse mahumuutused, 2019–2020

Allikas: Euroopa Kontrollikoda Eurostati andmete alusel.

11 Liikumispiirangud, karantiinid ja omaalgatuslik isolatsioon tõid kaasa radikaalse muutuse tööturul. Kaugtöö sai reegliski kõikjal, kus vähegi võimalik. Vastava võimaluse puudumisel polnud pääsu töötajate ajutisest kojusaatmisest, koondamisest või töötundide vähendamisest. 2020. aasta esimesel poolel leidis aset selle sajandi suurim tööhõivemäära langus ELis kvartalite võrdluses, 73%-lt (K1) 72%-le (K2)¹¹, mis tähendab seda, et lisandus üle miljoni töökohata eurooplase. Enam kui 19 miljonit koondati ajutiselt, töötundide tegelik arv vähenes keskmiselt 15% võrra¹². Tööpuuduse tasemed kasvasid aeglasemalt ja vähem märgatavalt, kuid see on selgitatav

¹¹ Eurostat, *Pressiteade 150/2020*, 8. oktoober 2020.

¹² Eurostat, *Hours of work in detail – quarterly statistics*, andmed võetud 2021. aasta aprillis.

töökohtade säilitamise kavade ulatuslikus rakendamise ning tööturult lahkuvate töötajate suurema arvuga¹³ (vt ka [Graafik 3: mõju tööturule](#)).

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [tööhõive ja sotsiaalsete muutuste kohta](#).

12 Kõik need pöördelised muutused avaldasid olulist mõju palgale, kuivõrd kõigis liikmesriikides vähenesid sissetulekud 1–12%¹⁴ võrra kogutulust töötaja kohta. Samas ilmnas ka olulisi sotsiaal-majanduslikke erinevusi, sest mõju madala sissetulekuga rühmadele, nagu noored ja ajutised töötajad, oli kõige suurem. Arvukad palga hüvitamise ja töökohtade säilitamise kavad (nt TERA, vt punkt [36](#) ning [Joonis 8](#)) säästsid leibkondi halvimast, aidates vähendada üldist sissetulekute kaotust.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [sissetulekute kaotuse kohta](#).

¹³ EKP, *The impact of the COVID-19 pandemic on the euro area labour market*, 7. jaanuar 2021.

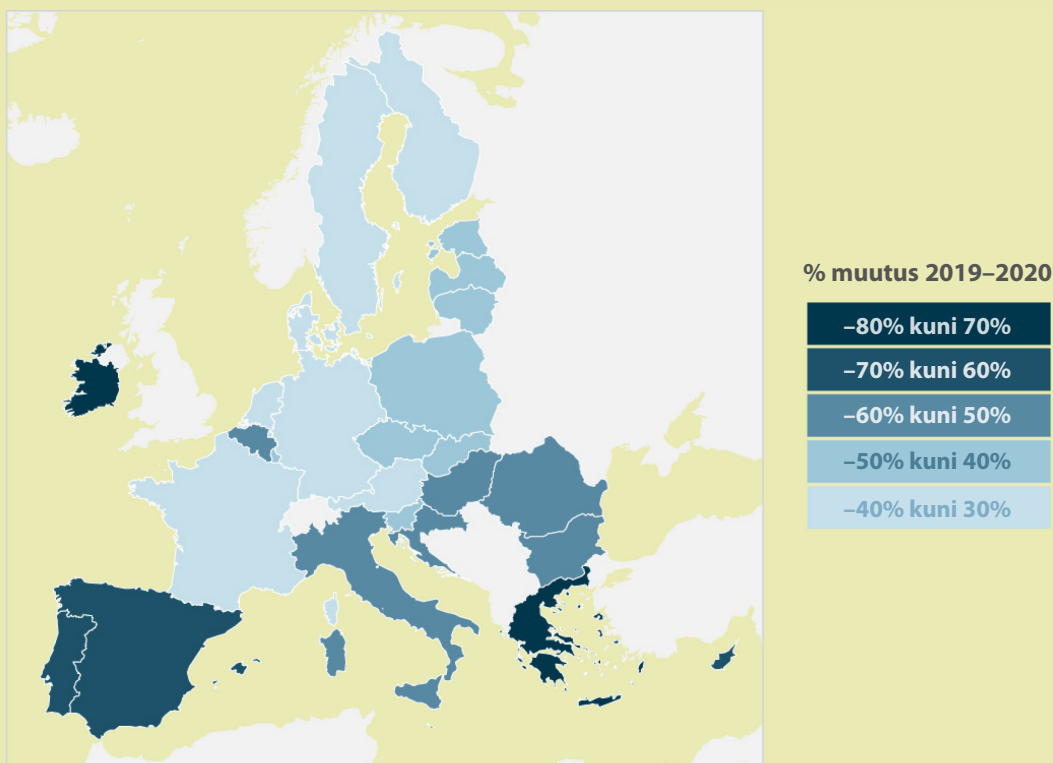
¹⁴ Muutuse põhjal aastate võrdluses, 2019–2020. Eurostat, *Impact of COVID-19 on employment income – advanced estimates*, andmed võetud 2020. aasta oktoobris.

Selgitus 1

COVID-19 ja turismisektor, 2020

ÜRO Maailma Turismiorganisatsioon (UNWTO) annab regulaarselt välja maailma turismibaromeetrit (World Tourism Barometer). 2021. aasta märtsi uuenduse kohaselt vähenesid turistide külastused rahvusvahelisel tasandil 73% võrra (üle 900 miljoni turisti vähem) ainult 2020. aastal¹⁵, mis mõjutas oluliselt hotellide ja restoranide, reiskorraldajate, reisibüroode, ristlus- ja lennufirmade tulusid ning seadis otsesesse ohtu enam kui 174 miljonit töökohta¹⁶, sealhulgas üle 10 miljoni ELis¹⁷. OECD andmetel kaotasid turismist erinevatel tasanditel iseäranis sõltuvad Kreeka, Portugal, Austria, Hispaania ja Itaalia suure tõenäosusega olulise osa oma SKPst, millega kaasnevad rasked majanduslikud ning sotsiaalsed tagajärjed¹⁸.

Joonis 3 – Turismi eeldatava väärtuse muutus, 2019–2020

Allikas: Euroopa Kontrollikoda, komisjoni talvise prognoosi (2021) põhjal.

Oma laiendatud stsenaariumides aastateks 2021–2024 prognoosib UNWTO „rahvusvahelise turismi taastumist 2021. aasta teiseks pooleks. Sellele vaatamata võib naasmisele 2019. aasta rahvusvaheliste külastuste tasemetele kuluda kaks ja pool kuni neli aastat“.¹⁹

Lootuste suvest teise lainesse

13 Kirjeldatud taustal julgustasid liikumispiirangute positiivsed tulemused kombinatsioonis lootustega vaktsiinile ja suvisele ilmale ootusi, et pandeemia võiks peagi läbi olla. 2020. aasta juunis hakkasid EL ja liikmesriigid oma sotsiaalseid ning majanduslikke piiranguid järk-järgult lõdvendama. COVID-19 juhtumite ja surmade arvu langus, EL 27 SKP jõuline taastumine (11,5% tõus²⁰ 2020. aasta teise ja kolmanda kvartali vahel) ning tööhõivemäärade suurenemine näisid kinnitavat usku, et pöördepunkt on saabunud. Tasapisi taastus olukord, mida võiks nimetada „kitsendustega normaalsuseks“. Tingimusel, et teatud tervise- ja ohutuspiirangud on kasutusel, taasavati baarid ja restoranid, lubati seltskonna- ja kultuuriüritusi ning isegi reisimine muutus uuesti võimalikuks.

14 Suvekuude optimism sai järsu lõpu sügisel, kui teine laine, mille mootoriks oli suuresti esmalt viiruse Ühendkuningriigis avastatud nakkavam ja surmavam variant, purustas nii inimeste kui ka poliitikute suured lootused. Nakatumismäär ja suremus tõusid enneolematule tasemele, nagu teadlased olid hoiatanud. Suurem osa liikmesriikidest ennistas liikumispiirangud ja taastas reisikeelud, ehkki enamikul juhtudest olid need leebemad ning kehtestati sageli mõnevõrra kõhklevalt, sest inimesed olid kurnatud ja tõrksamad reegleid ning piiranguid toetama ja järgima.

15 Üldiselt langes EL 27 SKP 2019. aasta²¹suhteliselt stabiilse kasvu järel (1,6%) 2020. aastal 6,2% võrra, kusjuures liikmesriigiti oli SKP vähenemine erinev, kuid kõigil juhtudel märkimisväärne. Prognoosid järgmiseks kaheks aastaks näitavad jätkuvalt olulisi erinevusi riikide vahel. Samas kui EL 27 SKP peaks eeldatavalt taas kasvama 4,2% 2021. aastal ja 4,4% 2022. aastal, saab majanduse taastumine olema ebaühtlane: mõnel liikmesriigil võib õnnestuda naasta kriisieelsetele tasemetele 2021. aasta lõpuks,

¹⁵ UNWTO, *Impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism*.

¹⁶ WTTC, „174m Travel & Tourism jobs could be lost due to COVID-19 and travel restrictions“, *says WTTC*, 29. oktoober 2020.

¹⁷ Euroopa Komisjon, *Tourism and employment: how the severity of future coronavirus waves could impact jobs*, 26. august 2020.

¹⁸ Euroopa Parlament, *Parliamentary questions*, 15. aprill 2020.

¹⁹ *Ibidem* (16).

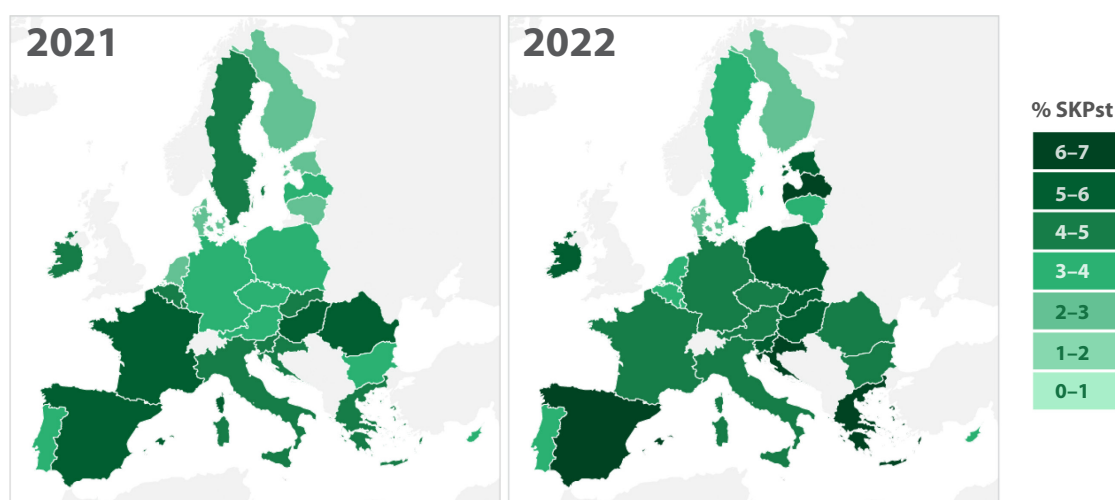
²⁰ Eurostat, *Pressiteade 178/2020*, 8. detsember 2020.

²¹ Eurostat, *Pressiteade 30/2021*, 9. märts 2021.

samas kui teistel on sellega raskusi enne 2022. aasta lõppu²² (vt [Joonis 4](#)). See võib tuleneda riikide majanduste struktuursetest erinevustest (nt turismist sõltuvuse määrast), pandeemiaga võitlemise strateegiatega mitmekesisusest ja kriisieelsest finantsolukorrast, mis piiras teatud riikides toetuse suurusjärku.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks komisjoni 2021. aasta kevadise majandusprognoosi kohta.

Joonis 4 – SKP kasvuprognoosid ELis, 2021–2022

Allikas: Euroopa Kontrollikoda, *komisjoni kevadise prognoosi (2021) põhjal*.

16 Samal ajal, 2020. aastal, „kasvas ELi ja euroala võla suhe SKPsse enam kui 13 protsendipunkti võrra, ulatudes vastavalt ligikaudu 92% ja 100%-ni. [...] 2021. aastal prognoositakse, et võla suhe SKPsse suureneb veelgi ja saavutab ELis ning euroalal uue tipu ligikaudu 95% ja 102% tasemel enne kerget langust 2022. aastal²³“, näeb ette komisjoni 2021. aasta kevadine prognoos. Seda võib suuresti seostada maksutulude vähenemisega majanduslanguse tõttu ja kaalutusõigusel põhinevate meetmete rakendamisega, nagu maksusoodustused, maksumäärade langetamine ning erakorralised kulutused tervishoiusektori ja tööhõive toetamisele. Järgmise kahe aasta jooksul võib vähemalt kolmandik liikmesriikidest eeldada, et nende võla suhe SKPsse kahaneb, samas kui teiste korral jääb see kogu 2022. aasta jooksul tunduvalt üle 100% taseme²⁴ (vt ka [Graafik 5: Mõju riikide rahandusele](#)).

²² Euroopa Komisjon, *2021. aasta talvine majandusprognoos*.

²³ Euroopa Komisjon, *2021. aasta kevadine majandusprognoos*.

²⁴ Euroopa Komisjon, *2020. aasta sügisene majandusprognoos*.

Vaktsiinilootustest kolmandasse lainesse

17 21. detsembril 2020 sai müügiloa ELi turul esimene COVID-19 vaktsiin, millele järgnes veel kolm kandidaatvaktsiini (vt punkt 28). Ehkki see näis lubava algusena 2021. aastale, osutus reaalsus teistsuguseks. Vaktsineerimisstrateegia kasutuselevõtt jäi ootustele alla²⁵ tarneraskuste, kohaletoometus- ja koordineerimishäirete ning liigse bürokraatia koosmõju tõttu, mis aeglustas kaitsepookimise protsessi ja võimaldas nakatumistel kontrolli alt väljuda. Veelgi hullemaks muutis olukorra asjaolu, et Euroopasse pääsesid ringlema uued, nakkavamad tüved, nagu beeta („Lõuna-Aafrika“) ja gamma („Brasiilia“) mutatsioonid²⁶, mis tipnesid kolmanda lainega. Liikumispiiranguid tuli pikendada või taaskehtestada ja kitsendusi uuesti karmistada. Samal ajal hoogustusid tsiviil- ja poliitilised protestid rangete ennetus- ja ohjeldusmeetmete vastu, mõnikord kombinatsioonis massimeeleavaldustega.

18 Hetkeseisuga saab vähegi kindel olla vaid selles, et COVID-19 pandeemia kujutab endast mitmemõõtmelist kriisi, mis on mõjutanud peaaegu kõiki avaliku ja eraelu valdkondi, sealhulgas rahvatervist, majandustegevust, töajõudu, haridust ning riigi rahandust. Kriisi mõju ja sellele reageerimise ajastus, ulatus ning täpne iseloom on suuresti varieerunud nii ELi, kui ka riikide, piirkondade ja mõnikord isegi kohalikul tasandil. Mõned liikmesriigid ja piirkonnad on praegu teistest rohkem mõjutatud, kuid kogemused on näidanud, et kõik võib paari nädalaga muutuda. Neist mõningaid pärsvad endiselt struktuursed kriisieelsed puudujäägid, mis piiravad nende suutlikkust olukorra lahendamiseks toime tulla ja tulevikku kujundavaid projekte algatada. Juba praegu on selge, et COVID-19-ga kaasnevad pikaajalised järelmid viisile, kuidas me tulevikus elame ja töötame, sealhulgas vajadus ulatuslikuma ning parema koostöö järele, sest viirused ei hooli riigipiiridest.

²⁵ ELi esialgne eesmärk oli vaktsineerida 2021. aasta suve alguseks vähemalt 70% täiskasvanud elanikkonnast.

²⁶ ECDC, *Infographic: Mutation of SARS-CoV-2 – current variants of concern*, 19. aprill 2021.

Mõju valitud poliitikavaldkondadele (hetkeseisu näitavad graafikud)

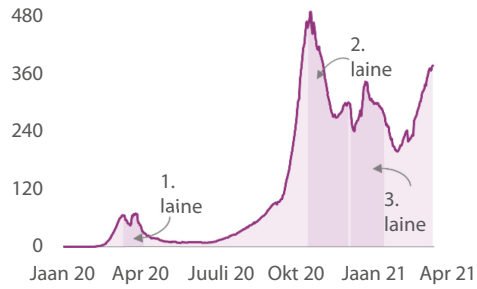
19 Kuivõrd praktiliselt iga hinnang COVID-19 mõju kohta ELile ja liikmesriikidele saab praegusel etapil olla parimal juhul esialgne, ning et asjakohase perioodi valimine on alati keeruline, eelistame kasutada teatud ajahetki ja valitud poliitikavaldkondi iseloomustavaid arve. Lisaks eeltoodud teabele, mis on esitatud kronoloogilises järjekorras, koostasime rea graafikuid, et pakkuda koondvaadet ELile ja selle liikmesriikidele 2020. aastal. Need hetkeseisu näitavad graafikud pole mõeldud andma täielikku ülevaadet igast poliitikavaldkonnast, vaid nendega püüame näitlikustada kriisi järgnevaid aspekte:

- a) selle mitmemõõtmeline olemus, mis pole piiratud rahvatervise valdkonnaga;
- b) kriisi oluline ja häiriv mõju ELile tervikuna; ning
- c) selle asümmeetriline mõju erinevatele liikmesriikidele, olgu see ajaline, kvantitatiivne või kvalitatiivne.

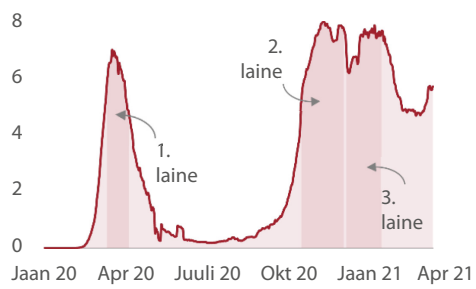
Graafik 1: mõju rahvatervisele

Üldine mõju ELile

Juhtumid miljoni elaniku kohta

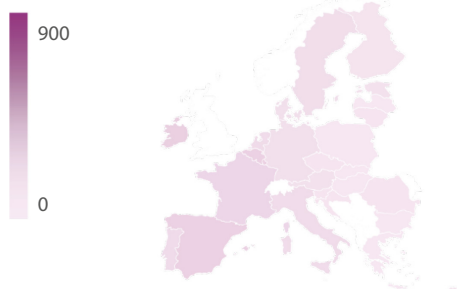
Surmad miljoni elaniku kohta

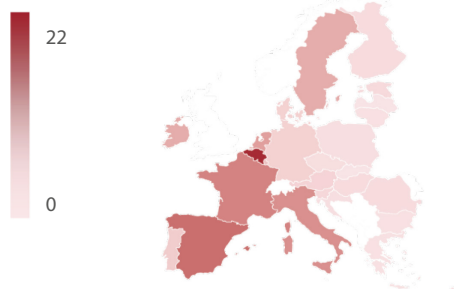
Asümmeetriline mõju liikmesriikidele

Juhtumid miljoni elaniku kohta

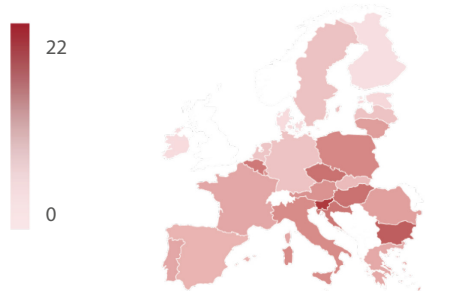
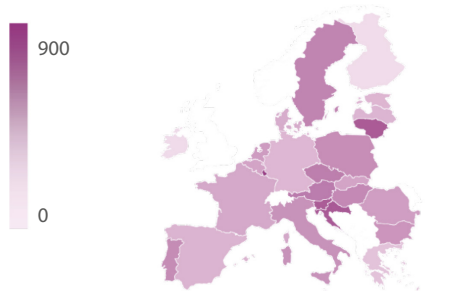
Esimene laine

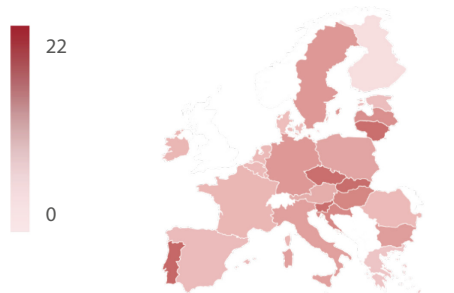
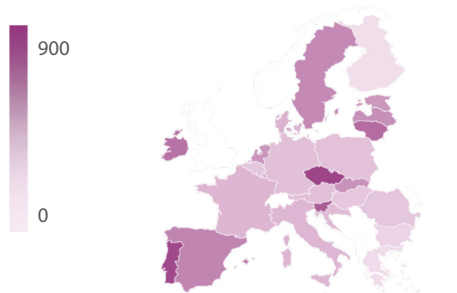
Surmad miljoni elaniku kohta

Teine laine

Kolmas laine

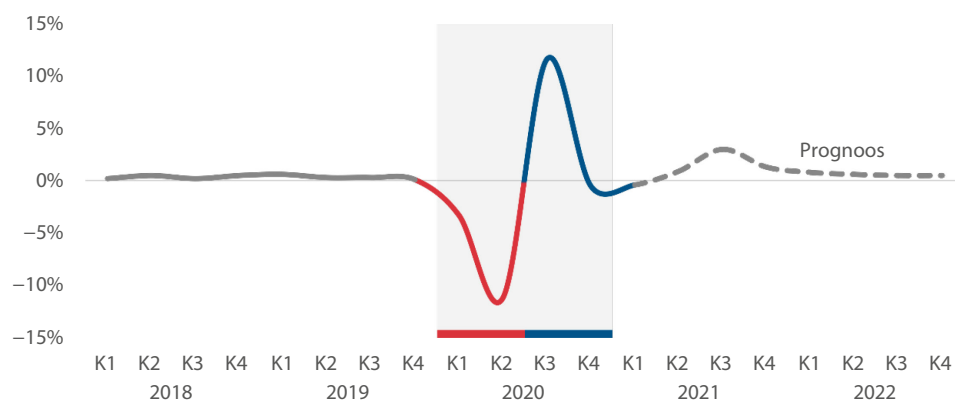

Allikas: Euroopa Kontrollikoda, andmete põhjal allikast [Our World in Data](#).

Graafik 2: mõju majandusele

Üldine mõju ELile

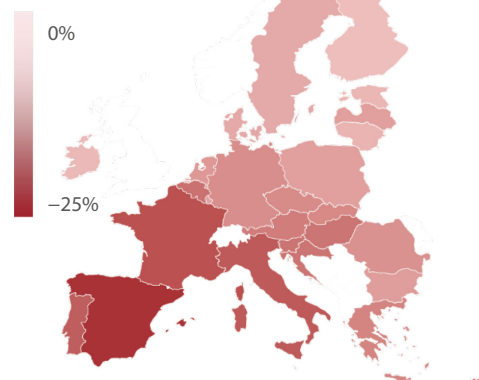
SKP tegelik kasv ELis 2018–2020, prognoosid aastani 2022 (kvartaalsed muutused)

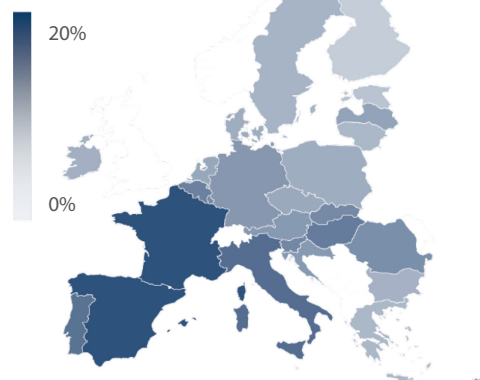
Asümmeetriline mõju liikmesriikidele

SKP tulemus 2020. aastal (kvartaalsed muutused)

Langus K1–K2

Taastumine K3–K4

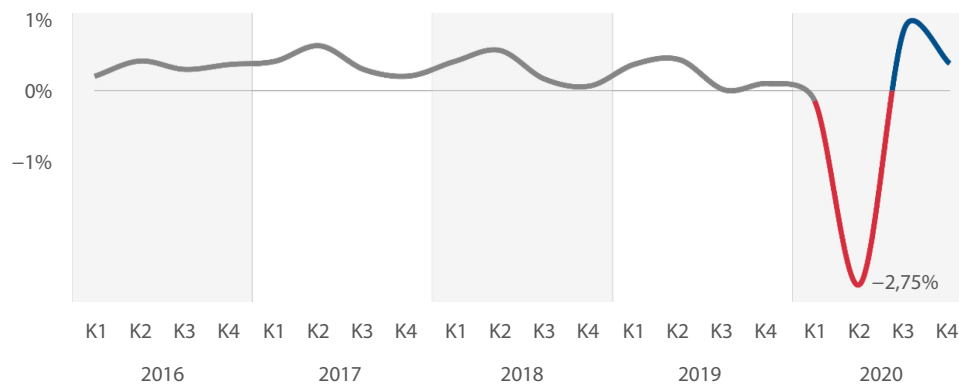

Allikas: Euroopa Kontrollikoda, Eurostati andmete ja komisjoni kevadise prognoosi (2021) põhjal.

Graafik 3: mõju tööturule

Üldine mõju ELile

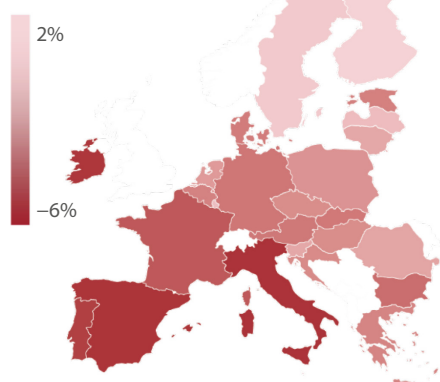
Tööhõive kasvu areng ELis 2016–2020 (kvartaalsed muutused)

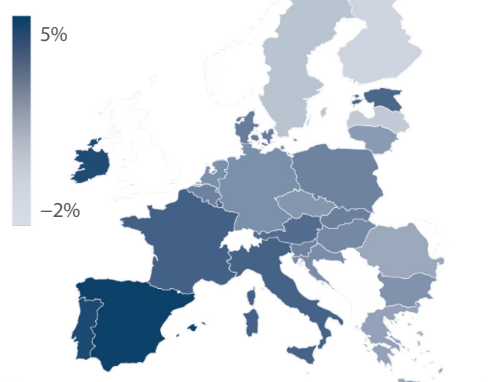
Asümmeetriline mõju liikmesriikidele

Tööhõive määär 2020. aastal (kvartaalsed muutused)

Muutus K1–K2

Muutus K3–K4

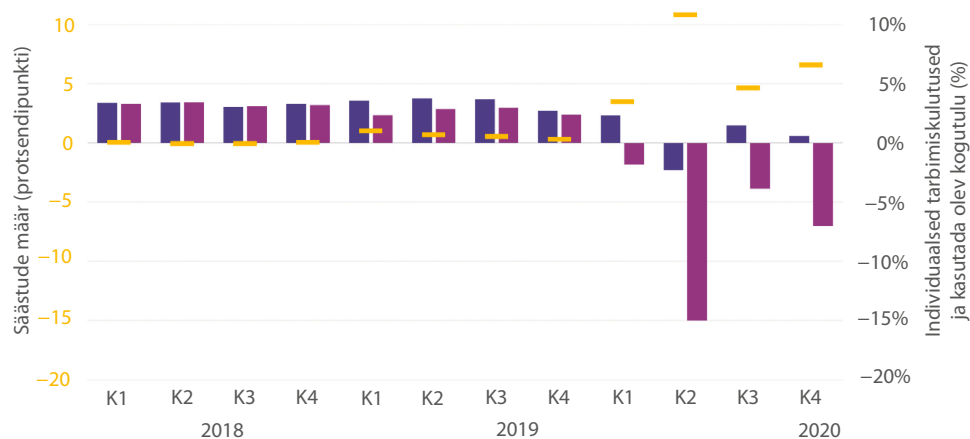

Allikas: Euroopa Kontrollikoda Eurostati andmete põhjal.

Graafik 4: mõju leibkondadele ja üksikisikutele

Üldine mõju ELile

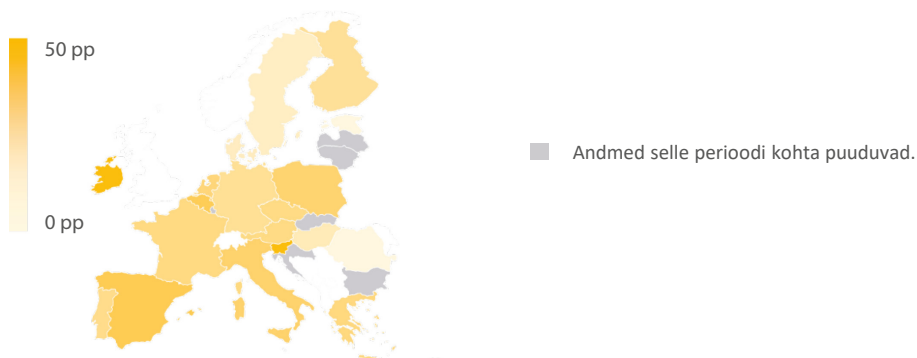
Säästumäär (protsendipunkti) kasvab hoogsalt, sest lõhe individuaalsete tarbimiskulutuste ja kasutada oleva kogutulu vahel suureneb 2018–2020 (muutused aastast aastasse)

Asümmeetriline mõju liikmesriikidele

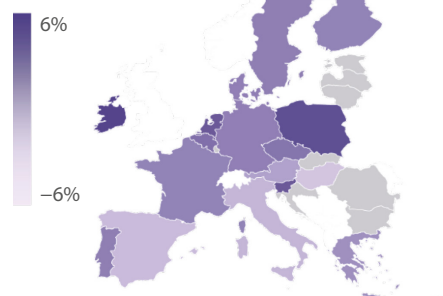
Säästumäär 2020. aastal (protsendipunkti)

(võrdluses 2019. aastaga)

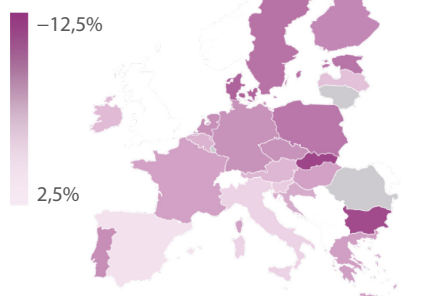
Kasutada olev kogutulu 2020. aastal

(võrdluses 2019. aastaga)

Individaalsed tarbimiskulutused 2020. aastal

(võrdluses 2019. aastaga)

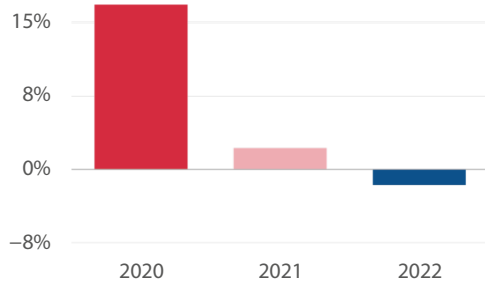

Allikas: Euroopa Kontrollikoda Eurostati andmete põhjal.

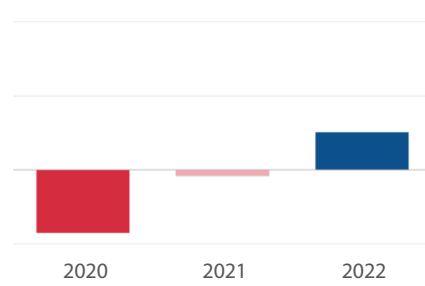
Graafik 5: mõju riikide rahandusele

Üldine mõju ELile

Valitsemissektori võla muutus 2020–2022

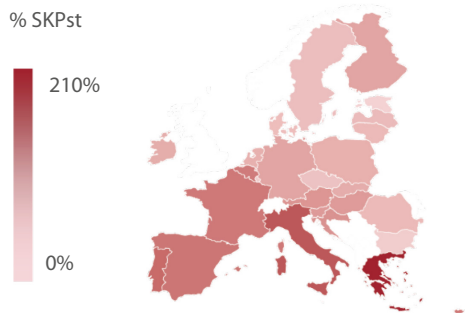

Eelarvetasakaalu muutus 2020–2022

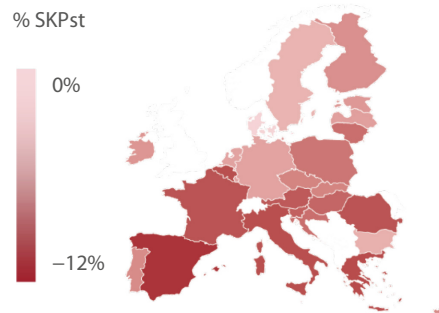

Asümmeetriline mõju liikmesriikidele

Valitsemissektori võlg 2020

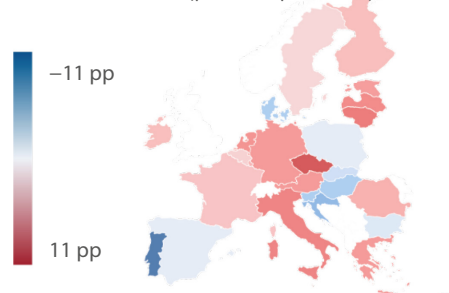

Eelarve tasakaal 2020

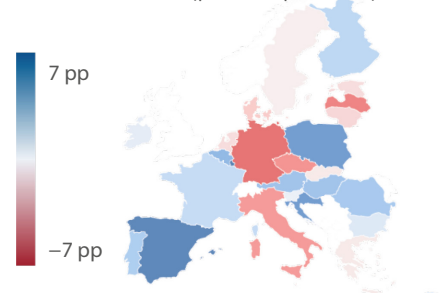
Valitsemissektori võla prognoos 2021–2022

Muutus 2020–2021 (protsendipunktides)

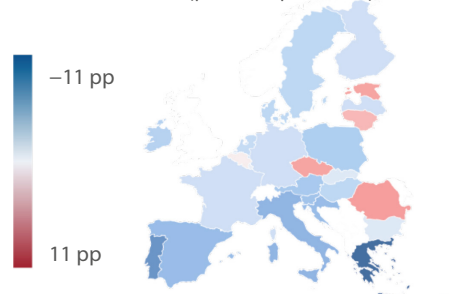

Eelarvetasakaalu prognoos 2021–2022

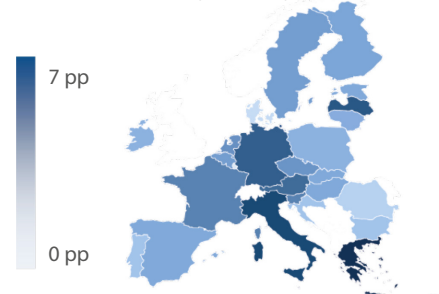
Muutus 2020–2021 (protsendipunktides)

Muutus 2021–2022 (protsendipunktides)

Muutus 2021–2022 (protsendipunktides)

Allikas: Euroopa Kontrollikoda, Eurostati andmete ja komisjoni kevadise prognoosi (2021) põhjal.

COVID-19-le reageerimise kujundamine

20 Enamikus valdkondadest, mis on pandeemiast tõsiselt mõjutatud või kus spetsiifiline sekkumine on või peaks olema osa tõhusast reageerimisest, on ELil vaid piiratud tegutsemisvõimused. Osalt sellepärast, et need valdkonnad ei kuulu ELi ainupädevusse, ja osalt – liikmesriikidega jagatud pädevuse korral – tulenevalt puudulikust valmisolekust kriisi eel ning vähesest algsest konsensusest ühiste meetmete ja vahendite teemal selle puhkemise järel. Kõigele vaatamata näib, et keerulise alguse järel on EL nüüdseks lahendanud probleemid, mis puudutasid koordineerimist, tuge ja täiendavaid meetmeid. Lisaks kriisi mõjude tõhusamale leevendamisele on see tugevdanud liikmesriikide võimekust tegeleda kõige pakilisemate probleemidega rahvatervise, sotsiaal-majandusliku ja eelarvepoliitika valdkonnas.

Rahvatervis

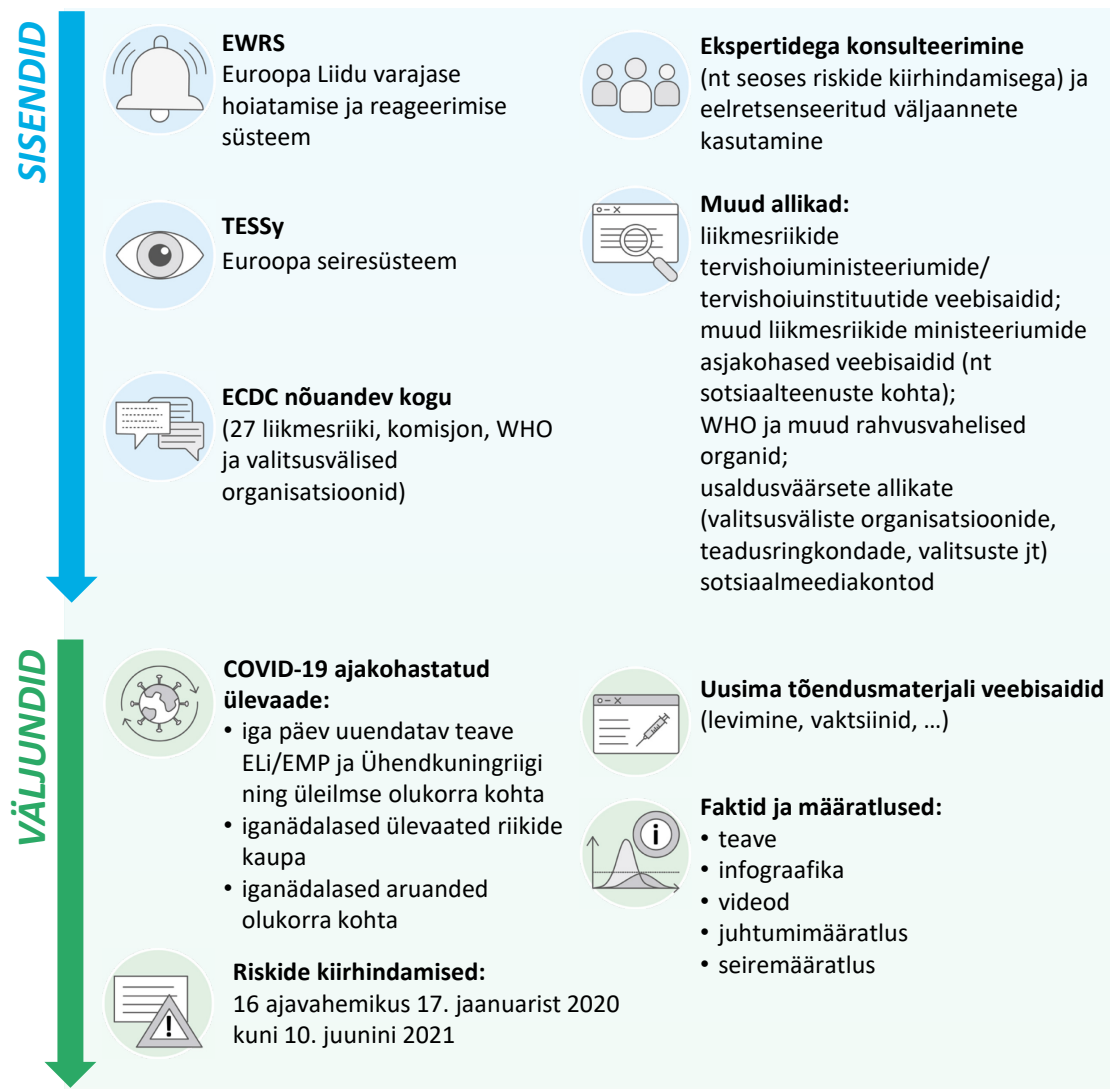
21 Rahvatervis kuulub liikmesriikide ainupädevusse. Samas võib EL toetada ja täiendada liikmesriikide rahvatervise poliitikat²⁷, näiteks koordineerides koostööd piiriüleste ohtude ning loodusõnnetuste korral. EL vastutab ka epidemioloogilise järelevalve, seire, varajase hoiatamise mehhanismi (peamiselt Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (ECDC) kaudu, vt ka [Joonis 5](#)) ning meetmete eest piiriüleste tõsiste terviseohtude vastu võitlemiseks (sealhulgas valmisolek ja reageerimise kavandamine)²⁸.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [rahvatervise kohta](#).

²⁷ Asjakohased meetmed „on suunatud rahvatervise parandamisele, inimeste haiguste ennetamisele ja füüsilist ja vaimset tervist ohustavate tegurite kõrvaldamisele“ (ELi toimimise lepingu artikkel 168), mis hõlmab ka võitlust peamiste tervist kahjustavate tegurite vastu.

²⁸ Euroopa Komisjon, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta [otsus nr 1082/2013/EL](#) tõsiste piiriüleste terviseohtude kohta.

Joonis 5 – ECDC töö COVID-19 valdkonnas

Allikas: ECDC andmete põhjal.

Meditsiinivarustuse soetamine ja tarnimine

22 Komisjon lõi 2020. aasta märtsis strateegilise meditsiinivarustuse ühisreservi ning jaotusmehhanismi (tuntud kui rescEU²⁹), mille raames EL ja liikmesriigid tihedat koostööd teevad (vt ka [Selgitus 2](#)). Liikmesriigid säilitavad ja soetavad olulist meditsiinivarustust ELi nimel. Komisjon rahastab 380 miljoni euro suuruse eelarve abil

²⁹ rescEU programm on osa ELi kodanikukaitse mehhanismist, mille eesmärk on katastroofikaitse tugevdamine ja esilekerkivate ohtude juhtimine. See loob ka uue Euroopa ressursside reservi (sealhulgas tuletõrjelennukid, helikopterid, meditsiinivarustus jne), mida saab hädaolukorras kasutusele võtta.

kuni 100% rescEU arendamisest ja kasutuselevõttust ning haldab meditsiinivarustuse, nagu hingamisaparaadid, isikukaitsevahendid, vaktsiinid, ravi ja laboritarbed, jagamist.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [rescEU](#) kohta.

Selgitus 2

Koostöö COVID-19 vastu (2021. aasta jaanuari seisuga)

„Paljud Euroopa Liidu riigid on teinud märksa enam oma ELi programmide raames võetud kohustustest. Näiteks sai viiruse algsest puhangust raskelt tabatud Itaalia abi paljudelt riikidelt. Austria annetas meditsiinilisi maske ja hingamisaparaate, Taani saatis välihaiglaravustust, Tšehhi kaitseülikondi, Saksamaa viis tonni meditsiinitarbed. Prantsusmaa eksportis teistesse liikmesriikidesse üle kahe miljoni näomaski. Ungari, Austria ja Madalmaad saatsid Tšehhile 150 hingamisaparaati.

rescEU meditsiinivarustuse reservist jagati 2020. aasta detsembriks kokku 620 000 FFP2 ja FFP3 kaitsvat näomaski ning 50 000 kehakaitsevahendit. Lisaks on Tšehhis pooleks aastaks laenul 30 hingamisaparaati. rescEU reservid aitavad parandada ELi valmisolekut. Neid täiendatakse pidevalt ja tarneid tehakse regulaarselt, lähtudes enim abi vajavate riikide taotlustest.

Kui raskete COVID-19 juhtumite arv Belgias 2020. aasta oktoobris järsult tõusis, siirdus riigi tervishoiusüsteem kriisirežiimile. Naaberriik Saksamaa võttis Belgia patsiente oma haiglatesse, kus leidis rohkem vabu intensiivravikohti. Esimese laine ajal võttis Saksamaa vastu enam kui 230 kriitilises seisus patsienti Itaaliast, Prantsusmaalt ja Madalmaadest. Ka Austria ja Luksemburg võõrustasid patsiente Prantsusmaalt ning Itaaliast.“

Allikas: Nõukogu, [5 ways the EU and member states work together against COVID-19](#), 18. jaanuar 2021.

23 2020. aasta aprillis³⁰ võttis nõukogu kasutusele erakorralise toetuse rahastamisvahendi (ESI)³¹. Tegu on vahendiga, mis võimaldab ELil üldeelarvest antava erakorralise toetuse kaudu aidata liikmesriikidel toime tulla kriisi mõjudega inimestele ja majandusele. Toetus võib hõlmata keskeid hankeid, vajaliku meditsiinivarustuse kooskõlastamist ja transporti, abi täiendavate tervishoiutöötajate palkamisel ning rahalise abi võimaldamist. Nii ESI kui ka rescEU ühisreserve rahastatakse ELi eelarvest 3 miljardi euroga, millele lisandub 3 miljardit eurot liikmesriikidelt.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [ESI](#) kohta.

24 2020. aasta aprillist alates on komisjon käivitanud mitu ühist riigihankemenetlust, mis hõlmavad kuni 25 liikmesriiki. See võimaldab liikmesriikidel tellida isikukaitsevahendeid (kombinesoonid, kindad, kaitseprillid, näokaitсед ja maskid), hingamisaparaate, laborivarustust (komplektid, reaktiivid, tampoonid ja laboritarbed), ravikuure (remdesiviir) ja intensiivraviravimeid (valuvaigistid, antibiootikumid, lihaskõõlastid, anesteetikumid jne).

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [ühishangete](#) kohta.

Ravi, diagnostika ja vaktsiinide alaste teadusuuringute toetamine

25 2020. aasta märtsist alates on EL investeerinud koroonaviiruse uuringuprojektidesse üle 660 miljoni euro teadus- ja innovatsiooniprogrammi „Horisont 2020“ kaudu. Toetusi on võimaldatud projektidele, mis käsitlevad (muuhulgas) diagnostikat, ravi, vaktsiine, epidemioloogiat, tootmist ning meditsiini- ja digitehnoloogiaid.

26 2020. aasta juulis rahastasid komisjon ja Euroopa Investeeringuspank (EIP) CureVaci, Saksamaa biotehnoloogiafirmat, „Horisont 2020“ raames 75 miljoni euroga vaktsiini väljatöötamiseks ning tootmise laiendamiseks. EIP on samuti sõlminud rahastamislepingu BioNTech SE, veel ühe Saksamaa firmaga, selle 100 miljoni eurose vaktsiiniprogrammi väljatöötamiseks (programmi „Horisont 2020“ laenu tagatiste toel).

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [„Horisont 2020“](#) projektide kohta.

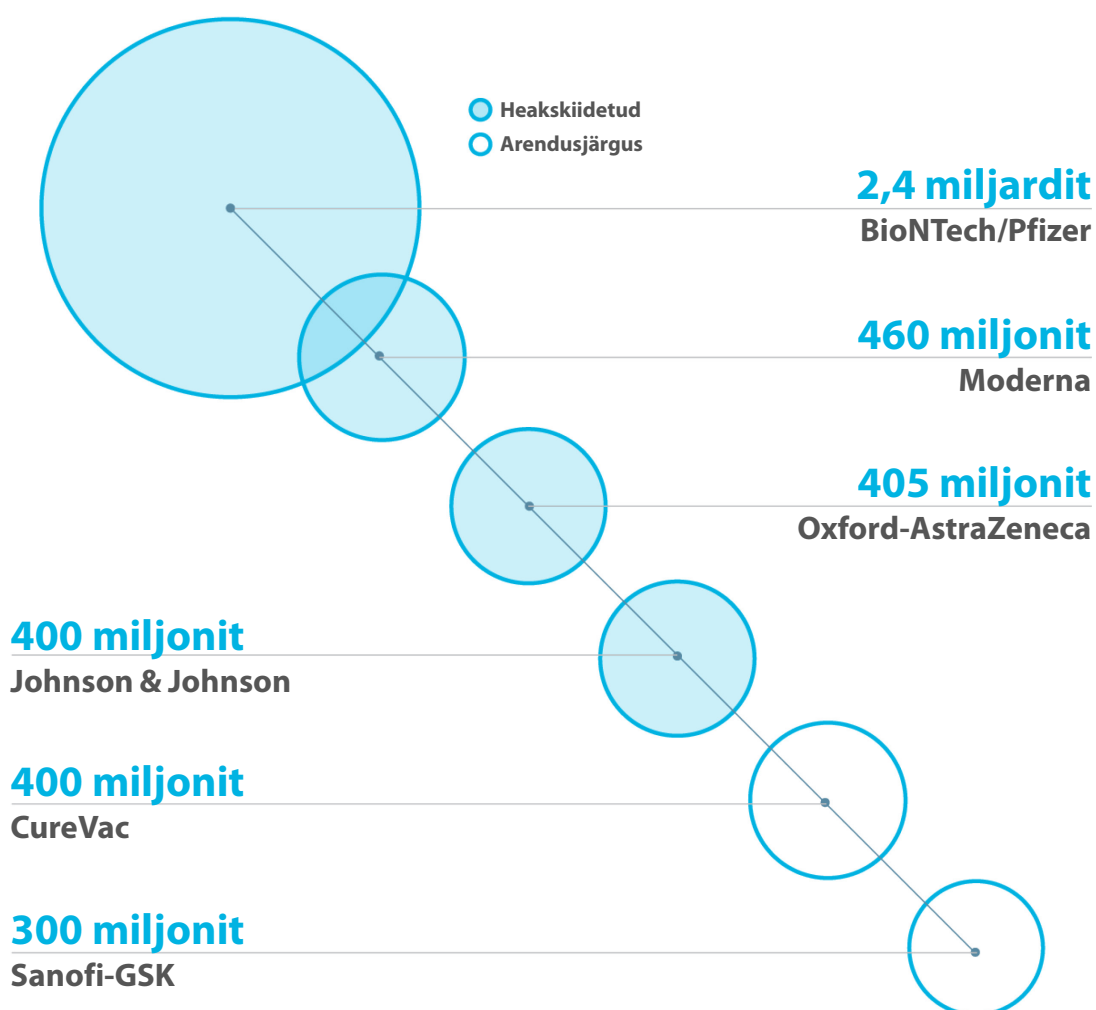
³⁰ Euroopa Komisjon, [KOM/2020/175 lõplik](#), 2. aprill 2020.

³¹ Nõukogu, [määrus \(EL\) 2016/369](#), 15. märts 2016, erakorralise toetuse andmise kohta liidus, 16. märts 2016.

27 2020. aasta juunis tutvustas komisjon *ELi strateegiat COVID-19 vaktsiinide kohta*, et kiirendada vaktsiinide väljatöötamist, tootmist ja kasutuselevõttu. Sellest ajast saadik on komisjon sõlminud lepingud kuue ravimifirmaga (vt *Joonis 6*), võimaldades liikmesriikidel osta vaktsiine niipea, kui neile on väljastatud ELi müügiluba, soovitusel järel Euroopa Raviametilt (EMA, vt *Selgitus 3*).

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks ELi vaktsiinistrateegia kohta.

Joonis 6 – Komisjoni tagatud vaktsiinidooside arv (mai 2021)

Allikas: Euroopa Kontrollikoda, komisjonilt saadud teabe põhjal.

28 Seni on komisjon andnud tingimusliku müügiloo järgnevatele vaktsiinidele:

- a) BioNTech ja Pfizer (21. detsember 2020);
- b) Moderna (6. jaanuar 2021);
- c) Oxford-AstraZeneca (29. jaanuar 2021);
- d) Johnson & Johnson (11. märts 2021).

Selgitus 3

Euroopa Ravimiamet

EMA asub Amsterdavis ja asutati määrusega (EMÜ) nr 2309/93, mis hiljem asendati määrusega (EÜ) nr 726/2004. Amet toimib kogu liitu hõlmava võrgustiku kaudu ja koordineerib liikmesriikide ametiasutuste poolt kättesaadavaks tehtud teadusressursse, et tagada inim- ja veterinaarravimite hindamine ning järelevalve.

EMA täidab COVID-19 vaktsineerimiskampanias võtmerolli, sest komisjon väljastab ELi müügilube uutele ravimitele ameti teaduskomiteede läbiviidud põhjalike ja sõltumatute hindamiste alusel³².

Majandus ja riigi rahandus

29 ELi pädevus majandusküsimustes varieerub suuresti poliitikavaldkondade lõikes. Euroopa poolaasta on raamistik ELi majanduspoliitika koordineerimiseks kõigis liikmesriikides (sealhulgas erieeskirjad eelarvejärelevalve kohta). See kehtestati vastuseks puudustele ELi majandusjuhtimises, mis ilmnesis peamiselt 2008. aasta finants- ja majanduskriisi ajal, ning selle eesmärk on vältida tasakaalustamatuse süvenemist ning tagada lähenemine ja stabiilsus ELis. Ehkki menetlust juhivad komisjon ja nõukogu, on liikmesriigid need, kes majandus- ja eelarvepoliitilised otsused ühiselt kokkulepitud reeglite piires (nt vastavus Maastrichti kriteeriumidele) lõpuks vastu võtavad.

³² EMA, *Authorisation of medicines*.

30 Samal ajal on komisjonil riigisiseste riigiabikavade korral täita otsustav roll, sest komisjon kontrollib, kas liikmesriigid järgivad ELi eeskirju, mis hoiavad ära ebaausat konkurentsi, ning võib tõkestada ülemäärase rahalise toetuse ettevõtlussektorile. Teatud tingimustel võib komisjon siiski peatada üldeeskirjade kohaldamise ja nõustuda riigiabi erakorralise andmisega (vt punkt **32**).

31 Nõukogu ja komisjon haldavad ka finantsabi liikmesriikidele, kes on tõsisest majandus- või finantsraskustes (Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi ja maksebilansi toetamise süsteemi kaudu). Seni ei ole ELi eelarve koostatud nii, et selle abil saaks lühiajalises perspektiivis ulatuslikke majandusvapustusi leevendada, kuna eelarvet piiravad järjestikuste mitmeaastaste finantsraamistike kulutuste ülemmäärad ja erinevad programmide kulueeskirjad. Sellega seoses kujutab Euroopa taasterahastu (NGEU) loomine endast paradigma muutust, sest see võimaldab ELil esimest korda rahastada oma kulutusi laenuvõtmise kaudu (vt ka punkt **39**).

Ajutine loobumine ELi riigiabi eeskirjadest

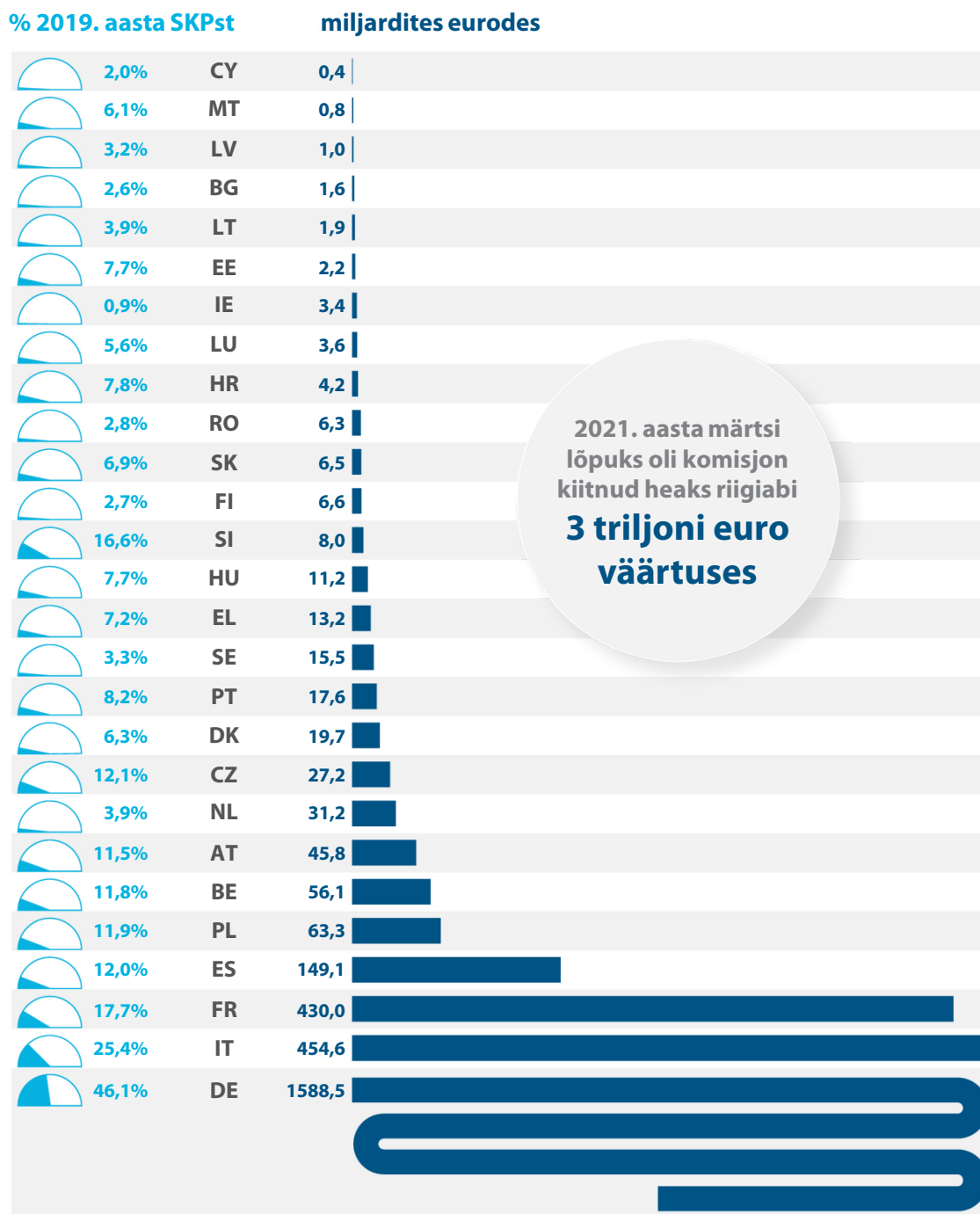
32 19. märtsil 2020 võttis komisjon vastu uue riigiabi *ajutise raamistiku*, mis võimaldas liikmesriikidel anda toetust kriisist mõjutatud äriühingutele. 2021. aasta märtsi seisuga on komisjon võtnud vastu üle 470 otsuse, millega kiideti heaks ligikaudu 580³³ riiklikku meetet, millest kõik liikmesriigid pandeemia kontekstis teatanud on. Praeguseks on komisjon muutnud seda *ajutist raamistikku* neli korda, pidades (muuhulgas) silmas avaliku toetuse ulatuse suurendamist (nt teadusuuringutele), töökohtade ja majanduse kaitsmist ning rekapitalizeerimise eelistamist. 2021. aasta märtsi lõpuks oli komisjon kiitnud heaks riigiabi 3 triljoni euro väärtuses (vt *Joonis 7*), mis võrdub ligikaudselt 22%-ga EL 27 SKPst 2019. aastal³⁴.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks riigiabi kohta.

³³ Euroopa Komisjon, *Competition State aid Brief 1/2021*, märts 2021.

³⁴ Meie arvutused Eurostati andmete põhjal.

Joonis 7 – Komisjoni heakskiidetud riigiabi, 2020

Allikas: Euroopa Kontrollikoda, komisjonilt saadud teabe põhjal (*Competition State aid brief 1/2021*).

Paindlikkus ELi eelarve-eeskirjade raames

33 23. märtsil 2020 rakendasid komisjon ja nõukogu stabiilsuse ja majanduskasvu pakti „üldise vabastusklausli“³⁵, mis lubab liikmesriikidel ajutiselt kõrvale kalduda nende eelarveid reguleerivatest Euroopa eelarve-eeskirjadest ja võtta kõik meetmed, mida nad peavad vajalikuks kriisiga võitlemiseks eelarvelist jätkusuutlikkust kahjustamata. See võimaldas riikide valitsustel muuhulgas suurendada tervishoiu rahastamist ja kulutusi majandusele ning säilitada töökohti ja tööhõivet kriisi vältel.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [Stabiilsuse ja majanduskasvu pakti](#) kohta.

Majanduslik toetus liikmesriikidele

34 26. märtsil 2020. aastal võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu *koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatuse* (CRII), vabastades seeläbi *Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest* (ESIFid) 37 miljardit eurot tööturu, VKEde, tervishoiu ja muude võtmesektorite toetamiseks. Lisaks andis *ELi solidaarsusfond* 800 miljonit eurot täiendavat rahalist abi kriisist enim mõjutatud riikidele.

35 CRII jõustus 1. aprillil 2020, sama kuu lõpus järgnes sellele CRII+, mille näol on tegu täiendava lihtsustatud ajutiste meetmete paketiga, mis võimaldab suuremat paindlikkust sidumata Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendite kasutamisel, näiteks:

- a) rohkem võimalusi kulukohustuste ümberpaigutamiseks erinevate ühtekuuluvuspoliitika vahendite³⁶, piirkonnakategooriate ja rahastamiseesmärkide vahel;
- b) võimalus ühtekuuluvuspoliitika kulude COVID-19 programmidele täielikuks rahastamiseks ELi eelarvest aruandeaastal 1. juulist 2020 kuni 30. juunini 2021.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [CRII ja CRII+](#) kohta.

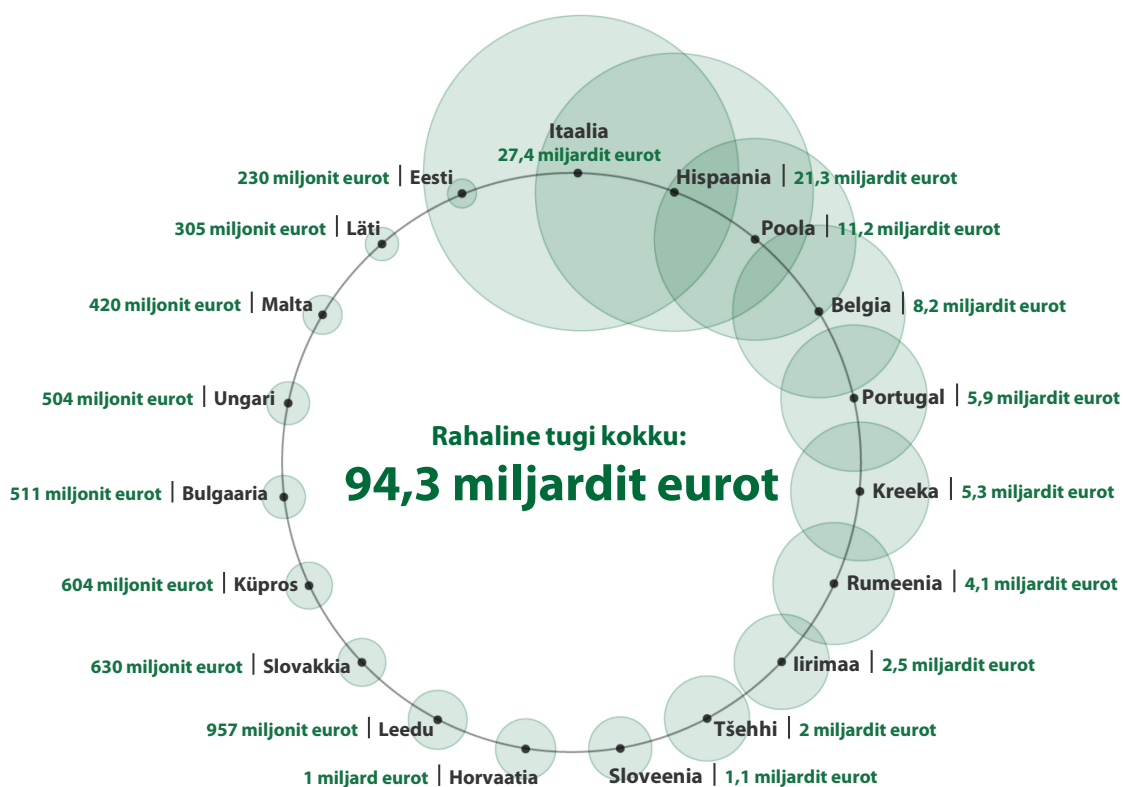
³⁵ „Stabiilsuse ja majanduskasvu pakt on eeskirjade kogum selle tagamiseks, et liikmesriigid taotleavad riigi rahanduse usaldusväarsust ja kooskõlastavad oma fiskaalpoliitika“ (Euroopa Komisjon, [Stabiilsuse ja majanduskasvu pakt](#)).

³⁶ Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond ja Ühtekuuluvusfond.

36 Eurorühm³⁷ tegi 9. aprillil 2020 ettepaneku kolme hädaabi turvavõrgu loomiseks töökohtade ja tööhõive, ettevõtete ning riigi rahanduse toetamiseks. Nõukogu kiitis vastava paketi, mille väärtus on 540 miljardit eurot, 23. aprillil heaks ning nõudis selle valmisolekut 1. juuniks 2020:

- Euroopa stabiilsusmehhanismi *pandeemia kriisitoetus* – 240 miljardit eurot liikmesriikidele, keda COVID-19 kriis kõige raskemalt tabas;
- Euroopa Investeerimispanka *üleeuroopaline tagatisfond* – 200 miljardit eurot likviidsuse puuduse all kannatavate ettevõtete, iseäranis VKEde toetuseks;
- töövõime toetamise erakorraline rahastu, TERA* (töötuseriski leevendamiseks eriolukorras pakutav toetus) – 100 miljardit eurot lühendatud tööaja kavade ja sarnaste meetmete rahastamiseks (vt [Joonis 8](#)).

Joonis 8 – TERA, eraldiste kogusumma liikmesriigi kohta

Allikas: Euroopa Kontrollikoda, komisjonilt saadud teabe põhjal.

³⁷ Euroala liikmesriikide majandus- ja rahandusministrid.

37 Komisjoni ettepanekute alusel kiitis nõukogu heaks kokku 94,3 miljardi euro suuruse rahalise toetuse 19 liikmesriigile TERA kaudu. 2021. aasta maikuu seisuga oli sellest summast välja makstud 89,6 miljardit eurot.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks TERA kohta.

Euroopa Keskpanga tegevus

38 18. märtsil 2020 käivitas Euroopa Keskpank oma *pandeemia majandusmõjude ohjeldamise erakorralise varaostukava* (PEPP). Tegu on vahendiga, mis tõstab avaliku ja erasektori likviidsust sihitud pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide kaudu. See võimaldab liikmesriikidel aidata ettevõtetel ja kodumajapidamistel kriisi otseste tagajärgedega toime tulla, lihtsustades valitsussektori laenamist soodsamatel tingimustel. PEPPi esialgne eelarve oli 750 miljardit eurot, 4. juunil eraldati veel 600 miljardit eurot ja 10. detsembril 500 miljardit eurot, kogusummas 1850 miljardit eurot.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks PEPPi kohta.

Euroopa majanduse taastekava

39 27. mail 2020 pakkus komisjon välja NGEU, uue 750 miljardi euro suuruse taasterahastu, koos ELi tugevdatud pikaajalise eelarvega aastateks 2021–2027. 21. juulil kiitis nõukogu komisjoni ettepaneku heaks koos mitme olulise muudatusega. See uus ajutine vahend on suunatud pandeemiast põhjustatud otseste sotsiaal-majanduslike kahjude vastu ja püüdleb rohelisema, digitaalsema ning vastupidavama Euroopa ülesehitamise poole. Rahastamine on eraldatud seitsmele eraldi programmile (vt [Joonis 9](#)), millest *taaste- ja vastupidavusrahadu* (RRF) ning *ühtekuuluvuse huvides ja Euroopa territooriumidele antav taasteabi* (REACT-EU) on kõige silmapaistvamad³⁸:

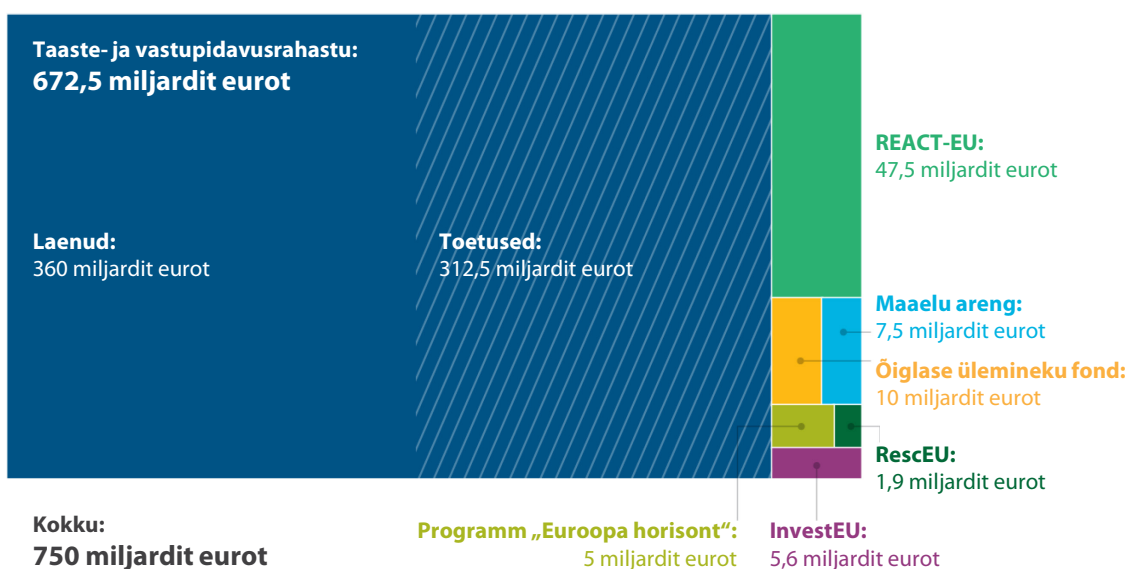
- a) RRF, NGEU kesktelg, toetab liikmesriikide investeringuid kiireks taastumiseks. Selle 672,5 miljardi euro suurune eelarve jagatakse välja toetuste (312,5 miljardit eurot) ja laenude (360 miljardit eurot) kaudu.

³⁸ Kogu muu NGEU rahastus peale RRFi ja REACT-EU leiab aset mitmeaastase finantsraamistiku programmide 2021–2027 nn lisatoetuste vormis ning tuleb kulutada vastavalt sektoripõhistele eeskirjadele.

- b) REACT-EU (47,5 miljardit eurot) põhineb CRII ja CRII+ algatustel, et toetada töökohti ja tööhõivet, VKEsid, rahvatervise süsteeme ning üleminekut rohelisemale ja digitaalsele majandusele. Rahastamine on saadaval³⁹ praktiliselt kõigis sektoris.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks Euroopa majanduse taastekava kohta.

Joonis 9 – NGEU, eraldiste summa programmi kohta

Allikas: ELi nõukogu.

Muud valdkonnad

Avalik julgeolek ja kodanikukaitse

40 Avaliku julgeoleku ja kodanikukaitse valdkonnas on liikmesriikidel eesõigus kehtestada leviku tõkestamis- ja liikumiskiiranguid, näiteks sulgeda piire, kauplusi ning ettevõtteid, või muid vaba liikumist piiravaid eeskirju. Euroopa Liidul, keda esindab komisjon, on olnud vaid võimalus pakkuda koordineerimist ja anda välja suuniseid siseturu terviklikkuse, eriti kaupade ja inimeste vaba liikumise kahjustamise piiramiseks. Selles suhtes saab komisjon kontrollida, kas piirangumeetmed on põhjendatud, st sobivad, vajalikud ja eesmärkidega proportsioonis.

³⁹ Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks kaudu.

41 Juba 2020. aasta jaanuari lõpus⁴⁰ võttis komisjon *ELi kodanikukaitse mehhanismi* kaudu meetmeid üle maailma lõksu jäänud ELi kodanike kodumaale tagasitoimetamiseks. Samuti aitas komisjon liikmesriikidel nende abi- ja kodumaale tagasisaatmise operatsioone koostöölastada. Praeguseks on liikmesriigid toonud koju üle poole miljoni inimese kõikjalt maailmas, sealhulgas 90 000 inimest kodanikukaitse mehhanismi abiga.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [ELi kodanikukaitse mehhanismi kohta](#).

42 13. oktoobril 2020 nõustusid liikmesriigid *nõukogu soovitus*ega, mis käsitleb *koordineeritud lähenemisviisi vaba liikumise piiramisele*⁴¹ pandeemia reageerimisel. Soovituses sätestati neli peamist valdkonda, milles liikmesriigid peaksid oma jõupingutusi koostöölastama:

- a) ühine värvikoodidega kaardistamissüsteem;
- b) ühised kriteeriumid liikmesriikidele reisi piirangute kehtestamise otsustamisel;
- c) ühine raamistik COVID-19 reisimeetmete jaoks (testimine ja enesekarantiin);
- d) selge ja õigeaegse teabe pakkumine üldsusele.

Komisjon on välja andnud hulga erinevaid suuniseid ja nõuandeid, näiteks piirihalduse või töötajate vaba liikumise tagamise kohta (eriti tervishoiu- ja toiduainesektoris). Samuti on komisjon käivitanud *platvormi Re-Open EU*, mis pakub reisijatele epidemioloogilisi andmeid ning teavet kehtivate ohutus- ja reisi piirangute kohta.

Klõpsake lingil lisateabe saamiseks [ühise koroonaviiruse reageerimise kohta](#).

⁴⁰ Euroopa Komisjon, *Coronavirus: EU Civil Protection Mechanism activated for the repatriation of EU citizens*, 28. jaanuar 2020.

⁴¹ Euroopa Komisjon, *COM (2020) 499 final*, 4. september 2020.

II OSA. Ülevaade kõrgeimate kontrolliasutuste tööst

43 Euroopa Kontrollikoda ja teised ELi kõrgeimad kontrolliasutused reageerisid enneolematule kriisile kiiresti, käivitades palju auditi- ja järelevalvetegevusi. 2020. aastal avaldasid Belgia, Küprose, Saksamaa, Läti, Leedu, Madalmaade, Portugali, Rumeenia, Slovakkia ja Rootsi kõrgeimad kontrolliasutused ning Euroopa Kontrollikoda 48 aruannet mitme poliitikavaldkonna kohta (vt [Lisa. ELi kõrgeimate kontrolliasutuste COVIDiga seotud publikatsioonide täielik loetelu 2020. aastal](#)). Selles osas antakse ülevaade seitsmeteistkümnest neist aruannetest, mis hõlmavad viit taastamiskulutuste prioriteetset valdkonda. Kompendiumi pikkuse mõistlikuna hoidmiseks esitas iga kõrgeim kontrolliasutus väljaande jaoks vaid ühe aruande prioriteetse valdkonna kohta⁴² ja mitte enam kui kolm kokku. Igas kaastöös esitatakse audititegevuse kontekst ja põhjused ning võetakse kokku mõned peamised leiud ja järeldused.

⁴² Erandiks on Läti kõrgeim kontrolliasutus, kelle auditi põhjal koostati organisatsioonisisestel põhjustel kaks aruannet.

Tabel. 17 kõrgeima kontrolliasutuse kaastööd viies prioriteetses valdkonnas

	Belgia	Küpros	Saksamaa	Läti	Leedu	Madalmaad	Portugal	Rumeenia	Slovakkia	Rootsi	EL (Euroopa Kontrollikoda)
Rahvatervis											
Riiklik tervishoiusüsteem						✓					
Seadusjärgne ravikindlustus			✓								
Riigihanked	✓	✓									
Meditsiinivarustuse varud								✓			
Avalik teave				✓							
Digitaliseerimine											
Haridussüsteem				✓							
Riigivalitsemine					✓						
Sotsiaal-majanduslik reageerimine											
Ettevõtted						✓					
Sundpuhkuse kavad				✓							
Kriiside ja eriolukordade juhtimine					✓						
ELi majanduslikud meetmed											✓
Riigi rahandus ja sellega seotud riskid											
Riigi rahandus ja sellega seotud riskid						✓					✓
Eelarve täitmine						✓					
Üldine reageerimine erinevatel valitsemistasanditel											
Kõik valitsemistasandid							✓				
Kohalik omavalitsus						✓					

Prioriteetne valdkond: rahvatervis

44 Rahvatervisepoliitika ja pandeemiale reageerimise ning selle rahastamisotsuste eest vastutavad esmajärjekorras liikmesriigid. Liikmesriigid on viiruse leviku ärahoidmiseks, elanikkonna kaitsmiseks ja rahvatervise süsteemide koormuse vähendamiseks, eriti seoses haiglate ja nende vastuvõtuvõimega, võtnud kasutusele mitmesuguseid meetmeid, mis on küll üldjoontes sarnased, kuid erinevad ELi lõikes oluliselt ulatuse ja kestuse poolest.

45 Kõige tüüpilisemad meetmed hõlmavad suhtlemisdistantsi hoidmist, kaitsevahendite (nt näomaskide) kasutamist, kontaktide jälgimise süsteeme, testimis- ja vaktsineerimiskampaaniaid ning ajutisi haiglaid, et tulla toime COVID-19 patsientide arvu järsu suurenemisega. Samal ajal on liikmesriigid nakatumismäärade ohjeldamiseks perioodiliselt kehtestanud liikumis- ja muid piiranguid, sulgenud koole, lasteaedu ja vähemolulisi ettevõtteid ning mõnikord isegi tööstuslikke tootmisettevõtteid. Peaaegu kõik liikmesriigid on nõudnud kohustuslikku koduspüsimist, tehes erandeid vaid esmavajadustele, ning käivitanud kampaaniaid traditsioonilises ja sotsiaalmeedias, et teavitada avalikkust sellest, kuidas vähendada nakkusohtu, aga ka võidelda väärteabe ning libauudiste vastu. Suurem osa rahastusest eraldati tervishoiusektorile, vaktsiinide uurimis- ja arendustegevusele ning meditsiinivarustuse soetamisele.

46 Belgia, Küprose, Saksamaa, Läti, Portugali ja Slovakkia kõrgeimad kontrolliasutused on seetõttu suunanud osa oma audititegevustest rahvatervisele ja sellega seotud meetmetele, mis on pandeemiale reageerimise üks prioriteetidest. Saksamaa kõrgeim kontrolliasutus on uurinud COVID-19 mõju seadusjärgsele ravikindlustusele ja riigieelarvele, Belgia, Küpros ja Slovakkia on uurinud riigihankeprotsesse ja -menetlusi ning Läti kõrgeim kontrolliasutus hinnanud avalike vahendite COVIDiga seotud kasutamist meedia toetamiseks.

Riigi tervishoiusüsteem

Portugal
Tribunal de Contas

COVID-19 – Mõju riikliku tervishoiusüsteemi tegevusele ja juurdepääs tervishoiule

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Link
15.10.2020	Ülevaade	märts–juuli	PT

Mida ja miks me hindasime

Vajadus reageerida COVID-19 pandeemiaele sundis enamikku riike ja tervishoiuteenuste osutajaid võtma meetmeid, mis piirasid plaanilist ravi. Portugalis peatati tervishoiuministri 15. märtsi 2020 aasta korraldusega mittekiireloomuline plaaniline ravi.

Auditi tulemused

Sellest tulenevalt oli riigi tervishoiuteenuste osutajate aktiivsus 2020. aasta märtsist maini madalam kui 2019. aasta samadel kuudel. Enimmõjutatud tegevusteks olid plaanilised operatsioonid (langus 58%, 93 300 operatsiooni), erakorraline haiglaravi (langus 44%, 683 389 külastust) ja esmane ambulatoorne vastuvõtt (langus 40%, 364 535 vastuvõttu).

Kaugnõustamise kasutamine mängis esmatasandi tervishoiu näost-näku vastuvõttude vähendamisel olulist rolli (kaug- või täpsustamata nõustamine kasvas 83% võrra, 65%-le kõigist vastuvõttudest). Seevastu haiglaravis jäi kaugnõustamise kasutamine minimaalsele tasemele.

Oluliselt langes esmatasandi tervishoiuüksustest ambulatoorsele vastuvõtule ja operatsioonile suunatud uute patsientide arv. Vastuvõtutaotluste arv 2020. aasta maini moodustas vaid 67% 2019. aasta sama perioodi näitajast, samas kui vastav osakaal operatsioonile suunamiste korral oli 42%.

Sellegipoolest pikenes ootenimekirjas olevate patsientide keskmine ooteaeg ajavahemikus 31.12.2019–31.5.2020. Ambulatoorse vastuvõtu keskmine ooteaeg pikenes 100-lt 171 päevale ja ligikaudu 69% 31. mai 2020 seisuga ootejärjekorras

olijatest olid oodanud pikimast tagatud ooteajast kauem. Operatsiooni keskmine ooteaeg pikenes 106-lt 147 päevale ja ligikaudu 43% 31. mai 2020 seisuga ootejärjekorras olnud patsientidest olid juba ületanud pikima tagatud ooteaja.

2020. aasta mais tehtud operatsioonide korral oli pikimate tagatud ooteaegade järgimine langenud, ehk küll suhteliselt lähedane eelmistel aastatel registreeritud arvudele. Pikimate tagatud ooteaegade järgimine paranes kõige pakilisemate operatsioonide puhul (prioriteedid 3 ja 4, vähk ja muud haigused), mis viitab keskendumisele nendele patsientidele võrdluses vähempakiliste juhtudega. Tervishoiuministri 2. mai 2020. aasta korraldus 5314/2020 reguleeris mittepakilise tegevuse taastamist riigi tervishoiusüsteemis. See korraldus sätestab meetmed, mis võiksid potentsiaalselt tõsta ressursside eraldamise tõhusust ja tulemuslikkust, vaatamata ellurakendamist puudutavate riskide olemasolule.

2020. aasta juunikuu seisuga olid taastatud tegevuste tulemused vastuolulised. Kuigi plaaniliste operatsioonide ja ambulatoorsete vastuvõttude tasemed mõningates haiglaüksustes olid osaliselt taastunud, jäid enamiku osakondade tulemused 2019. aasta tasemetele alla.

Auditi järeldused

Tarvis on täiendavat kliinilist abi, et pakkuda ravi, mis polnud COVID-19 pandeemia tõttu võimalik. Eeltoodust tulenevalt eksisteerib oht, et riigi tervishoiusüsteemil võib puududa suutlikkus vastava lisanõudlusega toimetulekuks ooteaegade olulise pikendamiseta.

See võib õigustada erakorraliste konkreetsete soodustuste loomist riigi tervishoiuteenuste rahastamisel lisaks ministeeriumi rakendatavatele olemasolevatele mehhanismidele ega välista edasisi meetmeid, nagu on juba juhtunud seoses täiendavate teenuste osutamise soodustuste lisandumisega riigi tervishoiusüsteemis.

Eriolukorrast tingitud üldiste liikumispiirangute järel võib kasu olla parimate tavade väljaselgitamisest teenuste ümberkorraldamiseks riigi tervishoiusüsteemis ning hädaolukorra lahendamise plaanide läbivaatamisest ja kohandamisest. Eesmärk oleks kompromissi tuvastamine ja hindamine vahendite eraldamise COVID-19 patsientide raviks ning muude haiguste diagnoosimise ja ravi vahel, sealhulgas mittepakiline abi.

Teenuste taseme reguleerimise ja ressursside asjakohase jagamisega seotud problemaatika on endiselt aktuaalne ning jääb püsima ka lähitulevikus. Plaaniline ravi, mida ei õnnestunud osutada, tuleb osutada ja riigi tervishoiusüsteem peab olema valmis võitluseks pandeemia võimaliku teise lainega.

Seadusjärgne ravikindlustus

Saksamaa
Bundesrechnungshof

Nõuandev aruanne COVID-19 pandeemia mõju kohta seadusjärgsele ravikindlustussüsteemile, adresseeritud Saksamaa parlamendi eelarvekomisjonile

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Link
13.11.2020	Vastavusaudit/tulemusaudit	märts–oktoober	DE

Mida ja miks me hindasime

2020. aasta märtsis, pärast seda, kui parlament oli välja kuulutanud üleriigilise epideemia, astus föderaalvalitsus samme COVID-19 pandeemia mõju leevendamiseks ja tervishoiusüsteemi ülekoormuse vältimiseks. Need sammud koormasid föderaalearvet ja kohustuslike ravikindlustussüsteemide rahalisi vahendeid, mis moodustavad Saksamaa tervishoiusüsteemi üldist stabiilsust toetava alustala. Ravikindlustuse pakkujad saavad rahalisi vahendeid föderaalasutuse hallatavalt haigekassalt. Haigekassat rahastatakse sissemaksete ja 14,5 miljardi euro suuruse iga-aastase föderaalsete toetuse kaudu. 2020. aastal, seoses kulutuste tõusuga pandeemia vältel, suurendati föderaalset toetust 3,5 miljardi euro võrra, millele lisandub 2021. aastal 5 miljardit eurot. Haigekassa on seadusega kohustatud säilitama likviidsusreservi, mis praegu võrdub 20%-ga keskmistest igakuistest kuludest. Saksamaal on ka eraõiguslikud ravikindlustusseltsid; väike osa elanikkonnast osaleb vaid sellistes süsteemides. Eraõiguslikud ravikindlustuse pakkujad riiklike toetusi ei saa. Me auditeerisime mõju, mida pandeemia avaldas haigekassale, selle likviidsusreservile ja seadusjärgsetele ravikindlustuse pakkujatele. Teavitasime oma järeldustest iga-aastase föderaalsete toetuse ja selle mõju kohta föderaalearvele parlamendi eelarvekomisjoni. Aruanne käsitleb olukorda kuni 2020. aasta oktoobrini.

Auditi tulemused

Saksamaal pandeemia ohjeldamiseks võetud meetmed tõid kaasa avaliku elu märkimisväärseid piiranguid ja majanduslanguse, mis mõjutas ka seadusjärgsete ravikindlustuse pakujate sissemaksete taset. Ravikindlustuse pakujate iga-aastaste tuluprognoside eest vastutav ekspertide kogu prognoosib vaid väikest sissemaksete kasvu 221,4 miljardi euroni kogu 2020. aastal. Seda on 4,2 miljardit eurot vähem kui prognoositud enne pandeemiat. Aasta teises kvartalis vähenesid märkimisväärselt ravikindlustuse pakujate kulutused teenustele mõnes valdkonnas, peamiselt hambaraviteenuste, füsioteraapia, kõneteraapia, varajase avastamise, ennetus- ja rehabilitatsioonimeetmete ning haiglaravi kulutused. Haiglad hoidsid märtsi keskpaigast saadik alal vaba reservi COVID-19 juhtumite jaoks ning lükkasid edasi plaanilised operatsioonid ja ravi. Samas sõid lisakulud kokkuhoitud summad ära, iseäranis kulutused isikukaitsevahenditele ja ulatuslikumale õendusabile. Teenuste osutamise stabiliseerumise järel 2020. aasta juulist alates ulatuvad 2020. aasta kulutused föderaalse tervishoiuministeriumi hinnangul 257,8 miljardi euroni, mida on 4,3% rohkem võrdluses 2019. aastaga.

Tulude vähenemise korvamiseks pidi haigekassa oma likviidsusreservist kompenseerivaid makseid sooritama. Need kompenseerivad maksed haiglatele hüvitati föderaalelarvest; seni on kokku makstud 8,9 miljardit eurot. Muud hüvitismaksud ja kulutused enam kui 12 000-le täiendavale hingamisaparaadiga intensiivravi voodikohale on seni ulatunud ligikaudu 1,8 miljardi euroni. Lisaks said haiglad 93 miljonit eurot lisatasude jaoks pandeemiast eriti mõjutatud õenduspersonalile. Kulud laboratoorsele diagnostikale kasvasid seoses koroonaviiruse testide tegemisega nakatunud isikutega kokkupuutumise või välisriikide riskipiirkondadest naasmise järel. Seni on haigekassa sellel eesmärgil eraldanud 104 miljonit eurot.

2020. aasta alguses ulatus haigekassa likviidsusreserv 10,2 miljardi euroni; majandusaasta lõpus, 15. jaanuaril 2021, oli reservi jäänud 6,4 miljardit eurot. 15. jaanuariks 2022 prognoositakse likviidsusreservi edasist vähenemist 5,2 miljardi euroni.

Auditi järeldused

COVID-19 pandeemia mõju avaldumine jätkub 2021. aastal. Ravikindlustuse pakkujate koormuse vähendamiseks 2021. aastal võimaldatakse pandeemiaga seotud 5 miljardi euro suurune toetus föderaalelarvest. Lisaks peavad ravikindlustuse pakkujad kandma haigekassale üle reserve summas 8 miljardit eurot. Me tuvastasime, et see ühekordset toetust anti õigusest tuleneva kohustuse alustel, ning igal juhul on tegu reservidega, mis koosnesid peamiselt haigekassa eraldistest. Nõnda on seadusjärgsete ravikindlustuse pakkujate rahaline olukord hetkeseisuga stabiliseerunud. Samas olid seadusjärgsete ravikindlustuse pakkujate likviidsusreservid peaaegu ammendunud. Likviidsusreserv ei ületaks enam oluliselt seaduses sätestatud miinimumtasest. 2021. aastal võib muude pandeemiaga seotud kulude kasv reservide 2022. aasta miinimumtaseme säilitamise ohtu seada. Kuivõrd praegu ei saa pandeemia edasist kulgu ennustada, jääb rahaline mõju ravikindlustuse pakkujatele ebaselgeks. Kutsusime föderaalset tervishoiuministeeriumi üles toimuvat hoolikalt jälgima ja tervishoiusüsteemi stabiliseerimiseks asjakohaseid meetmeid võtma.

Riigihanked

Belgia
Rekenhof

Valitsuse leping COVID-19 kontaktide jälgimiseks

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Link
25.11.2020	Vastavusaudit	aprill–august	NL

Mida ja miks me hindasime

Uurisime ühte olulist valitsuse lepingut, mis moodustab osa meetmetest COVID-19 kriisi haldamiseks: kontaktide jälgimiseks sõlmitud lepingut. Uurimine keskendus vaid Flandria valitsuse hooldus- ja terviseameti lepingu sõlmimisele. Audit ei hõlmanud kontaktide jälgimise üldist otsustusprotsessi, sellele lähenemise ja kasutuselevõtmise viisi tõhusust ja tulemuslikkust ega kontaktide jälgimise korraldust.

Auditi tulemused

Kontaktide jälgimise leping sõlmiti väljakuulutamisetähtaajaga läbirääkimistega hankemenetluse teel, mida kasutatakse ülimalt pakilistes olukordades. Isegi niisuguste menetluste korral peab hankija võimaluse korral pöörduma mitme töövõtja poole. Kuigi ühendust võeti kuue ettevõttega, sai hooldus- ja terviseamet üheainsa pakkumuse.

Meil ei õnnestunud kindlalt tuvastada, kas ettevõtteid, mille poole pöörduti, koheldi võrdselt ja kas läbipaistvuse põhimõttest peeti kinni. Mõningates hankemenetluse elementides ei õnnestunud täielikku selgust saada. Samuti puudub meil kindlus ameti kõnealuse lepingu kontekstis ettevõtetega suhtlemise kestuse, olemuse ja sisu asjus.

Hindamismenetluses esines ka mõningaid halduslikke ning juriidilisi puudujääke ja möödalaske. Mõned neist tulenesid tõenäoliselt sellest, et hindamismenetlus tuli nõnda kiiresti algatada ja lõpule viia. Selle tulemusena ei saanud hooldus- ja terviseamet lepingut põhjalikult või piisavalt üksikasjalikult ette valmistada ning pakkumise läbivaatamise ja läbirääkimiste aeg oli piiratud. Need asjaolud avaldasid kahtlemata ebasoodsat või negatiivset mõju hinnakujundusele, kvaliteedile ja kindlusele pakkumuse suhtes.

Alternatiivsete läbirääkimispartnerite puudumine ühes lepingu sõlmimise pakilisusega nõrgestas hooldus- ja terviseameti positsiooni läbirääkimistel. Samuti ei saanud amet läbi viia hindade võrdlemist, et veenduda selles, kas hind vastab turuhindadele.

Flandria valitsus võttis vastu otsuse kontaktide jälgimise lepingu sõlmimise kohta 5. mail 2020. aastal. Juba 16. juulil 2020. aastal allkirjastati muudatusettepanek koos lepingu täienduste ja muudatustega summas üle 1,57 miljoni euro (koos käibemaksuga). Samas näib, et selle muudatuse mõned elemendid – vähemalt osaliselt – sisaldasid juba esialgses lepingus või pakkumuses.

Niisuguste asjaolude juures on hooldus- ja terviseameti põhjalik järelevalve elluviimisetapi üle hädavajalik. Amet aga ei järginud finantsinspektsiooni mitmeid kasulikke ja konkreetseid ettepanekuid, mis oleksid aidanud küsitavusi, riske ja kõrvalmõjusid elluviimisetapi vältel paremini hallata ning lepingu üle põhjalikumat seiret teostada.

Hooldus- ja terviseamet juhtis tähelepanu sellele, et teenusepakkuja peaks väljastama arveid tegelikult osutatud teenuste alusel, mis loob võimaluse arvete esitamise täpsemaks jälgimiseks. Teenusepakkuja kohustus esitada kord kvartalis tegevus- ja finantsaruanne võimaldaks täiendavat järelevalvet ning kontrolli.

Auditi järeldused

Kuna leping tuli sõlmida niivõrd kiiresti, ei kulgenud selle ettevalmistamine puudusteta. Mitme pakkumuse puudumine koos lepingu sõlmimise äärmise pakilisusega nõrgestas ka hooldus- ja terviseameti positsiooni läbirääkimistel. Seetõttu soovitame ametil lepingu elluviimisetapi üle järjepidevalt põhjalikku järelevalvet teostada.

Küpros

Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας

COVID-19 pandeemiaga seotud pakkumismenetluste audit

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Link
13.10.2020	Vastavusaudit	aprill–juuni	EL

Mida ja miks me hindasime

Audit hõlmas kolme teemat:

- COVID-19 molekulaartestimisteenuste hankimine pandeemia vältel, millega seoses oli hankija, tervishoiuministeeriumi ostu- ja hankedirektoraat (PPD), tungiva vajaduse tõttu auditi ajaks läbirääkimistega menetluse raames läbi viinud 16 hankemenetlust/programmi;
- üheksa miljoni ühekordselt kasutatava kaitsemaski hankimine PPD poolt hinnaga 4,68 miljonit eurot, millele lisandub käibemaks, kahe hankemenetluse raames;
- uue intensiivraviüksuse (ICU) loomise projekti elluviimine.

Auditi tulemused

- Auditist tõusetuv põhiküsimus puudutab molekulaartestide maksumust ning aja jooksul täheldatud olulisi kõikumisi: kahe kuu vältel langesid kulud 55% võrra, kõrgeimalt, 110 euro tasemelt madalaimale, 50 euro tasemele testi kohta, millele järgnes langus 40–43 eurole testi kohta. Samuti väärrib tähelepanu asjaolu, et langus puudutas eralabori, mis vastutas 69% eest kõigist testidest, millest enamik osutati sellele kõrge hinnaga, esitatud kulusid.

Tuvastasime, et hankija oli suures osas järginud ja kohaldanud erandjuhtudel kohaldatavates riigihankeid käsitlevates õigusaktides sätestatud menetlusi. Siiski leidis kaks juhtumit, kus lepingud sõlmiti otse ettevõttega, milles olid huvid ühel endisel ministril. Ühe üldise tähelepaneku kohaselt ei piirdunud ametisolev minister molekulaartestide heakskiitmisega, vaid andis tegelikkuses eelnevalt välja juhised ning määras kindlaks peaaegu kõik menetluse, mida tal hiljem paluti rakendada ja heaks kiita, aspektid, mis on vastuolus asjakohaste õigusaktidega.

- b) Maskide ostmisel ei peetud täielikult kinni hankemenetlustest, nagu ka läbipaistvuse põhimõtetest, kõigi ettevõtjate võrdsest kohtlemisest ja tervisliku konkurentsi arendamisest, mis on Euroopa ja Küprose riigihankeid käsitlevate õigusaktide keskmes. Seda tõendab muu hulgas vajaduste halb määratlemine ja kehtestatud piirangud ning ühe ettevõtja väljaspool menetlust esitatud pakkumuse tagantjärele vastuvõtmine. Samuti käsitleme tõsise puudusena kulude objektiivse hindamise puudumist kummagi menetluse käigus.
- c) Kuna hankemenetlust ei korraldatud, nimetas riiklik tervishoiuteenuste organisatsioon ühe konkreetse arhitekti valmistama ette uue ICU uuringut ja teostama järelevalvet selle ehitamise üle. Samuti määras organisatsioon konkreetse töövõtja ehitustööde teostamiseks viisil, mis ei suutnud tagada vähimatki konkurentsi, vaatamata pakkumuse küsimisele kolmelt töövõtjalt. Leping sõlmiti algselt määratud töövõtjaga, sest ülejäänud kaks ettevõtet kutsuti osalema viimasel hetkel ning jätsid seetõttu pakkumuse esitamata. Kogu hankemenetlus jättis sisuliselt petliku mulje oletatavast konkurentsisist. Lisaks on kõnealusel töövõtjal erisuhe selle valinud organisatsiooni ühe tähtsa liikmega. Lõpuks kõrvaldati pärast pakkumuste esitamist ja enne lepingu allkirjastamist hanketingimustest oluline klausel, mis näeb ette väga karmi karistuse määramise projekti täideviimisega hilinemise korral.

Auditi järeldused

Me oleme täiel määral teadlikud pandeemiast tingitud asjaoludest, mille juures vaadeldavad hankemenetlused läbi viidi. Samas on riigihankeid käsitlevates õigusaktides sätestatud hindamismenetlused isegi eriolukordades, mis võimaldavad hankijatel viia läbi läbirääkimistega hankemenetluse, mis on tavaolukorras järgitavast menetlusest paindlikum, võtab vähem aega ja hoiab au sees avaliku sektori hangete aluspõhimõtteid.

Leiame, et ülaltoodud põhimõtetest ei peetud kinni, samas kui asja käsitlemise viis välistas piisava kontrolli menetluse üle saadaoleva teabe piiratuse tõttu. Sooviksime rõhutada, et kõnealuse hankemenetluse konkreetsed asjaolud ei kõrvalda kohustust järgida tavapäraseid menetlusi, et pidada kinni läbipaistvuse ja kõigi ettevõtjate võrdse kohtlemise põhimõtetest, mis moodustavad Euroopa ja Küprose riigihankeid käsitlevate õigusaktide tuuma. Riigihankeid käsitlevaid asjakohaseid õigusakte tuleb alati rangelt kohaldada, sest need pakuvad hankijatele valikuvõimalusi ja sobivaid vahendeid valitsevatest tingimustest olenemata. Isegi pandeemia tingimustes, nagu kõnealusel perioodil, on hädavajalik kaitsta ühelt poolt rahvatervist ja teiselt poolt läbipaistvust ning võrdset kohtlemist, kaitstes seeläbi avalikke huve.

Meditsiinivarustuse varud

Slovakkia

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Riiklike materiaalsete varude haldamine eriolukordades

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Link
21.9.2020	Tulemusaudit	juuni–september	SK

Mida ja miks me hindasime

Auditi eesmärk oli hinnata, kas Slovaki Vabariigi Riiklike Materiaalsete Varude Valitsuse (ASMR) pädevus ja protsessid olid asjakohased ja tõhusad, ning hinnata ASMRi valmisolekut ja kontrollida selle tegevust eriolukorra (pandeemia) korral.

Võttes arvesse meditsiinitorude puudust Slovakkias COVID-19 esimese laine ajal eeldasime, et ASMRi pädevus ning protsessid on sobimatud ja ebatõhusad ning et see polnud COVID-19 pandeemiaks valmis.

Auditi tulemused

Kirjeldasime, kui halb oli riigiasutuste valmisolek. Kriisihjeasutused ei tulnud toime oma kohustuste täitmisega ega esitanud ASMRile taotlusi erakorraliste meditsiinivarude saamiseks. ASMRilt saadavad varud määrab kindlaks valitsus. Samas ei kuulunud meditsiinitarbed ASMRi portfelli enne valitsuse 27. veebruari 2020. aasta otsust. Seetõttu puudus riigil võimekus vajalike tarvete pakkumiseks haiglatele, eakate hooldekodudele ja eesliinitöötajatele. Kahel ekspertnõustamiskomisjonil – valitsuse pandeemiakomisjonil ja riiklikul epideemiavastasel komisjonil – oli erakorralise epideemia tingimustes täita võtmeroll. Me leidsime, et nende roll oli formaalne ja epideemiavastane komisjon, mida juhtis riigi peasanitaarinspektor, polnud 2019. aastast saadik kordagi kohtunud. Teisalt oli juhtimisprotsessis aktiivselt osalenud alaline kriisistaap, mis on juriidilise pädevuse ja volitusteta asutus. Puuduvad kirjalikud tõendid alalise kriisistaabi koosolekutelt tehtud järelduste kohta, näiteks hädaabivarude jagamise prioriteetide asjus. Riigi peamine koordineeriv organ eriolukorras on kriisi keskstaap, ning Slovakkia valitsus on kõrgeim võim, kellel on õigus ja kohustus otsuseid vastu võtta.

Pöörasime tähelepanu ka ASMRi puudulikule valmisolekule pandeemia järgmiseks laineks. Ettevalmistusi tehti esimese laine ajal võetud meetmete tõhususe ja tulemuslikkuse igakülgse hindamiseta. Ilmselt selle tulemusena olid ASMRi laod 2020. aasta septembri keskel meditsiinivarustusega täidetud vaid 16% ulatuses. See seadis ohtu võimekuse kiireks reageerimiseks COVID-positiivsete patsientide kiirele kasvule. ASMRil oli varusid mitte 60 päevaks, nagu nõuab valitsuse resolutsioon, vaid üksnes 10-ks. Meditsiinivarustuse 14 tüübist oli piisavalt varutud vaid kaht, samas kui kirurgiliste maskide ja COVID-19 testide varud olid nõutavast suuremad. Ohtlike biojäätmekottide puudusid sootuks ja taotlusi ühekordselt kasutatavate kitlite, kinnaste ning kaitsevisiiride saamiseks poleks ilmselt õnnestunud rahuldada (10%). ASMRi juhtkonna lähenemine taotlustele meditsiinivarustuse saamiseks oli juhtumipõhine ja puudus mehhanism objektiivseks hindamiseks ja prioriteetide määramiseks. 2020. aastal eraldas ASMR meditsiinilisi materjale ligi 40 miljoni euro väärtuses, sellest peaaegu kolmveerand läks tervishoiusektorile. Asutus reageeris ülimalt kiiresti Slovaki Vabariigi valitsuse kantselei taotlusele (soovitud varud olid valmis kahe päeva jooksul), samas kui justiitsministeeriumi taotlusele vastamiseks kulus enam kui kuu.

ASMR on riigi kriisiohjesüsteemi täitevkomponent. Ministeeriumid ja riigiasutused peavad esitama ASMRile taotlusi hädaabivarude loomise ning koosseisu kohta. Tervishoiuamet ei täitnud seda kohustust kuni 2021. aasta veebruari lõpuni ja palus ASMRil tagada riiklikele tervishoiuasutustele ning haiglate nakkushaiguste kliinikutele meditsiinivarustus 30 päevaks. Meie aruanne juhib tähelepanu riskile, et puudub isiklik vastutus tegevusetuse eest, s.t et riigiasutused ei täida oma kohustusi. Eriolukorra ajal pakkus ASMR tarbeid, mida oleksid pidanud pakkuma erinevad riigivõimu keskasutused.

Me juhtisime tähelepanu ka sellele, et ASMR ei kasuta piisavalt IT-süsteeme, eelkõige peakorterit ja filiaalide vahel, mis aitas kaasa reaajas ülevaate puudumisele laovarudest Slovakkia mitmes piirkonnas.

Auditi järeldused

Me leidsime, et ASMRi pädevus ja protsessid olid eriolukorra ajal sobimatud ning ebatõhusad, ja tõime esile, et see polnud COVID-19 pandeemiaks valmis. Esitasime nii süsteemse kui ka menetlusliku iseloomuga soovitusi tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks.

Soovitasime, et Slovaki Vabariigi riiginõukogu nõuaks siseministeeriumilt riigi juhtimisprotsesside erakorraliste olukordade või hädaolukordade ajal põhjalikku analüüsi ning kaaluks COVID-19 pandeemiaga seotud kogemuste põhjal õigusaktide muutmist uute reeglite kehtestamiseks riigi kriisiohjeprotsessis.

Avalik teave

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Läti

Valsts kontrole

- 1) Rahaliste vahendite riigieelarve programmist „Ettenägematute kulude reserv“ eraldamine ja kasutamine meedia toetamiseks COVID-19 kriisi tagajärgede leevendamisel.
- 2) Rahaliste vahendite kasutamine, mis eraldati elektroonilisele massimeediale seoses COVID-19 kriisiga.

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Lingid
1) 22.12.2020	Finantsaudit	aprill–juuli	LV EN kokkuvõte
2) 22.12.2020	Finantsaudit	märts–juuli	LV EN kokkuvõte

Mida ja miks me hindasime

Meediasektori toetamine COVID-19 kriisi tagajärgede leevendamisel on hädavajalik nii meedia põhitegevuse tugevdamiseks ja meediakeskkonna mitmekesisuse säilitamiseks kui ka ühiskondliku kriisi edukaks ületamiseks.

2020. aasta kevadel eraldas ministrite kabinet (edaspidi „kabinet“) täiendavad rahalised vahendid programmist „Ettenägematute kulude reserv“ selleks, et aidata meedial pandeemiast ja selle tagajärgedest üle saada, järgnevate eesmärkidega:

- Ühiskonna Integratsiooni Fondile (SIF) – 1 040 928 eurot, et tagada meediatoetusfondi toimimine ja kindlustada igakülgne avalik teave ning arvamused kriisi leevendamise kohta, tugevdada meediat ja tagada objektiivne info trükiajakirjanduses ning kommertsalustel töötavates interneti uudisteportaalides ja toetada tellitud perioodika (aktsiaselts „Latvijas Pasts“) kohaletoimetuskulusid ning elektroonilise massimeedia ringhäälingukulusid;
- Elektroonilise Meedia Riiklikule Nõukogule (NEMMC) – 1 259 261 eurot, sealhulgas:
 - 259 261 eurot, et tagada Läti elanikkonna maksimaalne teadlikkus ja tõhus avaliku teabe pakkumine ning harimine COVID-19 teemadel;

- 1 000 000 eurot, et pakkuda igakülgset avalikku teavet ja arvamusi kriisiga toimetuleku kohta ning tugevdada kommertsalustel töötavat elektroonilist massimeediat.

Hindasime olukorda ja koostasime kaks auditi vahearuannet, võttes kokku:

- 1) teabe SIFi kohta seoses COVID-19 mõju leevendamiseks eraldatud täiendavate rahaliste vahendite taotluste põhjendatuse ja tegeliku kasutamisega;
- 2) meie tõendamismenetlused seoses NEMMC-le vajaliku rahastusega selle tagamiseks, et kontrollida kahe rahastatud tegevuse läbiviimist.

Auditi tulemused

- 1) Uurisime SIFi meedia toetamiseks COVID-19 tagajärgede leevendamisel eraldatud rahaliste vahendite põhjendatust ja tegelikku kasutamist.

Leidsime, et hankemenetluste kaudu rahastamise eesmärk oli erasektori trüki- ja digitaalmeedia äritegevuse järjepidevuse tagamine ja võimekuse tugevdamine, nagu ka igakülgse avaliku teabe ja arvamuste võimaldamine kriisi ohjamise kohta. Samas leidsime, et asjakohased määrused ei kehtestanud meediale abikõlblikkuskriteeriume selle konkreetse riigiabi saamiseks. Ehkki SIFi hanketingimused nägid ette, et rahastamine eraldatakse esmajärjekorras kättesaadavaks meediale, mille korral leiab tõendust tulude langus 30% võrra võrdluses sama kuuga 2019. aastal, lubasid hindamiskriteeriumid tegelikkuses rahastada suvalise tulude langusega meediat.
- 2) Lõviosa NEMMC eraldistest pärinevast rahast (1 075 000 eurot) läks avalike teenuste riigihankemenetluse raames kommertsalustel töötavale elektroonilisele massimeediale. Rahastati ka riiklikke piiratud vastutusega äriühinguid Latvijas Radio (25 674 eurot) ja Latvijas Televīzija (158 587 eurot).

Leidsime, et 1 075 000 eurot, mis oli mõeldud kommertsalustel töötava elektroonilise massimeedia pakutava igakülgse teabe tagamiseks, ei olnud põhjendatud selgete arvutustega, vaid oli koostatud kultuuriministeeriumi ja tööstusharu esindajate seisukohtade ning hinnangute alusel ja varasemate kogemuste põhjal. Võib järeldada, et kultuuriministeerium koostöös NEMMCga oli koostanud taotluse riiklikule rahastusele summas 1 000 000 eurot, et luua kriisi ajal oma toetussüsteem meedia jaoks, ning et seejärel korraldati riigihange kommertsalustel töötava elektroonilise massimeedia rahastamiseks (1 075 000 eurot). Pakkumuste hindamisel ei kontrollinud NEMMC seda, kas

pakkujate avaldused sisaldasid tõelist teavet nende reklaamitulu languse kohta vähemalt 30% võrra.

Samas olid rahaliste vahendite taotlused Latvijas Radio ja Latvijas Televīzija korral nõuetekohaselt põhjendatud; rahalisi vahendeid taotleti kriisi tagajärgede leevendamiseks ning üksikasjalik kalkulatsioon nõutavate vahendite kohta oli koostatud.

Auditi järeldused

Meie soovitude rakendamine tagab kontrolli riigi eelarvevahendite ja toetuste kasutamise ning NEMMC hankemenetluste läbiviimise üle. Tegime kabinetile ettepaneku määratleda ühtne lähenemisviis ja kriteeriumid rahaliste vahendite eraldamiseks programmist „Ettenägematute kulude reserv“ meedia täiendava toetamise eesmärgil, et leevendada kriisi tagajärgi, ning usaldada elektroonilise massimeedia rahastamise haldamine ühele asutusele.

Prioriteetne valdkond: digitaliseerimine

47 Pandeemia sundis nii üksikisikuid kui ka ühiskonda kiiresti uusi suhtlemis-, õppimis- ja töötamisviise leidma ning nendega kohanema. Kohustusliku koduspüsivuse nõuete üleüldisust arvestades oleks mõju IT-lahenduste puudumisel veelgi suurem olnud. Nii avalik kui ka erasektor läksid mõne nädalaga üle digitaalsele režiimile. Võimsat ja turvalist digitaristut ning isiklikke oskusi nõudvad IT-rakendused ja -tehnoloogiad on võimaldanud uusi lahendusi, kuid esitanud ka väljakutseid igas eas inimestele.

48 Kriis on näidanud digitehnoloogia tähtsust, tuues esile võimalused, ohud ja kitsaskohad. See on kiirendanud mitte üksnes digitaalsete tööriistade kasutamist, vaid ka digitaliseerimisprotsessi tervikuna. Digitaalsest valitsusest, e-kaubandusest ja veebipõhisest jaemüügist, kaugtööst, kaugharidusest ning e-tervishoiust on saanud uus normaalsus. Platvorme, sõnumiteenuseid ja videokonverentse kasutatakse sotsiaalsete kontaktide alalhoidmiseks. Pandeemia kontekstis aitavad suurandmed ja tehisintellekt kaasa vaktsiinide leidmisele, nakkusjuhtumite jälgimisele ning nakkusmuutrite tõlgendamisele.

49 Läti ja Madalmaade kõrgeimad kontrolliasutused on uurinud digitaalsete lahenduste väljatöötamist ja mõju, esimene neist hariduse valdkonnas ning teine keskvalitsuse asutustes kaugtöö kontekstis.

Haridussüsteem

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Läti

Valsts kontrole

Distantsõpe eriolukorras

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Lingid
30.9.2020	Finantsaudit	märts–juuni	LV EN kokkuvõte

Mida ja miks me hindasime

Pärast WHO teadaannet, millega COVID-19 pandeemiaks kuulutati, kuulutas Ministrite kabinet (kabinet) 12. märtsil 2020. aastal välja eriolukorra ja peatas kõigis haridusasutustes klassiruumides toimuva õppetöö kuni olukorra lahenemiseni. Õppetöö pidi toimuma distantsõppe korras, välja arvatud riigieksamid. Algselt 14. aprillini 2020 kestma pidanud eriolukorda pikendati kaks korda, 12. maini ning seejärel 9. juunini 2020.

Kabinet eraldas 12. märtsist 20. juunini 2020 haridus- ja teadusministeeriumile (ministeerium) täiendavaid rahalisi vahendeid summas 568 360 eurot programmist „Ettenägematute kulude reserv“, et rahastada distantsõpet eriolukorra vältel:

- 203 160 eurot nutiseadmete (telefonide ja tahvelarvutite) ostmiseks, et rahuldada põhi- ja keskkooliõpilaste distantsõppevajadusi;
- 365 208 eurot distantsõppealase audiovisuaalse sisu tootmiseks ja levitamiseks tasuta telekanalites ning internetiplatvormi ja digilahenduste väljatöötamiseks.

Paralleelselt andis kabinet ministeeriumile volituse peatada eriolukorras riigihangete seaduse kohaldamine distantsõppeks vajalike kaupade ja teenuste korral, hangete rajamisega kiirele tegutsemisele ning lepingute operatiivsele sõlmimisele.

Meie vahearuanne võtab kokku ministeeriumis läbiviidud kontrollide tulemused seoses täiendavate rahaliste vahendite saamiseks esitatud taotluste põhjendatuse ja vahendite tegeliku kasutamisega:

- 1) nutiseadmete ostmiseks;
- 2) audiovisuaalse sisu loomiseks distantsõppeprojekti „Tava klase“ („Sinu klass“) jaoks.

Auditi tulemused

- 1) Nutiseadmete ostmine

2020. aasta märtsis korraldas ministeerium küsitluse, et hinnata distantsõppe rakendamise otstarbekust ja saada teavet tegeliku olukorra kohta seoses põhi- ja keskkooliõpilaste juurdepääsuga arvutitele, nutiseadmetele ning internetile. Uuring näitas, et enam kui 5000 õpilasel puudus juurdepääs internetiühendusega arvutile või nutitelefonile. Seetõttu pöördus ministeerium tarvilike seadmete soetamiseks telekommunikatsiooniettevõtete poole.

Ministeerium kulutas 436 732 eurot, et osta internetiühendusega nutiseadmeid distantsõppeks (sh 203 160 eurot ettenägematute kulude reservist).

Veendumaks selles, et ministeerium kasutas neid rahalisi vahendeid säästlikult ja tõhusalt, viisime omavalitsustes läbi uuringu eesmärgiga selgitada välja, kas nad olid ministeeriumilt saadud nutiseadmed õpilastele laiali jaganud ja mida nad pärast eriolukorda nende seadmetega tegid.

Uuringu tulemused:

- o suurem osa 5266 nutiseadmest (koguväärtusega 557 731 eurot) oli õpilastele üle antud. Samas oli vähemalt 295 (väärtusega 28 665 eurot) jäänud välja jagamata, püüdes üksikute omavalitsuste valduses, sest ministeerium ei olnud kontrollinud, kas nende vajadused vastasid esialgselt teatatule;
- o mitu omavalitsust polnud saanud piisavalt nutiseadmeid, mistõttu neid osteti omavahenditega (vähemalt 139 seadet);
- o lisaks olid omavalitsused välja jaganud vähemalt 2015 haridusasutuste arvutit ja tahvelarvutit ning vähemalt 144 oli neile annetatud;

- o ministeerium ei olnud andnud juhiseid selle kohta, mida nutiseadmetega pärast eriolukorda teha, mistõttu tegutsesid omavalitsused erinevalt: seadmed kas tagastati haridusasutustele edasiseks kasutamiseks või jäeti õpilastele.

2) Projekti „Sinu klass“ elluviimine

Ministeeriumi teatel tekitas eriolukord nii õpilastele kui ka õpetajatele tungiva vajaduse originaalsete õppematerjalide järele erinevates ainetes, kasutades distantsõpet ja kvaliteetseid interdistsiplinaarseid linke, tagades samas materjalide võimalikult laialdase kättesaadavuse.

Audiovisuaalset sisu toodeti ja levitati tasuta telekanalite kaudu, välja töötati internetiplatvorm ning digilahendused. Riigieelarvest eraldati täiendavalt 365 208 eurot. Eeltoodu tulemusena leviedastati „Sinu klassi“ tunde telekanali RE:TV ja Sportacentrs.com kaudu 6. aprillist 29. maini 2020 ning loodi veebisait www.tavaklase.lv.

Auditi järeldused

Auditi tulemusena jõudsime järeldusele, et distantsõppeprotsess oli üldiselt korraldatud vastavalt eriolukorras valitsenud asjaoludele ja ministeerium oli pakkunud vajalikke kaupu ja teenuseid COVID-19 kriisi ületamiseks ning selle tagajärgedega tegelemiseks. Samal ajal juhtisime tähelepanu võimalikele viisidele selle protsessi juhtimise edasiseks parandamiseks.

Riigivalitsemine

Algemene
Rekenkamer

Madalmaad
Algemene Rekenkamer

Tähelepanu digitaalsele kodustöötamisele

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Lingid
2.11.2020	Fookusuurimus	juuli–oktoober	NL EN

Mida ja miks me hindasime

COVID-19 sundis 2020. aasta märtsis koolide, ülikoolide, restoranide ja kontorite uksi sulgema. Vastava võimaluse olemasolul sai ootamatult normiks kodus töötamine. Peaaegu kõik ligikaudu 175 000 riigiteenistujast, kes olid ministeeriumide ja kõrgemate riiginõukogude palgal, pidid töötama võimalikult palju kodus, ning sageli osutus see väga edukaks. Kui rongid olid tühjad ja teed hüljatud, jätkus töö kodus. Riigiteenistujad tegid koostööd ja suhtlesid telefoni, tavaliste võrguketaste ja e-posti teel ning üha enam videokoosolekute, sõnumsiderakenduste ja veebipõhiste koostööplatvormide kaudu. Mõistagi polnud koostööks mõeldud IKT-vahendid midagi uut, kuid nüüd kasutati neid äkitselt ulatuslikult kõikvõimalikel uutel otstarvetel. See tõstatab palju küsimusi kasutajate jaoks: kas videokõned Zoomi kaudu on turvalised? Millist teavet võin rakenduses jagada? Kuidas oma isiklikku sülearvutit turvaliselt tööks kasutada? Me tuvastasime ohud, mis on seotud koostööks mõeldud IKT-vahendite kasutamisega keskvalitsuses. Nende ohtude tuvastamise esimese etapina selgitasime välja selle, milliseid IKT-vahendeid kasutati, kuidas seda tehti ja kuidas oli nende kasutus reguleeritud.

Auditi tulemused

Täheldasime, et COVID-19 kriis tõi kaasa kaugtöö osakaalu kiire kasvu keskvalitsuses. See nõudis IKT-personalilt ja -tugiteenustelt tohutut paindlikkust. Avaldasime tunnustust sellele, kuidas ministeeriumid, keskvalitsuse infotehnoloogia valdkonna juht, konkreetsed riigiteenistujad ja teenusepakkujad, näiteks IKT ühisteenuste keskus, reageerisid COVID-19 kriisile.

Viisime läbi küsitluse teabe saamiseks selle kohta, milliseid IKT-rakendusi riigiteenistujad kodus töötades kasutavad. Leidsime, et teabevahetus, mille raames koostöök mõeldud IKT-vahendeid kasutada saab, peab olema selgem ja hõlpsamini mõistetav. Viiendik vastanutest väitis, et nad polnud teadlikud koostöök mõeldud IKT-vahendite kasutamise alastest kokkulepetest; 22% ei olnud neid kokkuleppeid puudutava teabevahetusega rahul. Suurim ebakindlus seondus sõnumsiderakenduste, nagu WhatsApp, ja veebipõhiste koostööplatvormide, nagu Microsoft Teams, SharePoint ning Dropbox, kasutamisega.

7% WhatsAppi kasutavatest vastajatest ja 16% isiklikku e-posti kasutavatest vastajatest olid jaganud konfidentsiaalset teavet selleks luba saamata. Üheks põhjuseks oli asjaolu, et riigiteenistujad ei teadnud mõnikord, milliseid rakendusi nad võivad kasutada. Näiteks teavitatakse keskvalitsuse intranetis, et WhatsAppi kasutamine tööks on lubatud teatud tingimustel. Samas on mitu ministeeriumi selle sõnumsiderakenduse kasutamise sõnaselgelt ära keelanud.

Rahulolematus olemasolevate IKT-vahendite pakutavate võimalustega on üks peamisi põhjusi, miks kokkuleppeid ebasoovitavate rakenduste kasutamise läbi rikutakse. Ka ministrid, riigisekretärid ja kõrgemad riigiteenistujad ei kasuta alati ettenähtud ning saadaolevaid turvalisi IKT-vahendeid, ehkki see, kuidas nad IKT-vahendeid kasutavad, on eeskujuks ülejäänud organisatsioonile. Ministrid, riigisekretärid ja kõrgemad riigiteenistujad eelistavad mõnikord populaarseid sõnumsiderakendusi, nagu WhatsApp, vähemturvalisi tahvelarvuteid ja nutitelefone, sest need on üliturvaliste vahenditega võrreldes mugavamad, kiiremad ning kasutajasõbralikumad.

Meie uuring tuvastas ühe vastava näite: 2020. aasta kevadel seadis üks ministeeriumidest keskvalitsuse infotehnoloogia valdkonna juhi palvel sisse üliturvalise keskkonna videovestluste tarbeks. See keskkond oli mõeldud konfidentsiaalseks suhtluseks ministrite ja riigisekretäride vahel, kuid ei leidnud kasutust.

Auditi järeldused

Meie uuring näitab, et keskvalitsus peab astuma samme sõnumsiderakenduste ja mobiiltelefonide omapoolse kasutamise turvalisemaks muutmiseks. Me käsitleme nende kasutamist suurima ohuna infoturbele ja eraelu kaitsele. Kui soovitatavaid IKT-vahendeid ei kasutata või kasutatakse valesti, võib teave valedesse kättesse sattuda.

Mõningad keskvalitsuse riigiteenistujad näevad vajadust selgema koostööks mõeldud IKT-vahendite turvalisuse alase kommunikatsiooni järele, näiteks sõnumsiderakenduste ja veebikohtumisteenuste kasutamise teemal. Mõned riigiteenistujad kasutavad WhatsAppi ja isiklikku e-posti konfidentsiaalse tööalase teabe jagamiseks, eirates seeläbi oma organisatsioonide turvanõudeid.

Need tähelepanekud tõid meie 2020. aasta finantsauditi raames kaasa keskvalitsuse infoturbe järeluuringu. Pöörasime erilist tähelepanu riskide ja vahejuhtumite haldamisele keskvalitsuse poolt seoses WhatsAppi ning mitmesuguste kasutuselolevate videokonverentsivahenditega. Avaldasime tulemused 2021. aasta mais.

Prioriteetne valdkond: sotsiaal-majanduslik reageerimine

50 Sotsiaal-majanduslik reageerimine jääb samuti peamiselt liikmesriikide pädevusse, mis selgitab erinevusi võetud meetmete ranguses. Iga liikmesriigi reageerimine sõltus esiteks tema majanduslikust ja finantsolukorrast pandeemia alguses ning valmisolekust nakatumiste esimese laine ajal. Teiseks ei kannatanud kõik liikmesriigid ühekorraga ja sama tugevalt, mis tõi kaasa kõhklusi otsuste tegemisel liikumispiirangute ja kaitsemeetmete olemuse ning majanduse stimuleerimise ja vastupidavuse pakettide vajalikkuse teemal.

51 Tänapäevaks, enam kui aasta hiljem, on kõik liikmesriigid ühel või teisel viisil astunud samme, et neutraliseerida liikumispiirangute negatiivne mõju, mis on tingitud paljude ettevõtete sulgemise, mõningatel juhtudel jäädavalt, ja nõudluse olulise vähenemise paljudes sektorites. Suurenenud koondamiste ja vallandamiste oht on tekitanud hirmu tööpuuduse suurenemise ning sotsiaalsete moonutuste ees, nagu ka vajaduse suuremate avaliku sektori kulutuste järele. Riikide valitsused on kehtestanud sundpuhkuse (töökohtade säilitamise) kavasid, et leevendada tööandjate rahalist koormust, kaitsta tööhõivet ja piirata kriisi sotsiaalset mõju. Nad on kasutanud mitmesuguseid vahendeid, et pakkuda mõjutatud ettevõtetele (eelkõige VKEdele) vahetut likviidsust, aidates neil püsida pinnal ja säilitada tööhõivet ning vältides seeläbi täiendavaid raskusi kodumajapidamistele ja üksikisikutele, kes juba praegu seisavad silmitsi väga keerulise olukorraga.

52 Läti, Leedu ja Madalmaade kõrgeimad kontrolliasutused ning Euroopa Kontrollikoda on hinnanud sotsiaal-majanduslikku reageerimist riiklikul või ELi tasandil. Läti ja Madalmaad on auditeerinud tuge töötajatele ning ettevõtetele, Leedu ja Euroopa Kontrollikoda on oma pädevuse piires üle vaadanud üldise majandusliku reageeringu.

Äriühingud

**Algemene
Rekenkamer**

Madalmaad
Algemene Rekenkamer

Individaalne tugi ettevõtetele COVID-kriisi vältel

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Lingid
12.11.2020	Tulemusaudit	märts–august	NL EN kokkuvõte

Mida ja miks me hindasime

Avaldasime oma auditi järeldused kahes osas, esimese osa 26. juunil 2020. aastal kirjana parlamendile: „Toetus suurettevõtetele – saadud õppetunnid“. Kiri võttis kokku 16 õppetundi, mida varasemad valitsused olid möödunud 40 aasta vältel saanud riigiabi meetmetega seoses, mõned neist läbi raskuste. Need ulatusid riiklikust toetusest endisele laevaehituskontsernile RSV 1970. aastatel ja lennukitootjale Fokker 1990. aastatel kuni hiljutise toetuseni pankadele krediidikriisi ajal.

Projekti teises osas, mis avaldati aruandena 12. novembril 2020, uurisime, kas neid 16 õppetundi on praeguse COVID-kriisi vältel rakendatud ettevõtete, nagu KLM, IHC ja HEMA, riigiabi meetmetega seoses. Uurisime valitsuse otsustamismenetlusi nelja ettevõtte näitel, mis olid COVID-kriisi ajal saanud kohandatud riigiabi, ja kolme ettevõtte näitel, mille taotlused lükati tagasi. Kas õppetundidest oli kasu olnud, või osutusid mõningad löksud raskesti välditavaks?

Auditi tulemused

Leidsime, et valitsus oli rakendanud paljusid minevikus saadud õppetunde. Leidsime, et ministrid olid taotlusi üldiselt hoolikalt kaalunud, et selgitada välja, kas need on piisavalt põhjendatud, ning uurisid vajadusel alternatiivseid võimalusi. Enne riigiabi kavaga nõustumist olid nad esmalt hinnanud ka seda, milline toetus ettevõtte päästmiseks (või kohustuste ja nõudeõiguste teisendamiseks) oli saadaval teistelt sidusrühmadelt. Näiteks otsustas valitsus, et HEMA on võimeline ellu jääma ka toetuseta. NSil (riiklik raudtee-ettevõtja) ja Schipholi lennujaama maapealsetel teenindajatel soovitati kasutada üldisemaid COVIDi toetuskavu. Samuti olid ministrid üldjuhul pidanud Euroopa Komisjoniga operatiivselt nõu, et määrata kindlaks kavandatava abi kokkusobivus siseturuga. Samas näitas audit ka seda, et asjad polnud

kõigil juhtudel alati hästi läinud. Näiteks oli valitsus oma kaardid liiga vara lauale pannud, teatades avalikult, et kavatseb anda KLMile toetuse suurusjärgus 2–4 miljardit eurot. See varajane teade andis abiläbirääkimistel eelise pankadele, millel oli KLMis osalus ja mis oleksid lennuettevõtja pankroti korral märkimisväärset kahju kandnud. Seoses sellega oli riik lõpuks sunnitud kandma 93% abimeetmega seotud riskist. Seetõttu järeldasime, et kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise põhimõtet saatis KLMi korral vaid piiratud edu. See meenutab Fokkeri ja NedCari päästmist 1990. aastatel, mil avalik huvi ettevõtete päästmiseks andis mõnikord eraõiguslikele osapooltele mõjujõu, millega sundida valitsust abi pakkuma.

Samuti leidsime, et eksisteerib huvide konflikti oht: KLMi toetusega seoses oli valitsus küsinud nõu ABN AMRO-lt, pangalt, mis kuulus ka konsortsiumi, millega valitsus pidas läbirääkimisi toetustegevuses osalemise üle.

Riigiabi laevaehitajale IHC oli mõeldud selleks, et valitsus ei peaks ettevõtte pankrotistumise korral välja maksma 395 miljonit eurot juba antud ekspordikrediidikindlustuse eest. IHC pankrotti õnnestus vältida, osalt tänu täiendavale krediidikindlustusele. Valitsuse hinnangul oli riigile vastuvõetav riskitase selle abimeetme puhul 700 miljonit eurot. Samas leidsime, et riigile IHC toetamisest põhjustatud maksimaalne risk võis ulatuda 895 miljoni euroni. Hasartmängude maailmas kutsutakse sellist strateegiat duubeldamiseks. Valitsus polnud parlamenti vastava riskiga täielikult kurssi viinud. Samuti oleks parlamenti seadusest lähtuvalt tulnud toetuskava teatud aspektidest aegsasti ette teavitada.

1. mail 2020 avaldas valitsus uue hindamisraamistiku üksikute toetustaotluste üle otsustamiseks. Oleme seisukohal, et mitme kohanduse järel on uus hindamisraamistik kasutatav mudelina üksikute toetustaotluste nõuetekohasel ja struktureeritud viisil käsitlemiseks.

Auditi järeldused

Jõudsime järeldusele, et valitsus oli õppinud paljudest – kuid mitte kõigist – mineviku õppetundidest. Soovitasime hindamisraamistikku mitmes punktis täiendada. Samuti tuleks hindamisraamistik ametlikult vormistada.

Sundpuhkuse kavad

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Läti

Valsts kontrole

Rahandusministeeriumile eraldatud rahaliste vahendite kasutamine
tööseisakuhüvitise maksmiseks

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Lingid
26.11.2020	Finantsaudit	märts–august	LV EN kokkuvõte

Mida ja miks me hindasime

2020. aasta märtsis eraldas Ministrite kabinet (edaspidi „kabinet“) rahandusministeeriumile täiendavad rahalised vahendid summas kuni 101,8 miljonit eurot riigi programmist „Ettenägematute kulude reserv“, et katta tööseisakuhüvitise väljamaksmine ettevõtete töötajatele, mille finantsseisund halvenes oluliselt COVID-19 leviku tõttu, ja sarnases olukorras füüsilisest isikust ettevõtjatele.

Tööseisakuhüvitis on üks toetusmehhanismidest COVID-19 tagajärgede ärahoidmiseks ja neist ülesaamiseks, mis on sätestatud seadusega „Meetmete kohta, millega ennetatakse ja leevendatakse COVID-19 levikust tulenevat ohtu ja selle võimalikke tagajärgi riigile“, mis kehtis juba 2020. aasta märtsis. See kujutab endast sisuliselt hüvitist kriisist mõjutatud sektorite töötajatele, kui tööandjal pole tööd pakkuda, ja füüsilisest isikust ettevõtjatele, kelle majandustegevust on kriis mõjutanud. Tööseisakuhüvitise suurus on kuni 75% eelmise kuue kuu keskmisest töötasust, kuid mitte rohkem kui 700 eurot kalendrikuus.

Meie vahearuanne võtab kokku teabe rahandusministeeriumis ja selle allasutuses – maksuametis (SRS) – läbiviidud kontrollide kohta, mis käsitlesid COVID-19 tagajärgede leevendamiseks eraldatud lisavahendite tegelikku kasutamist tööseisakuhüvitise maksmise kaudu. Samuti hindasime hüvitise määramise kriteeriume ja selle haldamise korda.

Auditi tulemused

Tööseisakuhüvitiste maksmiseks eraldati SRSile kokku 54 076 431 eurot, millest kasutati ära 53 784 481 eurot (53% kõigist eelarvevahenditest). Hüvitis summas 52 447 671 eurot maksti 52 867 töötajale ja summas 2 337 810 eurot 2381 füüsilisest isikust ettevõtjale (2020. aasta augustiks). Tegelikud maksed olid kabineti algselt eraldatud (reserveeritud) summast oluliselt väiksemad, ehkki esialgsed arvutused hõlmasid vähem sektoreid ja seega ka kitsamat hüvitisesaajate ringi. Samuti oli hüvitis mõeldud lühemaks ajaks. Arvutused põhinesid hüvitise maksmisel kahe kuu vältel, kuid tegelikkuses maksti seda peaaegu neli kuud.

Selle tõendamisel, kas SRS oli tööseisakuhüvitisi määranud ja maksnud vastavalt tööseisakuhüvitiste määramise ettenähtud eesmärgile ja õigusaktides sätestatud nõuetele, ei tuvastanud me olulisi mittevastavusi. Samas leidsime puudusi õigusraamistikus ja selle rakendamises:

- põhimõtteliselt tehti muudatusi kabineti tööseisakuhüvitisi puudutavates eeskirjades selleks, et laiendada hüvitisesaajate ringi. Samas tõi üks muudatus, mis kaasas uue tööseisakuhüvitiste saajate rühma, kaasa teiste väljajätmise potentsiaalsete saajate hulgast;
- mitmel juhul loodi tööseisakuhüvitise määramisel ebavõrdsed tingimused erinevate sihtrühmade vahel:
 - füüsilisest isikust ettevõtjate seas oli olukord soodsam mikroettevõttemaksu maksjate jaoks, sest deklareeritud mikroettevõttemaksu suuruse hindamiseks ei seatud ühtegi kriteeriumi, samas kui mikroettevõttemaksu maksjad muid makse ei maksa. Küll aga kehtestati teiste füüsilisest isikust ettevõtjate jaoks 2019. aasta kahel viimasel kvartalil makstud kohustuslike riikliku sotsiaalkindlustusmaksete alammäär;
 - võrdväärsete maksusummade tasumisel oli ühe kriisist mõjutatud tööandja juures töötavate töötajate olukord soodsam kui mitme sellise tööandja juures osalise tööajaga töötavatel töötajatel, sest viimased said tööseisakuhüvitist oma keskmise brutopalga põhjal ainult ühe tööandja juures.

Auditi järeldused

Auditi tulemusena tegime kabinetile ettepaneku tagada võrdsete tingimuste kehtimine kõigi võimalike kriisist mõjutatud hüvitisajaajate suhtes. Uute toetusvormide kasutuselevõtmisel ja abisaajate ringi laiendamisel ei tohi välistada teatavaid isikute rühmi, kes olid enne muudatust abikõlblikud, ning konkreetse toetuse sihtrühmas peavad olema võrdsed võimalused abi saamiseks.

Järgnevad muudatused tehti pärast auditit, praeguses eriolukorras: töötajad võivad saada tööseisakuhüvitist, mis põhineb keskmisel brutopalgal, mida nad teenisid mitme kriisist mõjutatud tööandja juures; õigus tööseisakuhüvitisele ei sõltu kohustuslike riiklike sotsiaalkindlustusmaksete alammäära tasumisest; tööseisakuhüvitise suurus määratakse kindlaks võrdeliselt tööseisaku kestusega.

Kriiside ja eriolukordade juhtimine

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA

Leedu

Valstybės kontrolė

COVID-19 kriisi ja eriolukorra juhtimine

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Lingid
30.11.2020	Hindamine	veebruar–oktoober	LT EN kokkuvõte

Mida ja miks me hindasime

COVID-19 sotsiaal-majanduslike tagajärgede leevendamiseks on tarvis valdkondadevahelisi meetmeid ja tegevusi kiirete poliitiliste otsuste ja õigusaktide kohanduste ning täiendavate majandus- ja finantsmeetmete näol, et minimeerida negatiivset mõju majandusele, ning hästi suunatud lahendusi ühiskonna vajadustele. Valitsuse reageerimise ulatusel ja õigeaegsel rakendamisel on otsustav mõju sellele, kuidas hoitakse vaos COVID-19 negatiivseid tagajärgi rahvatervisele, elanikkonna sissetulekutele, ettevõtete likviidsusele jne, ning sellele, kui suures ulatuses muutuvad riigi tulud ja kulud.

Meie aruanne võtab kokku teabe Leedu Vabariigi valitsuse rakendatud meetmete ja tegevuste kohta eriolukorra ohjamiseks, COVID-19 tagajärgede leevendamiseks ning majanduse ja taastumise edendamiseks. Samuti annab see ülevaate eraldatud rahaliste vahendite kasutamise kohta.

Auditi tulemused

Võttes arvesse olukorra negatiivset mõju sotsiaalsele keskkonnale ja majandusele ning COVID-19 haiguse leviku ohjeldamise eesmärgil võttis Leedu Vabariigi valitsus 2020. aasta märtsist juunini vastu asjakohased meetmete paketid:

- o kava meetmete kohta majanduse elavdamiseks ja koroonaviiruse (COVID-19) leviku tagajärgede leevendamiseks, et tagada vahendid tervise- ja avaliku kaitse süsteemide tõhusaks toimimiseks, aidata kaasa elanikkonna töökohtade ja sissetulekute säilimisele, aidata ettevõtetel likviidsust alal hoida, edendada majandust ning tagada riigikassa likviidsus. 6,2 miljardit eurot eraldati kavale ja

otsest rahastamist vajavatele meetmetele (investeeringud, laenud, hüvitised, toetused, väljamaksed) summas 4,9 miljardit eurot, millest 40,1% oli 2020. aasta septembri lõpuks ära kasutatud;

- o tulevikumajanduse DNA kava, mille eesmärk oli saavutada kiireid ja tõhusaid investeeringuid Leedu majanduse elavdamisse ning majanduskasvu, et muuta majandus kestlikuks ja uuenduslikuks ning luua suurt lisandväärtust. Kavale eraldati 5,8 miljardit eurot, keskendudes viiele prioriteetsele valdkonnale: inimkapital, digitaalmajandus ja ettevõtlus; innovatsioon ja teadusuuringud; majanduslik taristu; kliimamuutus ja energia. 2020. aasta oktoobri lõpuks oli 13,5% kavale eraldatud rahalistest vahenditest investeeritud;
- o COVID-19 juhtimisstrateegia, mille eesmärk oli juhtida COVID-19 haiguse levikut lühiajaliselt ja valmistuda piisavalt ette võimalikeks uuteks viiruselaineteks tulevikus. Strateegia elluviimiseks kavandati 126 tegevust, mis polnud rahaliste vahenditega seotud. 2020. aasta oktoobri seisuga oli 28% strateegia tegevustest ajakavast maha jäänud.

Auditi järeldused

Leedu Vabariigi valitsuse võetud meetmete rakendamist analüüsid nägime, et riskid seoses Leedu majanduse muutmisega suure lisandväärtusega uuendusmeelseks majanduseks, et saavutada tulevikumajanduse DNA kava eesmärk, tulenesid projektide kaalumisele ja hindamisele kulunud aja nappusest, teabe puudumisest nende majandusliku teostatavuse kohta ning üksikasjaliku tasuvusanalüüsi puudumisest.

Koroonaviiruse pandeemia avaldas negatiivset mõju riigi rahandusele, majandusele ja tööturule: riigivõlg suurenes, sisemajanduse koguprodukt langes, avaliku sektori tulud olid oodatust väiksemad, kulutused suuremad, tööpuudus kõrgem jne. Sellele vaatamata oli Leedu majanduslik areng 2020. aasta esimesel poolel oodatust parem. Seda olid osaliselt mõjutanud ka valitsuse võetud majanduse elavdamise meetmed ja elanikkonna ning ettevõtluse toetuseks võetud meetmed.

Oleme seisukohal, et hindamisaruandesse kogutud andmed muutuvad koondteabe allikaks Leedu Vabariigi valitsuse tegevuse kohta ning annavad eriolukorra juhtimises osalevatele asutustele täiendava võimaluse selle negatiivse mõjuga tegelemiseks, et kavandada ja teha otsuseid, mis vastavad kõige paremini pandeemia tagajärgedest enim mõjutatud piirkondade vajadustele.

ELi majanduslikud meetmed

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Euroopa Liit
Euroopa Kontrollikoda

Ülevaade nr 06/2020: Riskid, probleemid ja võimalused, mis on seotud ELi majanduspoliitilise reageerimisega COVID-19 kriisile

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Lingid
9.12.2020	Ülevaade	märts–august	Ametlikud ELi keeled

Mida ja miks me hindasime

COVID-19 pandeemia sundis ELi liikmesriike olulist osa oma majandusest seisma jätma. 2020. aasta mais prognoositi, et ELi tegelik SKP kahaneb 2020. aastal 7,4% võrra. Pandeemiakõvera tasandamiseks ja majandusliku kahju piiramiseks ning selle vastu võitlemiseks rakendasid EL ja liikmesriigid mitmesuguseid meetmeid. Ehkki ELil on juhtiv koordineeriv roll majandusliku kahju ohjeldamisele ja taastumisele suunatud meetmete võimaldamisel, otsustatakse niisuguste meetmete üle ja rakendatakse neid peamiselt liikmesriikide tasandil.

Teadlike otsuste alusena uute meetmete juurutamise ja olemasolevate kohandamise kohta on ülimalt tähtis mõista, kuidas EL tervikuna käimasolevale pandeemiale reageeris. Sel eesmärgil pakub ülevaade sõltumatu kokkuvõtte asjakohastest majanduslikest meetmetest, mis võeti liikmesriikide (juulini 2020) ja ELi (oktoobrini 2020) tasandil. Esmalt kogusime ja analüüsisime süstemaatiliselt kogu avalikult kättesaadavat teavet ja andmeid ning seejärel hindasime erinevaid ELi tasandil ja liikmesriikides käivitatud meetmeid, selgitades välja võimalikud riskid, väljakutsed ning võimalused ELi majanduspoliitika kooskõlastamiseks tulevikus.

Auditi tulemused

Valitsused võtsid omal äranägemisel laia valiku eelarvemeetmeid ligikaudses mahus 3,5 triljonit eurot, mis olid üldiselt kooskõlas ELi kriisipoliitika suunistega, st töökohtade säilitamise kavad ja riigiabi likviidsustoetuse pakkumiseks ettevõtetele. Riiklike pakettide ülesehitus ja suhteline suurus varieerus liikmesriigiti oluliselt. Ehkki

need maandasid liikumiskiirangute ajal tõhusalt töötusriske, kaasneb nendega riigivõla tasemete oluline tõus.

ELi reageering seisnes meetmetes, mis toetasid liikmesriikide jõupingutusi kriisi ohjamiseks:

- Euroopa Keskpannga kiire rahaline sekkumine, millega kaasnes:
 - ELi eelarve- ja riigiabi eeskirjade paindlikkuse kasutamine;
 - sihtotstarbelised majanduspoliitika suunised;
 - ELi eelarve ümbersuunamine kriisile reageerimise meetmetele;
- turvavõrkude loomine sihipärase laenutoetuse võimaldamiseks:
 - valitsustele komisjoni kaudu (TERA ja Euroopa stabiilsusmehhanism);
 - ettevõtetele Euroopa Investeerimispannga kaudu;
- suuremate toetusvahendite väljatöötamine, mille seas NGEU⁴³ (väärtusega 750 miljardit eurot) on suurim ja tähtsaim. Selle keskteljeks on taaste- ja vastupidavusraha, mille eesmärk on võidelda majanduslike erinevuste suurenemise ohuga ning siduda majanduse elavnemine ELi keskkonnaalaste ja digitaalvaldkonna strateegiatega.

Auditi järeldused

Selline meetmete kogum tekitab liikmesriikide ja ELi tasandil riske ning probleeme ELi majanduspoliitika koordineerimisel ja rakendamisel ning ELi vahendite usaldusväärsel finantsjuhtimisel:

- liikmesriikide eelarvepakettid tekitavad eelarveseisundi, siseturu, tööturgude ja finantssektori järelevalve eest vastutavatele ELi ametiasutustele uusi väljakutseid;
- eksisteerib oht, et majanduslik lõhe liikmesriikide vahel suureneb veelgi, sest nende kriisidele reageerimise suutlikkus on olnud väga erinev, sõltudes nende senisest majanduslikest olukorrast.

⁴³ Ei olnud ülevaate koostamise ajal veel kasutusel.

- Uudselt väljapakutud taastemeetme tõhusus võib langeda juhul, kui:
 - selle finantsstruktuur ning järelevalve- ja aruandlusraamistik ei ole piisavad;
 - taastekavad ei ole korralikult kooskõlastatud ega keskendu majanduskasvu edendavatele reformidele ja investeeringutele;
 - rakendamine ei ole õigeaegne ja/või kasutusmäärad on madalad.
- Komisjoni ees on keeruline ülesanne: hallata ELi mahukate tehingute finantsrisiki kapitaliturgudel.
- ELi majanduspoliitiline reageerimine COVID-19 kriisile pakub ka võimalusi:
 - majanduskriisiga seotud eelarvemeetmete rakendamine on käimas, kuid see võib tähendada ELi institutsioonidele suurema rolli andmist ELi majanduse elavdamise juhtimisel;
 - selliste uute ajutiste rahastute nagu TERA ja NGEU loomine annab võimaluse kaaluda ELi eelarvesuutlikkuse püsivat parandamist, et reageerida suurtele majandusvapurustustele ning leevendada nendest tulenevaid majanduslikke erinevusi liikmesriikide vahel;
 - täiendav rahastamine pakub ka olulise võimaluse selliste ELi prioriteetide nagu kestlik areng ja digiteerimine edendamiseks, kui meetmed kavandatakse hoolikalt ning neid jälgitakse põhjalikult Euroopa poolaasta raames.

Prioriteetne valdkond: riigi rahandus ja sellega seotud riskid

53 Juba 2020. aasta keskpaigaks olid liikmesriigid pandeemia majandus- ja tervise mõjude vastu võitlemiseks vastu võtnud peaaegu 1250 eelarvemeedet mahus 3,5 triljonit eurot (27% EL 27 2020. aastaks prognoositud SKPst)⁴⁴. Ainuüksi esimeses laines mobiliseeritud miljardid eurod ületasid kõigi aastatel 2008–2009 vastu võetud taastepakettide kogumahu⁴⁵.

54 Liikmesriikide eelarvepoliitikas on keskendutud sellele, et leevendada piirangumeetmete ja kahaneva nõudluse lühiajalist mõju sissetulekutele ja tööhõivele, ning vastupidavus- ja taastemeetmetele. Üldjuhul koosnevad need järgnevatest:

- o automaatsed stabilisaatorid, näiteks tavalised maksukohandused ja töötuskavad;
- o kaalutusõigusel põhinevad elavdamismeetmed, nagu maksusoodustused või maksumäärade vähendamine, ja erakorralised kulud erinevates valdkondades, nagu tööhõive toetamine ning tervishoiusektor;
- o eelarvevälised meetmed likviidsuse tagamiseks ettevõtjatele (riigi antavad laenud, laenu tagatised, maksude ajatamine jne), millel puudub otsene mõju eelarvele.

55 Madalmaade, Portugali ja Rootsi kõrgeimad kontrolliasutused on hinnanud COVID-19-le reageerimiseks võetud rahaliste meetmete mõju, riske ja mõju eelarvele riigi rahanduse ning riigieelarvete täitmisega seoses.

⁴⁴ Euroopa Kontrollikoda, *Ülevaade nr 6/2020: Riskid, probleemid ja võimalused, mis on seotud ELi majanduspoliitilise reageerimisega COVID-19 kriisile*, 9. detsember 2020.

⁴⁵ Euroopa Komisjon, *Questions and answers: Communication on fiscal policy response to coronavirus pandemic*, 3. märts 2021.

Riigi rahandus ja seotud riskid

Algemene
Rekenkamer

Madalmaad
Algemene Rekenkamer

COVID-kriis: käenduste ja laenude riskid riigi rahandusele

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Lingid
25.11.2020	Finants-/ vastavusaudit	märts–august	NL EN kokkuvõte

Mida ja miks me hindasime

Hollandi valitsus kehtestas 2020. aasta märtsist augustini mitmesuguseid kavasisid, et vältida COVID-19 leviku tõkestamise meetmetest tingitud majanduslangust.

Lisaks mitme miljardi euro suurustele täiendavatele kuludele ja kaotatud tulule võimaldas valitsus ka tagatise, pikendas olemasolevaid tagatiskavasid ning andis laene. Ehkki tagatiskavad ei põhjusta vahetult kulusid, kaasneb nendega (märkimisväärsete) kulude risk tagatiste sissenõudmise korral.

Seetõttu on valitsus juba kehtestanud ranged reeglid tagatiskavade loomise ja laenude andmise kohta.

Me uurisime seda, milliseid tagatise ja laene oli valitsus andnud 2020. aasta märtsist augusti lõpuni ning kas reeglitest peeti sealjuures kinni.

Samuti uurisime, kas ja kuidas on parlamenti nendest tagatistest ja laenudest teavitatud ning kas parlamendi eelarve-eeskirju on järgitud.

Auditi tulemused

2020. aasta märtsist augusti lõpuni kehtestas või pikendas valitsus 14 tagatiskava. Selle tulemusena suurenes Hollandi valitsuse tagatiste kogusumma 60,9 miljardi euro võrra. Valitsus eeldab, et see toob kaasa 2,6 miljardit eurot lisakulutusi. Lisaks andis valitsus samal ajavahemikul välja kaheksa laenu kogusummas 1,8 miljardit eurot.

Seega suurendasid valitsuse märtsist augusti lõpuni väljaantud tagatised ja laenud avaliku sektori riski 62,7 miljardi euro võrra. Sellega kerkis avaliku sektori finantsriski kogusumma peaaegu võrdseks krediidikriisi ajal saavutatud rekordtasemega (245,5 miljardit eurot).

Meie uurimine näitas ka seda, et valitsus ei rakendanud tagatiskavade ja laenude kehtestamisel või pikendamisel oma reegleid järjepidevalt. Näiteks ei kasutatud kohustuslikku hindamisraamistikku iga uue või laiendatud kava korral. Nende kavade korral, kus neid kasutati, oli hindamisraamistike täitmise põhjalikkus erinev. Samuti ei saadetud kõiki täidetud hindamisraamistikke ettenähtud ajaks parlamendile. Eeltoodust tulenevalt ei saanud parlament muudetud eelarveseaduste sisuga enne nende kinnitamist tutvuda.

Lõpuks näitas meie uurimine, et kuuel korral 22-st loodud või laiendatud kavast ei teavitanud valitsus parlamenti nende rakendamise alustamisest enne, kui avanes võimalus muudetud eelarveseaduse arutamiseks. Hollandi valitsussektori arvepidamise seaduse kohaselt peab minister teavitama parlamenti kirjalikult kava kehtestamisest juhul, kui selle kehtestamine on riiklikes huvides nõutav enne, kui parlamendil tekib võimalus eelarvet muutvat seaduseelnõu arutada ja heaks kiita.

Auditi järeldused

Jõudsime järeldusele, et valitsus ei rakendanud tagatiskavade ja laenude kehtestamisel või pikendamisel oma põhimõtteid ning reegleid järjepidevalt. Samuti jõudsime järeldusele, et parlamenti ei teavitatud alati nõuetekohaselt ja õigel ajal, mistõttu mõningatel juhtudel rikuti Hollandi valitsussektori arvepidamise seadust.

Soovitasime, et rahandusminister vaataks üle reeglid, mis reguleerivad tagatiskavade loomist või pikendamist ja laenude andmist nende kriisiolukordades kasutamise kontekstis. Samuti soovitasime, et rahandusminister pingutaks rohkem parlamendi õigeaegse teavitamise tagamiseks. Lisaks soovitasime teavitada parlamenti paremini kavadega seotud riskide, eeldatavate kahjude ja selleks otstarbeks saadaolevate reserve taseme kohta. Lõpuks soovitasime hinnata võimalikult kiiresti konkreetset COVID-19 kriisi majanduslike tagajärgedega võitlemiseks loodud kavasad, keskendudes eelkõige nende tõhususele.

Rootsi
Riksrevisionen

RIKSREVISIONEN

Eelarvepoliitika raamistik – rakendamine valitsuse poolt 2020. aastal

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Lingid
17.12.2020	Tulemusaudit	aprill–september	SV EN kokkuvõte

Mida ja miks me hindasime

Koroonaviirusepandeemiast tingitud sügava majanduslanguse vastu võitlemiseks otsustas Rootsi valitsus 2020. aasta kevadel ja suvel võtta kasutusele rea toetusmeetmeid. Prognoositi, et need meetmed nõrgestavad riigi rahandust ligikaudu 2% võrra SKPst. 2021. aasta eelarveseaduse eelnõu pakkus majanduse taaskäivitamiseks välja täiendavad meetmed kogumahus 108 miljardit Rootsi krooni (2,1% SKPst).

Kui majanduse stabiliseerimiseks kriisi ajal on selgelt tarvis ekspansiivset eelarvepoliitikat, on samavõrd tähtis usaldusväärse riigi rahanduse säilitamine pikas perspektiivis. Seetõttu oleme auditeerinud valitsuse eelarvepoliitikat seoses Rootsi eelarvepoliitika raamistikuga, mille eesmärk on pikaajalise kestliku ja läbipaistva eelarvepoliitika tagamine.

Raamistik sisaldab mitmeid eelarvepoliitika eesmärke ja läbipaistva aruandluse põhimõtteid ning selle võttis vastu Rootsi parlament Riksdag. Raamistik on olnud paigas 2000. aastate algusest saadik ja seda on aastate jooksul lihvitud, osaliselt meie korduvate auditite tulemusena sellel teemal.

Auditi tulemused

Audit näitas, et valitsuse kriisimeetmed tõid kaasa suure puudujäägi ja valitsemissektori laenutegevuse positiivse saldo eesmärk jääb saavutamata. Ajutised kõrvalekalded sihttasemest on lubatud stabiliseerimispoliitilistel põhjustel, sest ülejäägieesmärk kehtib kogu majandustsükli vältel. Valitsus jättis aga esitamata oma kohustusliku plaani selle kohta, kuidas saldoeesmärki keskpikas perspektiivis saavutada.

Eelarvepoliitika veel üks eesmärk on keskvalitsuse kulutuste ülemmäär, mille taset valitsus 2020. aastaks ja järgnevatel aastatel oluliselt tõstis. Audit näitas, et valitsusel olid põhjendatud motiivid kulutuste ülemmäära tõstmiseks 2020. aastaks, sest pandeemia muutis pöördeliselt eelarvepoliitika tingimusi. Samas puudus tasemete olulisel tõstmisel 2021. ja 2022. aastaks valitsuse makromajanduslikest prognoosidest tulenev põhjendus või korrelatsioon nendega. Need olid ajendatud hoopis vajadusest äärmiselt suurte ohutusvarude järele.

2023. aastaks väljapakutud kulutuste ülemmäär on tagasi normaalsel tasemel Rootsi majanduse suurust arvestades. See piirab püsivate kulutuste suurendamise võimalusi kriisi ajal, mis tähendab, et varasemate aastate ülisuuri eraldisi saab kasutada ainult ajutiste meetmete jaoks. Niisugust tausta silmas pidades leidsime, et ajutiste ja püsivate meetmete ulatus kulude poolel oli eelarve eelnõus ebaselge.

Auditi järeldused

Jõudsime järeldusele, et eelarvepoliitika kujundamine ja teavitamine leidis valdavalt aset kooskõlas eelarvepoliitika raamistikuga. Eelarvepoliitika raamistik pakkus valitsusele tuge ajutiste kõrvalekallete korral positiivse saldo eesmärgist stabiliseerimispoliitilistel põhjustel. Samas tuli ette ka kõrvalekaldeid raamistikust: hoidudes aruandmisest selle kohta, kuidas positiivse saldo eesmärgi saavutamine teoks peaks saama, ei täitnud valitsus eelarveseadust. Meie hinnangul ei andnud ebakindel olukord põhjust eelarveseaduse sätete eiramiseks. Vastupidi – just järskude majanduslanguste ajal on põhjust oodata kõrvalekaldeid sihttasemest.

Samuti jõudsime järeldusele, et valitsus on tõstnud 2021. ja 2022. aasta kulutuste ülemmäärasid viisil, mida raamistik ei toeta ja millega kaasneb vähemtõhusate kuluprioriteetide oht. Need tasemed olid nii kõrged, et ülemmäära kui positiivse saldo eesmärgi toetamise vahendi toimimine seati ohtu. Kohasemaks alternatiiviks oleks olnud suurendamine ainult selleks, et katta vajadus, mis tulenes valitsuse tegelikust stabiliseerimispoliitikast, millele lisandub varu ebatavaliselt suure makromajandusliku ebakindluse puhuks. Kui eelarvepoliitika tingimused oleksid taas dramaatiliselt muutunud, säilinuks valitsusel alati võimalus naasta Riksdagi ja esitada ettepanekud uute kulutuste ülemmäärade kohta.

Samuti soovitasime eelarve kulupoole ajutiste ja püsivate meetmete ulatuse selgestegemist hiljemalt eelseisvas 2021. aasta kevade eelarvepoliitika eelnõus.

Riskid eelarve täitmisel

TRIBUNAL DE
CONTAS

Portugal

Tribunal de Contas

Riskid seoses avalike ressursside kasutamise ja eriolukordade ohjamisel (COVID-19)

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Link
1.6.2020	Analüüs	Pandeemia algusest alates	PT

Mida ja miks me hindasime

Selle dokumendiga püüdsime pandeemia väga varajases staadiumis juhtida tähelepanu paljudele riskidele, mis on eriolukordade ajal finantsjuhtimise seisukohalt olulised ja mida ei tohi COVID-19 põhjustatud tervise-, majandus-, sotsiaal- ning rahanduskriisist tähelepanuta jätta.

Auditi tulemused

Tuvastasime riske, mis ei puuduta ainult kriisi- ja erakorraliste meetmete haldamist, hädaabi ja riigiabi, kontrolli ja terviklikkuse nõrgenemist, riigihanke- ja infosüsteeme, vaid ka eelarve läbipaistvust (seoses erakorraliste meetmete kulude ja mõju mõõtmisega) ning raamatupidamisaruandeid.

Käsitletud aspektid võtsid arvesse eriolukordade tavapäraseid omadusi, rahvusvahelisi soovitusi, juba välja antud erandlikke õigusakte ning võrreldavate asjaolude juures juba läbiviidud auditite ja muude kontrollide tulemusi.

Auditi järeldused

Meenutasime kõigile avaliku sektori raha haldavatele asutustele vajadust olla nendest riskidest teadlik ja kaaluda meetmete võtmist nende leevendamiseks, eelkõige seoses õigusaktide ja määruste selguse ning sidususega, suuniste väljaandmisega meetmete ühtlustatud rakendamiseks, järelevalvemehhanismide kehtestamisega, kohustuste määratlemise ja kooskõlastamisega ning abi dubleerimise vältimisega.

Rõhku pandi ka järgnevate tähtsusele: infosüsteemide nõuetekohane konfigureerimine abi rakendamiseks, IT-turvasüsteemide tugevdamine, kogu eriolukorrale reageerimisega seotud personali kohusetundlikkuse väärtustamine ja kaitsmine ning menetluste ja meetmete läbipaistvuse ning avalikustamise tagamine, iseäranis abi ja riigihankelepingute või toetuste kontekstis.

Juhtisime tähelepanu vajadusele dokumenteerida ja põhjendada kõik menetlused ja otsused ning säilitada põhilised kontrollimeetmed, tagades nõnda ülesannete lahususe, ristkontrollid, tarnete kinnitamise, varude kontrollid ja füüsilised kontrollid ning asendades eelkontrollid kontrollidega menetluste ajal või järel.

Rõhutasime, et kasutatavate ressursside aruandlus ja vastutus ning aruandekohustus hõlmab üksikasjalikku arvestuste pidamist kõigi COVID-19 meetmete rakendamiseks teostatud tegevuste, kõigi sellega seotud kulude ja langenud eelarvetulude kohta, et mõõta nende toimeid raamistikus, mis võimaldab hinnata mõju riigi rahandusele ja meetmete kestlikkusele.

Analüüsisime igaüht neist riskivaldkondadest, tsiteerisime eelmiste auditite järeldusi ja andsime iga asjaomase valdkonna kohta üksikasjalikumaid soovitusi.

Prioriteetne valdkond: üldine reageerimine erinevatel valitsemistasanditel

56 Kriisi ulatus ja mitmemõõtmelisus on sundinud valitsusi kõigil tasanditel (riigi ja piirkondlikul) tegutsema ebakindlates oludes ning seisma silmitsi keeruliste kompromissidega tervishoiu, majanduse ja ühiskonna nõudmiste vahel. Ennetus- ja ohjeldusmeetmeid puudutavate otsuste tegemise pakilisus on paratamatult suurendanud majanduse, valitsuse tegevuse tõhususe ja tulemuslikkuse ning varasemate eeskirjade ja menetluste rikkumisega seotud riske.

57 Rumeenia kõrgeim kontrolliasutus auditeeris avaliku sektori ressursside haldamist kõigil valitsemistasanditel, Portugali kõrgeim kontrolliasutus uuris COVID-19 meetmete mõjusid kohalikul tasandil.

Kõik valitsemistasandid

Rumeenia

Curtea de Conturi a Romaniei

Avalike ressursside haldamine eriolukorra kestel

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Link
11.8.2020	Vastavusaudit	märts–juuni	RO

Mida ja miks me hindasime

Üleilmne COVID-19 pandeemia paiskas maailma kriisi. Rumeenia ei olnud erandiks; olukorda püüti juhtida oma ressursse ja kogemusi kasutades.

Arvestades seda, kuidas epidemioloogiline olukord arenes, andis Rumeenia president 2020. aasta märtsis välja kaks kogu riigis kehtivat *eriolukorra kehtestamise ja pikendamise dekreeti*. Kumbki dekreet kehtestas teatud ametiasutustele ja institutsioonidele uusi kohustusi ning ülesandeid, mis viisid eelarveparanduste kaudu lisakulutuste võtmisele avaliku sektori vahendite arvel COVID-19 ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.

Selles kontekstis otsustas Rumeenia parlament, et hiljemalt 60 päeva möödumisel eriolukorra lõpust peaksime auditeerima avalike ressursside haldamist sel perioodil ja esitama aruande koos leidude, järelduste ning ettepanekutega.

Auditi tulemused

Parlamendi otsus tähendas, et pidime kohandama oma aasta tööprogrammi. Kooskõlas pleenumil kinnitatud audititöövõttude ajakavaga ajavahemikuks 2020. aasta maist juulini kaasati programmi ja viidi läbi 949 vastavusauditit. Nendest töövõttudest tehti 284 keskvalitsuse tasandil ja 665 kohaliku omavalitsuse tasandil.

Auditeeritavad üksused valiti välja summade alusel, mis eraldati keskest ja kohalikust eelarvest eriolukorraga toime tulemiseks. Need hõlmasid asutusi, mis said raha ja tegid olulisi oste, kuid ka asutusi, millele määrati täiendavaid ülesandeid ning kohustusi.

Kõnealuste töövõttude tulemusena koostatud eriaruanne koosneb kahest põhiosast: kohalik omavalitsus ja keskvalitsus.

Aruande mõlemas osas esitletakse ametivõimude kohustusi ja ülesandeid seoses pandeemia ennetamise ning selle vastu võitlemisega, samuti järeltuleks selleks kasutatavate ressursside haldamise kohta, rühmitatult valdkondade järgi, nagu tervishoiusüsteem, majandusabi, tööhõive ja sotsiaalkaitse, ning üldisi meetmeid COVID-19 pandeemia leviku piiramiseks ja ohjeldamiseks.

Aruandes käsitletud ajavahemikul leppis Rumeenia eelarvetulude vähenemisega, mis oli tingitud erinevatest eelarvemeetmetest ja tulu teeniva majandustegevuse vähenemisest. Majanduslik sekkumine väljendus avalike ressursside mobiliseerimises tootmistegevuse tugevdamise eesmärgil ja erakorraliste kulutuste tegemises pandeemiaga võitlemiseks ning majandusvapustuse leevendamiseks.

Auditeeritavate kulude mastaap varieerus piirkonnast sõltuvalt, põhilisteks kulukategooriateks olid:

- o eriolukorra ajal riigihangetele pandud juriidilised kohustused – u 209,6 miljonit eurot;
- o arstiabi/erakorralise meditsiini varud – u 54,43 miljonit eurot;
- o tööhõive ja sotsiaalkaitse/karantiini kehtestamisega kaasnenud kulud – u 754,12 miljonit eurot;
- o kohalike omavalitsuste kulud – karantiinikulutuste hüvitamine – u 26,67 miljonit eurot;

Auditid tõid ilmsiks mõningaid eeskirjade eiramisi, enamik neist seoses õigusaktide kohaldamisega eriolukorra ajal. Nõnda:

- o rikuti paiguti riigihanketingute sõlmimise põhimõtteid (mittediskrimineerimine ja ettevõtjate võrdne kohtlemine, lepingute sõlmimise läbipaistvus jne);
- o ei töötatud välja ega rakendatud operatiivseid või süsteemseid menetlusi eriolukordadega toimetulekuks;
- o ei tagatud rangelt teatavate õigusaktide rakendamist, eelkõige palgaõiguste vallas;
- o ei järgitud mõnel juhul seadusest tulenevaid nõudeid ravimite, meditsiinitarvete ja -varustuse ostmisel, kas puuduva pakkumise või turuhindade tõusmise tõttu, mis tõi kaasa hanked prognoositust kõrgemal hinnatasemel;

- ei loodud täiendavate õigusaktidega ettenähtud reserve eriolukordadeks, mistõttu need jäid seadusega nõutavast väiksemaks jne;
- ei loodud meditsiinivarusid kiireks reageerimiseks esialgsete hanketähtaegade piirides.

Auditi järeldused

Rõhutasime, et üldiselt hallati COVID-19 pandeemia ennetamiseks ja ohjeldamiseks kasutatud riiklike vahendeid kooskõlas eriolukorda käsitlevates õigusaktides sätestatud otstarbe, eesmärkide ning kohustustega.

Ametiasutused täitsid üldjuhul neile pandud kohustusi, et tulla toime alalise väljakutsega – võtta erakorralisi meetmeid eriolukorras, olles samas kohustatud järgima nende tegevust reguleerivat õigusraamistikku. Tõsiseid vigu ei esinenud, ehkki mõningad probleemid lahendati „jooksvalt“.

Tuleviku tarbeks käsitletakse kriisile reageerimise meetodite väljatöötamist, näiteks:

- riikliku tegevuskava koostamine/laiendamine, mis reguleerib selgelt eriolukordades järgitavaid tegevusi ja menetlustoiminguid;
- eriolukordades läbiviidavaid riigihankeid käsitlevate õigusaktide koostamine/muutmine/laiendamine;
- eriolukorras tegutsemise ja rahastamise menetluste kehtestamine suhtluse optimeerimiseks;
- kavade väljatöötamine ja rakendamine oluliste tegevustega otseselt seotud personali motiveerimiseks eriolukorra/häireolukorra ajal.

Kohalik omavalitsus

Portugal
Tribunal de Contas

Mandri-Portugali kohalike omavalitsuste võetud COVID-19 meetmete mõju

Avaldatud	Auditi liik	Hõlmatud periood	Link
18.12.2020	Ülevaade	märts–september	PT

Mida ja miks me hindasime

COVID-19 avaldas sügavat majanduslikku, sotsiaalset ja rahanduslikku mõju Portugali ühiskonnale ning kohalike omavalitsuste organitele, eelkõige omavalitsustele, millel oli oluline roll kriisi mõjude leevendamisel, kuivõrd nad on sekkumise vallas esirinnas ja omavad ulatuslikku sotsiaal-majanduslikku pädevust.

Tähtis oli mõista kohalike omavalitsuste sekkumise konteksti, kaasatud rahalisi vahendeid ja nende kasutamist. Meie eesmärk oli:

- analüüsida erakorralisi ajutisi seadusandlikke meetmeid, mille sihiks on volituste andmine omavalitsustele pandeemia sotsiaal-majanduslike mõjudega tegelemiseks, määrates kindlaks selle, milliseid meetmeid kasutatakse nii elanikkonna üldiselt kui ka sotsiaalset ja majanduslikku tuge pakkuvate kohalike asutuste vajaduste rahuldamiseks;
- kvantifitseerida omavalitsustegevusega seotud kulutusi, analüüsida nende jaotust kogu mandri-Portugalis ja määrata kindlaks kulutuste ning viiruse leviku seosed;
- kontrollida, kuidas meetmed kajastuvad riigihangetes, analüüsides pandeemia mõjudega võitlemisega seotud lepinguid.

Auditi tulemused

Kohaliku omavalitsuse reageerimisvõime edendamiseks ja tagamiseks pandeemia kontekstis kiideti heaks erakorralised ajutised rahalised meetmed. Nende hulka kuulusid omavalitsuste tulude suurendamine, omavalitsuste laenu- ja võlasüsteemi paindlikkus, haavatavate inimeste abistamise meetmete vastuvõtmine, sotsiaalne tugi ning vabastused.

Kõrgema võlatasemega ja finantskohanduskavadega seotud omavalitsustel lubati peatada niisuguste lepingutingimuste täitmine, mis piirasid nende võimalust pakkuda maksusoodustusi ja maksuvabastusi, seada hindu kanalisatsiooni-, vee- ja jäätmevaldkonnas ning kehtestada uusi hindu ja tasusid. Suutlikkusel neid hüvesid uuesti kodanikele pakkuda on tugev sotsiaalne mõju.

Kohalikud omavalitsused rakendasid erinevaid meetmeid ja plaane, mis tähendas nii kulutuste suurendamist, näiteks peredele ja ettevõtetele antava toetuse või kaupade tasuta jagamise või teenuste osutamise läbi, kui ka tulude vähendamist, vabastuste võimaldamise ja tasude ning hindade langetamise läbi.

Enamik omavalitsusi annab endi meetmetest teada oma veebisaitidel, kuid vähesed toovad ära andmed rakendamise kohta. Paljud otsustasid suurendada munitsipaalset hädabifonde, et tegeleda pandeemia sotsiaalse mõjuga, või isegi luua konkreetselt COVID-19 mõjude jaoks ette nähtud фонде.

Eesmärkide ja abisaajate mitmekesisusest ettekujutuse loomiseks toome ära mõningad levinuimad meetmed:

- isikukaitsevahendite jagamine;
- rendivabastuste ja -vähenduste võimaldamine omavalitsuste hallatavate elu- või äriruumide jaoks;
- vee-, kanalisatsiooni- ja jäätmetariifide vabastused ning vähendused;
- arvutite ja arvutitehnika määramine või laenamine õpilastele;
- einete ja toiduainete jagamine õpilastele ning abivajajatele;
- COVID-19 testide võimaldamine või rahastamine;
- rahaline ja logistiline tugi eraõiguslikele sotsiaalhoolekandeorganisatsioonidele;
- psühholoogilise abi liinid;
- toetus ravimite ostmiseks;
- teabekampaaniad;
- tugi kohalikele ettevõtetele ja restoranidele;
- tugi ühistranspordi kasutamiseks.

Auditi järeldused

Jõudsime järeldusele, et kohalikel omavalitsustel oli pandeemia mõjude leevendamiseks võetud meetmete rakendamisel väga oluline roll, pakkudes mitmekülgset lähenemisviisi, mis tõi kasu peredele, ettevõtetele ja organisatsioonidele.

Saadaolevate osaliste andmete kohaselt ületasid kulutused ajavahemikus 2020. aasta märtsist septembri lõpuni 166 miljonit eurot. Kulutuste alla kuulusid kaupade ja teenuste (eelkõige isikukaitsevahendite) ostmine, jooksvad siirded (perede ja mittetulundusühingute toetamiseks), personalikulud ning kapitalikaupade ostmine. Selle ajavahemiku vältel sõlmisid kohalike omavalitsuste organid 5529 lepingut pandeemiaga seotud kaupade ja teenuste ostmiseks (83,2 miljonit eurot).

Kaupade ostulepingud puudutavad peamiselt meditsiinivarustust ja -aparatuuri (nt hingamisaparaadid, COVID-19 testid ning desinfektsioonivahendid), ohutus- ja kaitsevarustust (nt maskid, visiirid, kindad), arvuteid ja arvutitehnikat (kaugtöök ja distantsõppeks), toiduaineid ning puhastus-, desinfitseerimis- ja hügieenimaterjale. Teenused hõlmavad testimist, seiret, puhastamist ja desinfitseerimist, toitlustamist, majutust ja arvutitehnika rentimist.

Lisa. ELi kõrgeimate kontrolliasutuste COVIDiga seotud publikatsioonide täielik loetelu 2020. aastal

Belgia

Sotsiaalkindlustusraamatu 2020 III köide: COVID-19 tervisekriisi mõju sotsiaalkindlustuse tuludele ja kuludele; eelarveanalüüs, avaldatud 16. septembril 2020

FR NL

177. üldaruanne – III osa: Föderaalriigi üldhalduse üldine raamatupidamisarvestus; eelarveanalüüs, avaldatud 28. oktoobril 2020

FR NL

Lisa 2 kommentaaridele Flandria valitsuse 2020. aasta teise korrigeeritud eelarveprojekti ja Flandria valitsuse 2021. aasta eelarve kohta; eelarveanalüüs, avaldatud 20. novembril 2020

NL

Valitsuse leping COVID-19 kontaktide jälgimiseks; vastavusaudit, avaldatud 25. novembril 2020

NL

Küpros

COVID-19 pandeemiaga seotud riigihangete audit; vastavusaudit, avaldatud 13. oktoobril 2020

EL

Lisa. ELi kõrgeimate kontrolliasutuste COVIDiga seotud publikatsioonide täielik loetelu 2020. aastal

92

Leedu

Puuetega inimeste lõimimine ühiskonda; tulemusaudit, avaldatud 7. septembril 2020

LT

[EN kokkuvõte](#)

Kas muutused hariduses toovad kaasa õpilaste paremad õpitulemused? Tulemusaudit, avaldatud 14. septembril 2020

LT

[EN kokkuvõte](#)

COVID-19 kriisi ja eriolukorra juhtimine; hindamine, avaldatud 30. novembril 2020

LT

[EN kokkuvõte](#)

Maanteetaristu haldamine; tulemusaudit, avaldatud 1. detsembril 2020

LT

[EN kokkuvõte](#)

Läti

COVID-19 kriis ja pädevate asutuste teated hangete kohta eesmärgiga piirata COVID-19 puhangut ja uurida kõrvalekaldeid kaupade nõuetele vastavuse hindamises, olukorra analüüsi aruanne, avaldatud 20. juulil 2020

LV

Isikukaitsevahendite (kaitsvad näomaskid ja respiraatorid) tarneprotsess tervishoiusektoris; finants-/vastavusaudit, avaldatud 20. juulil 2020

LV

[EN kokkuvõte](#)

Kaitseministeeriumi loodud hankesüsteem ja eriolukorra vältel tehtud hanked COVID-19 leviku piiramiseks; finants-/vastavusaudit, avaldatud 17. augustil 2020

LV

[EN kokkuvõte](#)

Siseministeeriumile isikukaitsevahendite ja desinfektsioonivahendite ostmiseks eraldatud täiendavate rahaliste vahendite kasutamine; finants-/vastavusaudit, avaldatud 2. septembril 2020

LV

[EN kokkuvõte](#)

Lisa. ELi kõrgeimate kontrolliasutuste COVIDiga seotud publikatsioonide täielik loetelu 2020. aastal

93

Justiitsministeeriumile Läti vannutatud notarite üldkogule ülekandmiseks eraldatud vahendite kasutamine; finants-/vastavusaudit, avaldatud 11. septembril 2020

LV

Justiitsministeeriumile eraldatud rahaliste vahendite kasutamine kriisitoetuste maksmiseks vaimulikele ja usuühenduste (kirikute) personalile; finants-/vastavusaudit, avaldatud 29. septembril 2020

LV

Distantsõpe eriolukorras; finants-/vastavusaudit, avaldatud 30. septembril 2020

LV

EN kokkuvõte

Täiendavate rahaliste vahendite kasutamine COVID-19 leviku tõkestamisega otseselt seotud siseasjade ametnike lisatasude jaoks; finants-/vastavusaudit, avaldatud 14. oktoobril 2020

LV

EN kokkuvõte

Hoolekandeministeeriumile eraldatud rahaliste vahendite kasutamine jõudeaja toetuse maksmiseks igale ülalpeetavale lapsele ning jõudeaja abiraha ja selle täienduse maksmiseks; finants-/vastavusaudit, avaldatud 26. novembril 2020

LV

Hoolekandeministeeriumile eraldatud rahaliste vahendite kasutamine vanemahüvitise maksmise jätkamiseks, ühekordse lisatasu riiklikule peretoetusele puudega lapsele maksmiseks ja lapsehooldustasu suurendamiseks; finants-/vastavusaudit, avaldatud 26. novembril 2020

LV

EN kokkuvõte

Rahandusministeeriumile eraldatud rahaliste vahendite kasutamine tööseisakuhüvitise maksmiseks; finants-/vastavusaudit, avaldatud 26. novembril 2020

LV

EN kokkuvõte

Justiitsministeeriumile eraldatud rahaliste vahendite kasutamine lisatasude maksmiseks vanglaameti töötajatele, kes osalesid vahetult COVID-19 ohjeldamises; finants-/vastavusaudit, avaldatud 14. detsembril 2020

LV

EN kokkuvõte

Lisa. ELi kõrgeimate kontrolliasutuste COVIDiga seotud publikatsioonide täielik loetelu 2020. aastal

94

Rahaliste vahendite riigieelarve programmist „Ettenägematute kulude reserv“ eraldamine ja kasutamine meedia toetamiseks COVID-19 kriisi tagajärgede leevendamisel; finants-/vastavusaudit, avaldatud 22. detsembril 2020

LV

[EN kokkuvõte](#)

Kas rahalisi vahendeid riigieelarve programmist „Ettenägematute kulude reserv“ haiglate remonditöödeks on taotletud ettenägematuteks ja planeerimata vajadusteks?; finants-/vastavusaudit, avaldatud 22. detsembril 2020

LV

Rahaliste vahendite kasutamine, mis eraldati elektroonilisele massimeediale seoses COVID-19 kriisiga; finants-/vastavusaudit, 22. detsember 2020

LV

[EN kokkuvõte](#)

Madalmaad

Koroonatestimine: mis kevadel juhtus?; fookusuuring, avaldatud 23. septembril 2020

NL

[EN kokkuvõte](#)

Töökohtade säilitamise kava NOW kuritarvitamise ja väärkasutamise oht; fookusuuring, avaldatud 23. septembril 2020

NL

Tähelepanu keskmes on digitaalne kaugtöö; fookusuuring, avaldatud 2. novembril 2020

NL

[EN](#)

Individuaalne tugi ettevõtetele COVID-kriisi vältel; tulemusaudit, avaldatud 12. novembril 2020

NL

[EN kokkuvõte](#)

COVID-kriis: käenduste ja laenude riskid riigi rahandusele; finants-/vastavusaudit, avaldatud 25. novembril 2020

NL

[EN kokkuvõte](#)

Lisa. ELi kõrgeimate kontrolliasutuste COVIDiga seotud publikatsioonide täielik loetelu 2020. aastal

95

Portugal

Riskid seoses avalike ressursside kasutamisega eriolukordade ohjamisel (COVID-19); analüüs, avaldatud 1. juunil 2020

PT

Erakorralised meetmed ja eelarve täitmine esimese 3 kuu jooksul; ülevaade, avaldatud 16. juulil 2020

PT

Riigihanked, mille suhtes kehtivad COVID-19 kriisi kestel erakorralised menetlused; ülevaade, avaldatud 21. juulil 2020

PT

COVID-19 – Mõju riikliku tervishoiusüsteemi tegevusele ja juurdepääs tervishoiule; ülevaade, avaldatud 15. oktoobril 2020

PT

Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks rahastatud riikliku tegevuskava täitmine (k.a analüüs COVID-19 kriisi mõju kohta selle kava raames pakutavale toiduabile); tulemusaudit, avaldatud 23. oktoobril 2020

PT

Mandri-Portugali kohalike omavalitsuste võetud COVID-19 meetmete mõju; ülevaade, avaldatud 18. detsembril 2020

PT

Rootsi

Eelarvepoliitika raamistik – rakendamine valitsuse poolt 2020. aastal; tulemusaudit, avaldatud 17. detsembril 2020

SV

EN kokkuvõte

Rumeenia

Avalike ressursside haldamine eriolukorra kestel; vastavusaudit, avaldatud 11. augustil 2020

RO

Saksamaa

Saksamaa parlamendi eelarvekomisjonile adresseeritud teabelehed 2020. aasta lisaeelarve kohta; tulemus-/vastavusaudit, avaldatud 27. märtsil 2020

DE

Eriotstarbeline aruanne Saksamaa parlamendi eelarvekomisjoni avaliku kuulamise kohta, millel arutati 2020. aasta teist lisaeelarvet; tulemus-/vastavusaudit, avaldatud 29. juunil 2020

DE

EN kokkuvõte

Nõuandev aruanne Deutsche Bahnile antud kapitalitoetuste kohta („Vajadus Deutsche Bahnile kavandatud COVID-19 toetuste parema juhtimise järele“), adresseeritud Saksamaa parlamendi eelarvekomisjonile; tulemus-/vastavusaudit, avaldatud 5. oktoobril 2020

DE

Nõuandev aruanne COVID-19 pandeemia mõju kohta seadusjärgsele ravikindlustussüsteemile, adresseeritud Saksamaa parlamendi eelarvekomisjonile; tulemus-/vastavusaudit, avaldatud 13. novembril 2020

DE

Nõuandev aruanne sundpuhkuste raha kohta: valitsuse meetmed pettuste ohu leevendamiseks. Saksamaa parlamendi eelarvekomisjonile adresseeritud aruanne; tulemus-/vastavusaudit, avaldatud 11. novembril 2020

DE

EN kokkuvõte

Lisa. ELi kõrgeimate kontrolliasutuste COVIDiga seotud publikatsioonide täielik loetelu 2020. aastal

97

Nõuandev aruanne Deutsche Bahni kontserni COVID-19-ga seotud rahastamisvajaduste ja võimaluste kohta föderalse valitsemise jaoks, adresseeritud Saksamaa parlamendi eelarvekomisjonile, tulemus-/vastavusaudit, avaldatud 24. novembril 2020

DE

Slovakkia

Riiklike materiaalsete varude haldamine eriolukordades; tulemusaudit, avaldatud 21. detsembril 2020

SK

Euroopa Kontrollikoda

Arvamus nr 3/2020, mis käsitleb Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamist käsitleva ELi määruse muutmist seoses COVID-19 puhanguga; arvamus, avaldatud 15. aprillil 2020

Ametlikud ELi keeled

Arvamus nr 4/2020 REACT-EU määruse ettepaneku ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide reguleerivate ühissätete määruse ettepaneku kohta; arvamus, avaldatud 14. juulil 2020

Ametlikud ELi keeled

Arvamus nr 6/2020 ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend; arvamus, avaldatud 9. septembril 2020

Ametlikud ELi keeled

Ülevaade nr 06/2020: Riskid, probleemid ja võimalused, mis on seotud ELi majanduspoliitilise reageerimisega COVID-19 kriisile; ülevaade, avaldatud 9. detsembril 2020

Ametlikud ELi keeled

Lühendid

ASMR: Riiklike Materiaalsete Varude Valitsus (Slovakkia)

CRII: koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatus

ECDC: Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus

EIP: Euroopa Investeerimispank

ELTL: Euroopa Liidu toimimise leping

EMA: Euroopa Ravimiamet

ESI: erakorralise toetuse rahastamisvahend

ESIF: Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid

EUROSAI: Euroopa kõrgeimate kontrolliasutuste organisatsioon

ICU: intensiivraviüksus

IKT: info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

MFR: mitmeaastane finantsraamistik

NEMMC: Elektroonilise Meedia Riiklik Nõukogu (Läti)

NGEU: Euroopa taasterahastu

OECD: Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon

PEPP: pandeemia majandusmõjude ohjeldamise erakorraline varaostukava

PPD: Ostu- ja Hankedirektoraat (Küpros)

REACT-EU: ühtekuuluvuse huvides ja Euroopa territooriumidele antav taasteabi

SARS: raskekujuline äge respiratoorne sündroom

SEK: Rootsi kroon

SIF: Ühiskonna Integratsiooni Fond (Läti)

SKP: sisemajanduse koguprodukt

SRS: Maksuamet (Läti)

TERA: tööhõive toetamise erakorraline rahastu

UNWTO: ÜRO Maailma Turismiorganisatsioon

VKE: väike ja keskmise suurusega ettevõtja

WHO: Maailma Terviseorganisatsioon

Sõnastik

Automaatne stabilisaator: eelarvepoliitika komponent, mis tasakaalustab majandustegevuse kõikumisi poliitikakujundajate otsese sekkumiseta.

Desinformatsioon: vale või eksitava teabe edastamine pettuse eesmärgil.

Digitaliseerimine: üleminek digitaalse tehnoloogia ja digiteeritud teabe kaasamisele ja kasutamisele, et muuta protsessid ning ülesanded lihtsamaks, kiiremaks, tõhusamaks ja/või säästlikumaks.

e-tervishoid: info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate rakendamine kõigis tervishoiusektorit mõjutavates tegevustes.

Euroopa poolaasta: iga-aastane tsükkel, millega nähakse ette ELi liikmesriikide majanduspoliitika koordineerimise ja edusammude järelvalve raamistik.

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid: viis peamist ELi fondi, mis üheskoos toetavad majanduse arengut kogu ELis: Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond, Ühtekuuluvusfond, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfond.

Finantsabi: ELi rahaline toetus, mida antakse finantsprobleemidega liikmesriikidele, et taastada nende makromajanduse või rahanduse usaldusväärsus ning tagada, et nad peaksid kinni oma avaliku sektori ja maksebilansi kohustustest.

Isikukaitsevahendid: esemed nagu näomaskid, kindad ja silmakaitsevahendid, mis on mõeldud kaitsma nende kandjat tervise- või ohutusriskide eest.

Liikumispiirang: inimeste liikumise piiramine teatud ruumiga (kodu, linn, piirkond või riik), et vältida või aeglustada nakkusetekitaja levikut pandeemia vältel.

Maksutähtaja pikendamine: maksukohustuse täitmisega viivitamine vastava loa olemasolul mingi hetkeni tulevikus.

Mitmeaastane finantsraamistik: ELi kulutuste kava, milles on üldjuhul seitsmeks aastaks määratletud prioriteedid (tuginedes poliitikaeesmärkidele) ja piirmäärad. See annab aluse ELi aastaeelarvete väljatöötamiseks, piirates kõikide kulukategooriate kulutusi. Praegune mitmeaastane finantsraamistik hõlmab ajavahemikku 2021–2027.

Pandeemia: nakkushaiguse puhang kogu maailmas või väga laial alal.

Programm „Horisont 2020“: ELi teadusuuringute ja innovatsiooni programm perioodiks 2014–2020.

Riigiabi: valitsuse poolt ettevõttele või organisatsioonile antav otsene või kaudne toetus, mis annab neile konkurentide ees eelise.

Suhtlemisdistantsi hoidmine: meetmete kogum nakkushaiguse leviku minimeerimiseks, vähendades kokkupuudet teistega nii palju kui võimalik.

Sundpuhkuse kava: ajutine algatus, mis võimaldab tööandjatel saada rahalist toetust töötajatele makstud palga eest ajavahemikul, mil konkreetset asjaolud, näiteks pandeemia või kriis, takistavad neid töötamast.

Ühtekuuluvuspoliitika: ELi poliitika, mille eesmärk on vähendada piirkondade- ja liikmesriikidevahelisi majanduslikke ja sotsiaalseid erinevusi, edendades töökohtade loomist, ettevõtete konkurentsivõimet, majanduskasvu, säästvat arengut ning piiriülest ja piirkondadevahelist koostööd.

Võta ühendust ELiga

Isiklikult

Kõikjal Euroopa Liidus on sadu Europe Directi teabekeskusi. Teile lähima keskuse aadressi leiате: https://europa.eu/european-union/contact_et

Telefoni või e-postiga

Europe Direct on teenus, mis vastab Teie küsimustele Euroopa Liidu kohta. Teenusega saate ühendust võtta:

- helistades tasuta numbril: 00 800 6 7 8 9 10 11 (mõni operaator võib nende kõnede eest tasu võtta),
- helistades järgmisel tavanumbril: +32 22999696 või
- e-posti teel: https://europa.eu/european-union/contact_et

ELi käsitleva teabe leidmine

Veebis

Euroopa Liitu käsitlev teave on kõigis ELi ametlikes keeltes kättesaadav Euroopa veebisaidil: https://europa.eu/european-union/index_et

ELi väljaanded

Tasuta ja tasulisi ELi väljaandeid saab alla laadida või tellida järgmisel aadressil: <https://publications.europa.eu/et/publications>. Suuremas koguses tasuta väljaannete saamiseks võtke ühendust talitusega Europe Direct või oma kohaliku teabekeskusega (vt https://europa.eu/european-union/contact_et).

ELi õigus ja seonduvad dokumendid

ELi käsitleva õigusteabe, sealhulgas alates 1952. aastast kõigi ELi õigusaktide konsulteerimiseks kõigis ametlikes keeleversioonides vt EUR-Lex: <https://eur-lex.europa.eu>

Open data from the EU

ELi avatud andmete portaal (<http://data.europa.eu/euodp/et>) võimaldab juurdepääsu ELi andmekogudele. Andmeid saab tasuta alla laadida ja taaskasutada nii ärilisel kui ka mitteärilisel eesmärgil.

